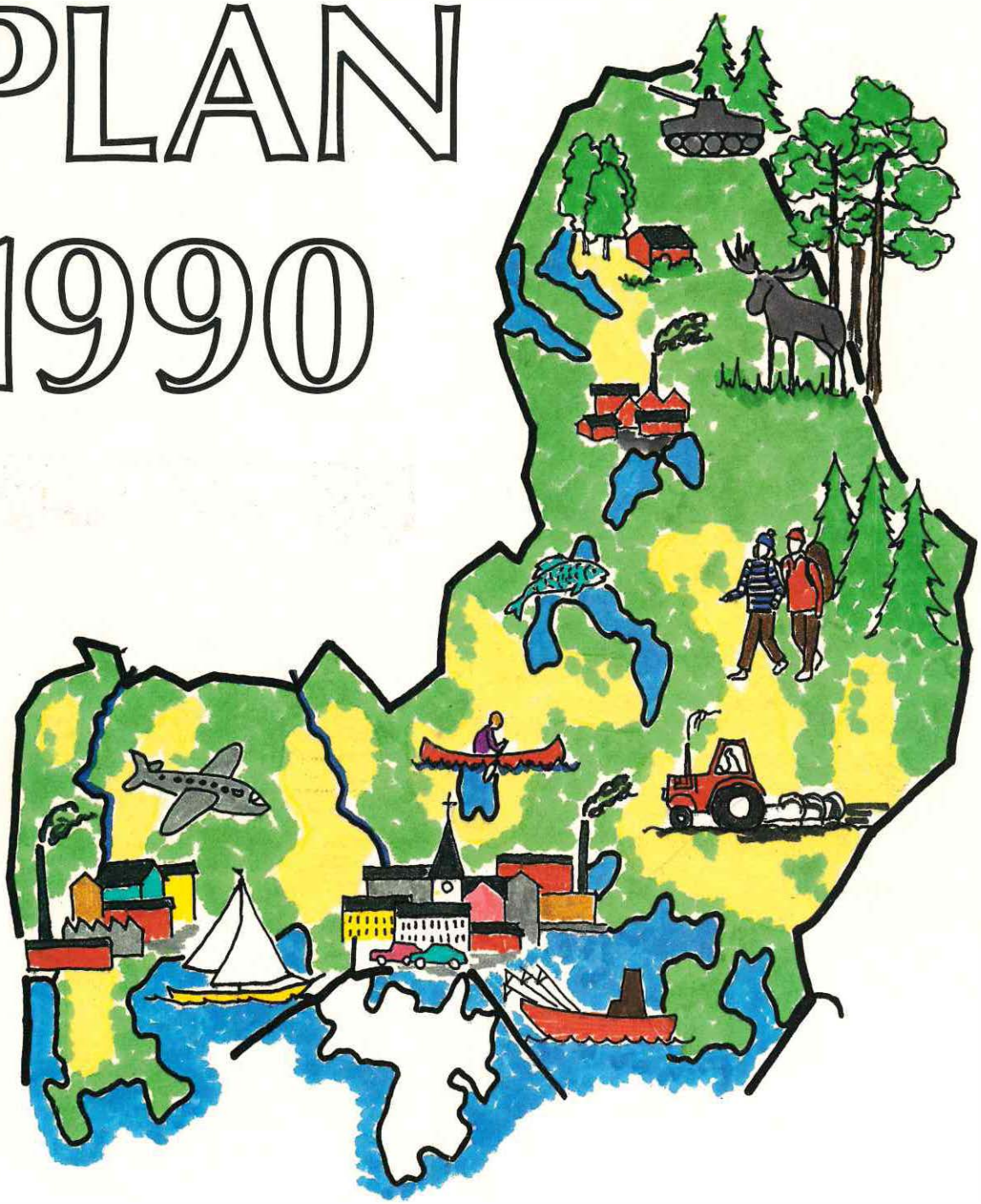
ÖVERSIKTS-PLAN 1990

KARLSTADS KOMMUN

KARLSTADS KOMMUN

Stadsbyggnadskontoret

1991-02-05

Sändlista

Översiktsplan 1990 för Karlstads kommun

Härmed översändes för kännedom den av kommunfullmäktige den 15 november 1990 antagna översiktsplanen för Karlstads kommun.

Med hälsningar
STADSBYGGNADSKONTORET

Anita Axelsson

Anita Axelsson
Eu

KARLSTADS KOMMUN

Stadsbyggnadskontoret

SÄNDLISTA

Ledamöter och suppleanter i kommunfullmäktige
" " kommunstyrelsen
" " byggnadsnämnden
" " fastighetsnämnden
" " fritidsnämnden
" " kulturnämnden
" " miljö- och hälsoskyddsnämnden
" " räddningsnämnden
" " skolstyrelsen
" " socialnämnden
" " tekniska nämnden

Naturvårdsrådet
Distriktslantmätaren
Länsarbetsnämnden
Naturvårdsverket
Nors-Segerstads el.andelsförening
Värmlandstrafik
Värmlands museum
Karlstads Bostads AB
HSB Värmland
Riksbyggen Värmland
Domänverket
Stora
Stiftstyrelsen
Värmlands läns fastighetsägarförbund
Hushållningssällskapet
Lantbrukarnas kommungrupp i Karlstad
Handelskammaren
Handikapprådet i Karlstads kommun
Pensionärsrådet i Karlstads kommun
Landstinget i Värmland
Hyresgästföreningen
Natursklyddsföreningen i Karlstad
Värmlands turistråd
Alsterdalens hembygdsförening
Alsters sockens hembygdsförening
Grava folkdansgille
Nors hembygdsförening
Väse hembygdsförening
Östra Fågelviks hembygdsförening
Segerstads hembygdsförening
Väse socialdemokratiska förening
Nya Wermlandstidningen
Värmlands Folkblad
Värmlandsbygden
Karlstads-Tidningen
Radio Värmland
Radio Solsta
Sveriges Television AB

innehållsförteckning

FÖRORD sid 3

PLANERINGSUNDERLAG 5

MÅL OCH MOTIV 9

- Mål och motiv enligt PBL och NRL
- Vissa övergripande mål för den fysiska översiktliga planeringen
- Kommunledningens direktiv
- Bebyggelseutveckling - fysisk struktur
- Naturresurser och miljö
- Naturvård
- Kulturmiljövård
- Fritid och friluftsliv
- Jord- och skogsbruk
- Kommunikationer

BEFOLKNINGS- OCH HUSHÅLLSUTVECKLING 17

- Befolkning
- Hushållstillväxt och bostadsbehov

TÄTORTSUTVECKLING 21

- Tätortsstruktur
- Vissa grunder för den fortsatta tätortsutbyggnaden i Karlstad
- Arealbehov för tätortsutbyggnad
- Tätortsbalans och tätortsutbyggnad
- Karlstads tätort
- övriga tätorter
- Tätortsnära zoner

BYGGANDE PÅ LANDSBYGDEN 37

- Inledning
- Generella bedömningskriterier
- Förslag till upprättande av områdesbestämmelser
- Förordnanden
- Information

KOMMUNIKATIONER - TEKNISK FÖRSÖRJNING 45

- Allmänt
- Flygplats
- Vägar
- Järnväg
- Hamn
- Energi
- VA-försörjning

FRITID OCH FRILUFTSLIV 51

Anläggningsbundet friluftsliv mm
Närströvområden
Gröna stråk

NATURVÅRD OCH KULTURMILJÖVÅRD 55

Allmänt
Värdefulla naturområden
Värdefulla kulturmiljöer

TOTALFÖRSVAR OCH RÄDDNINGSTJÄNST 61

Civilt försvar
Militärt försvar
Räddningstjänst
Skredrisk

OMRÅDEN AV RIKSINTRESSE 65

Inledning
Områden av riksintresse för naturvården
Områden av riksintresse för kulturminnesvården
Områden av riksintresse för friluftslivet
Områden med särskilda hushållningsbestämmelser
Övriga områden av riksintresse

REKOMMENDATIONER 77

Allmänt
Rekommendationskarta I
Rekommendationskarta II

FORTSATT ARBETE 81

KARTOR

Markanvändningskarta
Rekommendationskarta I
Rekommendationskarta II
Områden/objekt av riksintresse

förord

Den 1 juli 1987 trädde plan- och bygglagen (PBL) i kraft. Samtidigt infördes vissa nya och ändrade lagregler med anknytning till denna såsom lagen om hushållning med naturresurser mm (NRL) där bl a frågor om riksintressen berörs.

I PBL 1 kap 3 § sägs att varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen.

Översiktsplanen ska behandla de långsiktiga, strategiska frågorna för markanvändning och byggande och vara av programmässig och vägledande art. Redovisningen är schematisk och syftar till att ge överblick över sammanhang och långsiktig struktur. Översiktsplanen anger inte hur enskilda intressen ska beaktas. Detta sker vid detaljplanläggning eller vid enskilda tillståndsbeslut, där översiktsplanen tjänar som vägledning vad beträffar allmänna intressen. Översiktsplanen är dock inte juridiskt bindande för efterkommande beslut.

Arbetet med Karlstads översiktsplan påbörjades våren 1988 när kommunstyrelsen som ansvarigt organ för översiktsplanen i maj beslutade uppdra åt byggnadsnämnden att ansvara för arbetet med planens upprättande. Kommunstyrelsen överlämnade samtidigt sina riktlinjer för planens innehåll.

Arbetet har bedrivits inom en projektgrupp till vilken i stort sett samtliga kommunens förvaltningar inbjöds. Stadsplanekontoret - numera stadsbyggnadskontoret - har varit projektledare.

I arbetet har främst följande personer medverkat:

fastighetskontoret	Torbjörn Frykstedt
fritidsförvaltningen	Anders Borgström
	Per Lutto
kulturförvaltningen	Kjell Fredriksson
miljö- och hälsoskyddskontoret	Tord Ripemo
planeringskontoret	Lars Johansson
	Hans Wennerholm
	Tomas Gustafsson
tekniska verken	Conny Carlstedt
	Hans Hontwedt
stadsbyggnadskontoret	Martin Edman
	Kerstin Berg
	Ingrid Godin
	Anita Axelsson
	Brita Nenzén

Under arbetets gång har olika delar av planen och dess underlag presenterats och diskuterats vid sammanträden och temadagar med byggnadsnämnden, kommunstyrelsens arbetsutskott och kommunstyrelsen.

Under sommaren 1989 var förslaget till översiktsplan för Karlstads kommun föremål för samråd enligt PBL 4 kap 3 §.
Ett kompletterande samråd genomfördes under februari - mars 1990. Samtliga inkomna synpunkter har sammanställts i en samrådsredogörelse tillsammans med stadsbyggnadskontorets kommentarer och förslag med anledning av dem.

Efter bearbetning av planförslaget har det varit utställt enligt PBL 4 kap 6§ under tiden 9 april - 11 juni 1990. Länsstyrelsens granskningsyttrande och övriga inkomna synpunkter under utställningstiden samt stadsbyggnadskontorets kommentarer och förslag med anledning av dem redovisas i ett särskilt utlåtande som medföljer översiktsplanen.

Länsstyrelsens granskningsyttrande har av länsstyrelsen sammanfattats enligt följande:

"Enligt länsstyrelsen skall översiktsplanen kompletteras på så sätt att Gravaleden redovisas som reservat för ny väg. Avvägningen mellan exploateringsintressen och riksintressen för naturvård och friluftsliv vid Tuvan - Bergholmen respektive Jäverön kan inte göras i nu föreliggande planförslag utan måste ske i en fördjupning av översiktsplanen. Detsamma gäller för en ny väg från E18 till ny flygplats vid Mellerudstorp. I övrigt har länsstyrelsen inga erinringar mot planförslaget.

Länsstyrelsen erinrar om att granskningsyttrandet skall fogas till planen, och att länsstyrelsen kan komma att ingripa i den fortsatta planeringen enligt 12 kap 1 § PBL om den strider mot ovan framförda synpunkter."

Kommunfullmäktige i Karlstad antog översiktsplanen vid sitt sammanträde den 15 november 1990 (§ 281). Därvid beslutades att planen ska kompletteras med ett reservat för Gravaleden.

Karlstad i november 1990

Martin Edman Kerstin Berg

planeringsunderlag

Denna översiktsplan är kommunens första översiktsplan enligt den nya plan- och bygglagen (PBL), som trädde i kraft den 1 juli 1987. översiktlig planering har bedrivits i kommunen sedan "urminnes tider" - ibland i form av kommuntäckande skisser och generalplaner, ofta i form av områdesplaner för mer begränsade områden. Generationen översiktliga planer före PBL var kommunöversikterna, vilka redovisade planläget i kommunen samt restriktioner och rekommendationer för planläggning, bygglovshantering, fastighetsbildning och tillståndsgivning. Den senaste kommunöversikten i Karlstad - Kommunöversikt 83 - antogs av kommunfullmäktige den 19 januari 1984. Mycket av det material som redovisas i kommunöversikten är fortfarande till stora delar gällande och det har utgjort ett viktigt underlag för arbetet med översiktsplanen.

Inom kommunen har under 1980-talets senare del genomförts ett antal studier och utredningar. De har resulterat i rapporter, remissförslag och beslut som också utgjort grund för överväganden och förslag i översiktsplanen. Viktiga studier/utredningar för översiktsplanearbetet är bl a följande:

* "Framtiden - en studie av möjliga framtida bostads- och abetsplatsområden i och omkring Karlstads tätort" (stadsplanekontoret 1988) Syftet med projektet "Framtiden" var att ta fram underlag för val av nya exploateringsområden för bostadsbebyggelse och arbetsplatser. Nitton olika områden i direkt anslutning till tätorten analyserades och beskrevs på ett sätt som möjliggjorde "objektiva" jämförelser mellan dem.

Inom projeket "Framtiden" genomfördes också tre seminarier med ett stort deltagande från både politiska organ och kommunens förvaltningar. Avsikten med seminarierna var att diskutera "kvaliteter i Karlstad". Synpunkter från seminarierna har sammanställts i en liten skrift med samma namn.

* 1988 gjordes en studie av kollektivtrafiknätet i Karlstad med förslag till utvecklingsplan för kollektivtrafiken. Den presenterades i rapporten "Buss på nya vägar" (stadsplanekontoret, Karlstads lokaltrafik AB och ScandiaConsult Väst AB september 1988). Linjenätets utvecklings- och effektiviseringsmöjligheter har beaktats i översiktsplanens förslag till utbyggnadsalternativ för Karlstads tätort.

* 1989 presenterade miljö- och hälsoskyddsnämnden ett förslag till miljövårdsprogram för kommunen. Förslaget är under remissbehandling inom kommunen och har således ännu inte antagits. Både underlagsmaterial till och vissa överväganden och förslag i remissutgåvan har beaktats i översiktsplanearbetet.

* Förslag till parkpolitiskt program för Karlstad utarbetades av tekniska verken 1988. Vissa av förslagen i detta, bl a vad avser "gröna stråk" har tagits in i översiktsplanen.

* Mellan 1976 och 1984 har inventering, utvärdering och dokumentation av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer bedrivits i etapper. Resultatet har redovisats i två rapporter:

  - kulturhistorisk inventering i Karlstads kommun 1976-1978 (Värmlands museum 1979)
  - kulturhistorisk bebyggelse i Karlstads kommun (Kommittén för kulturhistorisk bebyggelse - stadsarkitektkontoret 1984)

Den förra rapporten redovisar kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och miljöer på landsbygden och den senare inom kommunens tätorter.

* Samtidigt med arbetet med översiktsplanen har inom kommunen tagits fram programunderlaget "Mål och medel för Karlstads kommun mandatperioden 1989-1991". Det fastlägger kommunens mål inom olika verksamhetsområden och medel för att nå målen. Programunderlaget har i tillämpliga delar inarbetats i översiktsplanen.

* De årliga bostadsförsörjningsprogrammen har utgjort viktigt underlag, både vad avser målsättningar för bostadsproduktionen i kommunen och aktuella utbyggnadsområden.

* 1988 gjordes av stadsplanekontoret en jämförande studie av områdena Eriksberg, Välsviken och Bråtebäcken som underlag för val av nytt arbetsplatsområde i Karlstad. Studien - tillsammans med andra förhållanden - ledde till beslutet att påbörja planeringen av Välsvikenområdet för arbetsplatser.

Andra viktiga utredningar beträffande förhållanden i kommunen som ingår i underlaget till översiktsplanen är:

* Naturinventering av Karlstads kommun (länsstyrelsen 1987). I inventeringen ingår en allmän översikt av naturförhållandena i Karlstads kommun och en detaljerad redovisning av naturvärden i ett 100-tal avgränsade områden. Vid senare bearbetning har antalet områden reducerats till 67 stycken. Dessa redovisas mycket kortfattat i rapporten "Underlagsmaterial till översiktsplan för Karlstads kommun".

* Underlagsmaterial för regionalt kulturmiljöprogram för Värmland tillställdes kommunenrna för yttrande under 1988. För Karlstads del redovisade materialet 36 områden av kulturhistoriskt värde. Kommunen hade inga invändningar mot vare sig urval eller avgränsning av områdena. De har kortfattat presenterats i rapporten "Underlagsmaterial till översiktsplan för Karlstads kommun".

Två i en serie av tre skrifter ingående i det regionala kulturmiljöprogrammet har utkommit under den tid översiktsplanearbetet har pågått ("Ditt Värmland" volym 1 och 2). I den andra delen presenteras bl a kommunernas kulturmiljöer närmare.

* Länsstyrelsen presenterade 1987 en utredning om en ny regional flygplats i Värmland - "Wermlanda". Den nya flygplatsen föreslås lokaliseras till Mellerudstorp väster om Karlstad. Karlstads kommun har ställt sig bakom förslaget, vilket inarbetats i översiktsplanen.

Länsstyrelsen har det samordnande ansvaret att förse kommunerna med planeringsunderlag från statliga myndigheter. Länsstyrelsen har under planarbetets gång fortlöpande försett kommunen med regionalt underlagsmaterial (det s k "RUM-materialet") avseende riksintressen och andra intressen enligt lagen om hushållning med naturresurser mm (NRL). Det regionala underlagsmaterialet innehåller sammanställningar av allmänna intressen inom ett 20-tal olika sektorer. Sektorerna kan grovt indelas i fyra huvudgrupper: bevarande, areella näringar, exploatering och kommunikationer.

mål och motiv

Mål och motiv enligt plan- och bygglagen (PBL) och lagen om hushållning med naturresurser mm (NRL)

Varje kommun ska enligt PBL ha en översiktsplan som omfattar hela kommunen. Planen ska behandla de långsiktiga frågorna för mark- och vattenanvändning och för byggande. Planens uppgift är att visa hur kommunen anser att de allmänna intressen som anges i PBL och NRL bör behandlas för att åstadkomma en från allmän synpunkt lämplig utveckling.

Det allt övergripande målet för den fysiska planeringen formuleras i NRL:s portalparagraf (1 kap 1 §): "Marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt skall användas så att en från ekologisk, social och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning främjas".

Översiktsplanen ska både ge en helhetsöverblick över kommunen och fördjupade analyser för avgränsade områden. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt de områden där flera, konkurrerande markanvändningsanspråk riktas mot området samt åt områden som har angetts vara av riksintresse för olika ändamål.

Översiktsplanen är inte juridiskt bindande. För att säkerställa de intentioner planen ger uttryck för kan den kompletteras med områdesbestämmelser för avgränsade områden. Även förordnanden enligt naturvårdslagen kan användas för säkerställande av vissa områdens framtida användning.

Vissa övergripande mål för den fysiska översiktliga planeringen

De medel som finns att tillgå för att uppnå övergripande samhälleliga mål som full sysselsättning, rättvist fördelat välstånd, god miljö etc är många. Den fysiska planeringen är ett av dem och utgör grunden för genomförande av många andra mål i den kommunala planeringsverksamheten.

Nedan redovisas övergripande, långsiktiga mål som ligger till grund för översiktsplanen för Karlstads kommun.

* Översiktsplanen ska redovisa de allmänna intressen kommunen anser bör ligga till grund för beslut om användning av mark- och vattenområden inom kommunen. (PBL 4 kap 1 §)

* Planens utformning ska grundas på övergripande sociala, ekologiska och samhällsekonomiska aspekter. Dessa ska vägas mot varandra på ett sätt som främjar en långsiktig god hushållning med våra resurser. (NRL 1 kap 1 §)

* Samhällsbyggandet ska ges en sådan inriktning att gjorda investeringar kan utnyttjas på ett för samhället som helhet riktigt sätt och så att en på lång sikt ekonomiskt lämplig utbyggnad erhålls.

* Tätortsstrukturen ska ges en sådan utformning att handlingsfrihet finns för framtida val av alternativa markanvändningssätt, kommunikationer etc.

* Hänsyn ska tas till de anspråk på mark- och vattenresurserna som kan komma att ställas genom t ex införande av alternativa bruk-ningsformer inom jordbruket eller ny teknik för energiproduktion för att uppnå ett "miljövänligare" samhälle.

* Handlingsfrihet bör bibehållas att i framtiden kunna nyttja naturresurser eller områden på alternativa sätt, som kanske inte är kända eller aktuella idag.

* Stads- och kommundelar ska planeras så att de i möjligaste mån blir "självförsörjande" med avseende på bostäder, arbetsplatser, rekreation och service.

* Karlstads speciella kvaliteter - vattnet, det omväxlande landskapet och växlingen mellan bebyggelse och grönområden - bör utnyttjas och förstärkas i planeringen.

Kommunledningens direktiv

Kommunstyrelsen beslöt den 16 maj 1988 att uppdra åt byggnadsnämnden att bedriva arbetet med upprättande av förslag till översiktsplan för kommunen och gav samtidigt vissa riktlinjer för arbetet.

Riktlinjerna anger i korthet att vissa områden ska ägnas särskild uppmärksamhet. Dessa är Mellerudstorp samt området mellan Karlstad och Mellerudstorp, området mellan Karlstad och Skattkärr, området mellan Kronoparken och Steffensminne samt Norra Stockfallet, Edsgatan och Järpetan. Dessutom ska fördjupade översiktsplaner upprättas för Vålberg och Skattkärr. Jäverön ska tills vidare kvarstå som reservat för framtida flygplats. Den framtida användningen av nuvarande flygplats ska utredas i särskild ordning. Välsvikenområdet ska reserveras för verksamheter. Därtill ska restriktioner för nybebyggelse läggas på en zon runt tätorterna för att förhindra olämplig randbebyggelse.

Vissa kompletterande direktiv har getts under arbetets gång, bl a att förutsättningarna att exploatera Tuvan/Bergholmen ska studeras och att flygplatsreservatet på Jäverön ska utgå.

Sedan direktiven gavs och sedan det första förslaget till översiktsplan skickats på remiss har kommunfullmäktige den 17 augusti 1989 antagit "Mål och medel för Karlstads kommun mandatperioden 1989-1991". Detta programunderlag är en politisk viljeinriktning som ska styra nämndernas budgetarbete och verksamhetsplanering. Det utgör också grund för ställningstaganden i översiktsplanen.

Bebyggelseutveckling - fysisk struktur

Karlstads ställning som regionalt centrum och som alternativ till lokalisering av verksamheter inom storstadsregionerna ska utvecklas. Det är därför både naturligt och rimligt att huvuddelen av bostäder, arbetsplatser, service och rekreation i kommunen lokaliseras dit.

Ansträngningar ska göras för att sprida kommunens expansion till övriga tätorter. Vålberg, Molkom, Skattkärr och Väse bör ges möjlighet att utvecklas som "självförsörjande" kommundelar avseende bostäder, arbete, rekreation mm. Utvecklingen inom dessa kommundelar ska vara sådan att befintliga servicefunktioner långsiktigt får ett tillräckligt befolkningsunderlag så att de kan bestå. Detta innebär att kommundelarna åtminstone ska behålla sina befolkningstal. Arbetsplatser och service bör i första hand lokaliseras till kommundelarnas centra, dvs tätorterna Vålberg, Molkom, Skattkärr och Väse.

För att garantera en levande landsbygd med underlag för olika typer av service måste även boendet i glesbygd stödjas.

Karlstads kommun ska vara ett attraktivt lokaliseringsalternativ med ett rikt kultur- och fritidsliv samt med ett omfattande utbud av utbildningar på gymnasie- och universitetsnivå. För en fortsatt utveckling av ett differentierat näringsliv är det angeläget att de tjänste- och varuproducerande sektorerna kan breddas liksom att det befintliga näringslivet kan erbjudas lämplig service vad gäller bl a industrimark, teknisk försörjning och kommunikationer. Arbetsplatsområden av olika karaktär ska finnas i kommunens olika delar.

Kommunens markinnehav ska ge tillgång till mark för bostäder och arbetsplatsområden samt områden som är viktiga för naturvård och friluftsliv.

Tätorternas utbyggnadsriktningar för bostads- och arbetsplatsområden bör så långt möjligt väljas så att goda kontakter bostad-arbetsplats erhålls. Korta arbetsresor och goda förutsättningar för kollektivtrafik bör eftersträvas liksom gena och bekväma gång- och cykelstråk. Att skapa god kontakt mellan bostadsområden och naturområden bör också vara ett mål för planeringen.

Vid planering av nya exploateringsområden ska parkfrågorna beaktas. Sambandet mellan parkmark och övrig mark är viktig för att få en väl fungerande helhet.

Parker och grönområden inom tätorterna är viktiga element i miljön. De bör inte tas i anspråk för ny bebyggelse om inte särskilda skäl föreligger.

Karlstad ska ha karaktären av en grön stad vid vattnet. Vattnet är ett av ortens finaste kännetecken.

Bostadsproduktionen i kommunen ska ha en sådan inriktning att bebyggelseformer och upplåtelseformer blandas. Därigenom kan man bättre tillgodose olika befolkningsgruppers behov och ge förutsättningar för människor att bo kvar inom sitt område under olika livsskeden.

Bostadsbyggandet i kommunen ska ha en sådan omfattning att tillgång och efterfrågan på bostäder ska kunna balanseras inom ramen för kommunens fastställda målfolkmängd.

Naturresurser och miljö

Begreppen naturresurser och miljö täcker mycket av de fysiska grundvillkoren för människors liv och trivsel och för samhället som helhet. Det må gälla villkor för försörjning och ekonomi eller för hälsa, rekreation, förankring i tillvaron och mycket annat som ger livet kvalitet. Med människans herravälde över jorden följer också ett ansvar som sträcker sig långt över hennes egen välfärd.

I frågor om hantering av naturresurser och miljö finns ofta spänningar dels mellan sektorsintressen och helhetsvärden, dels mellan kortare och längre tidsperspektiv. Kommunen är ett av de allmänna organ som inom ramen för sina påverkansmöjligheter har ett särskilt ansvar för hushållning med naturresurser och långsiktig helhetssyn på miljön.

De övergripande målen för en långsiktig hushållning med naturresurser och miljö är:

* att produktionsförmågan i ekosystemen vidmakthålls
* att genetisk variation bevaras
* att användningen av icke förnybara naturresurser är inriktad på uthållighet
* att negativ miljöpåverkan minimeras när det gäller
  - ekologiska funktioner
  - naturliga kretslopp
  - livsviktiga system
  - människors hälsa
  - människors livskvalitet

Detta innebär bland annat att ekologiskt känsliga områden behöver skyddas från negativ miljöpåverkan, att områden med goda livsbetingelser för en mångfald arter bör bevaras och att användningen av icke förnybara naturresurser (t ex grus) bör ske under planerade förhållanden.

För kommunen är det särskilt angeläget att vidta åtgärder som motverkar försurningen och som bidrar till en miljövänlig och hushållande energianvändning. Spridningen av kemikalier måste minskas. Avfallshanteringen måste få en mer hushållande och miljövänlig inriktning. De miljöproblem som orsakas av trafiken måste angripas och konkreta förbättringar måste genomföras. Informationen och utbildningen i miljö- och naturfrågor bör förbättras.

Naturvård

Naturvård handlar i sin vidaste mening om att bevara grunden för allt levande. En förutsättning för detta är bland annat att artrikedom och mångfald tryggas. Detta kan åstadkommas genom skydd av växt och djurarter och av särskilt värdefulla naturområden samt genom att man inom alla samhällssektorer och verksamheter visar hänsyn till naturvården vid utnyttjande av naturresurser.

Naturvården är av stor betydelse för det rörliga friluftslivet. Genom ett målinriktat naturvårdsarbete som värnar om, sprider kunskap om och på olika sätt understödjer de naturvärden som finns i vår omgivning kan vi människor få ett rikare liv.

En del av naturvården syftar till att bevara olika faser i kulturlandskapets utveckling. Detta är av stor vikt för att förstå hur dagens landskap vuxit fram och för hur våra förfäders landskap och levnadsförhållanden såg ut. Dessutom hyser de kulturpräglade landskapstyperna betydande natur- och skönhetsvärden. Landskapsvård - exempelvis aktivt öppethållande av värdefulla landskapsavsnitt - är en viktig del av naturvården.

Kommunen ska aktivt verka för att kulturlandskapet bevaras.

Förslag till hur bevarande av värdefulla naturområden samt hotade växt- och djurarter ska kunna ske ska utarbetas under innevarande mandatperiod.

Kulturmiljövård

Kulturmiljön är en positiv tillgång för livskvalitet och mångfald. Vårt kulturarv består både av enskilda, exklusiva och speciellt intressanta objekt och miljöer och av mer triviala, "vardagliga" miljöer som ger oss kunskap om stadens/bygdens historiska utveckling och vårt ursprung. Områden, miljöer och objekt som är viktiga för vår upplevelse av kontinuiteten i samhällets utveckling och för den lokala identiteten ska så långt möjligt bevaras och skyddas mot ingrepp som kan skada det kulturhistoriska värdet.

Under det senaste århundradet har samhället genomgått alltmer genomgripande förändringar. Det är därför en viktig nationell angelägenhet att tillvarata sådana tillgångar i vår omgivning som inte kan återskapas om de en gång försvinner. Ansvaret för detta måste delas av alla; myndigheter lika väl som enskilda medborgare.

I regeringens proposition om kulturmiljövård (1987/88:104) som riksdagen antog 1988 betonades kulturmiljövård i stället för kulturminnesvård. Där formulerades de översiktliga målen under följande rubriker:
- bevara och levandegöra kulturarvet
- slå vakt om kontinuiteten i utvecklingen av miljön
- främja den lokala kulturella identiteten
- möta hoten mot kulturmiljön
- öka medvetenheten om estetiska värden och historiska sammanhang

Kulturhistoriska inventeringar i Karlstads kommun har redovisats i rapporter utgivna 1979 respektive 1984. Dessa har i huvudsak inriktat sig på att bevara enskilda byggnader och bebyggelsemiljöer. Kommunfullmäktige beslutade den 15 november 1984 med anledning av inventeringarna

"att uppdraga åt byggnadsnämnden att i den ordning nämnden själv bestämmer göra framställning till länsstyrelsen att fråga väcks om byggnadsminnesförklaring av i redovisningen nämnda objekt;

att godkänna urvalet av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och uppdraga åt byggnadsnämnden att - efter samråd med kulturnämnden och sakkunniga i Värmlands Museum - ägna dessa objekt synnerlig omsorg;

att uttala att föreslagna bebyggelseområden skall utgöra sådana värdefulla miljöer inom vilka hänsyn bör tagas till områdenas egenart; samt

att uppdraga åt byggnadsnämnden att successivt när ändring av detaljplaner av olika skäl aktualiseras - pröva även andra faktorer än bevarandefrågan och därefter överväga huruvida beteckningar och bestämmelser, som reglerar bevarandeintressen skall inarbetas i planförslaget."

Kulturmiljön består, förutom av den byggda miljön, även av den landskapsbild människan genom århundradena har skapat. Så är t ex gärdsgårdar och alléer, öppna fält, åkerholmar, dikesrenar och hagmarker lika mycket delar av kulturmiljön som herrgårdsbyggnader, torpställen, byar och stadsmiljöer och bör ägnas samma uppmärksamhet och omsorg i planeringen. Insikten om detta har inneburit att den traditionella kulturminnesvården alltmer fått en inriktning mot kulturmiljövård.

De kulturhistoriska bebyggelseinventeringarna gjordes för ca 10 år sedan. Både fysiska förändringar som skett sedan dess och den värderingsförskjutning som skett under tiden (bl a enligt ovan) gör att inventeringarna bör följas upp och kompletteras.

Rapporterna om kulturhistoriskt värdefull bebyggelse rönte stort intresse och fick stor efterfrågan. Upplagan är numera slutsåld. De har haft - och har - en viktig pedagogisk roll. Kunskap föder intresse och förståelse för de kulturhistoriska värdena i miljön och är en förutsättning för vård och bevarande av dem. Rådgivning, vägledning, information och undervisning är många gånger alternativ och komplement till detaljplanekrav och skyddsbestämmelser.

Genom att befrämja en decentralisering av verksamheten, med bred förankring av beslut och ansvarstagande stimulerar man till medverkan i kulturmiljöarbetet. Samarbetet mellan länsstyrelsen, muséet, kommunens olika förvaltningar, hembygdsföreningar och andra intresseorganisationer, ägare och brukare är viktigt. Om detta samarbete fungerar blir möjligheterna större att möta hoten mot kulturmiljön, och att bevara och levandegöra kulturarvet.

Fritid och friluftsliv

En innehållsrik och stimulerande fritid har stor betydelse för människors välfärd. Inom fritidsektorn ryms både anläggningsberoende aktiviteter och det rörliga friluftslivet. Där återfinns också sportfiske, båtsport och fritidsbebyggelse mm.

Kommunens fritidspolitik ska syfta till att komplettera övriga delar av samhällets verksamheter. Insatser för fritidsverksamhet ska syfta till att aktivera och stimulera kommunens invånare till kontakt- och gemenskapsfrämjande aktiviteter. Goda förutsättningar för motions- och breddaktiviteter ska finnas.

Kommunen bör i sin planering sträva efter att invånarna ska ha tillgång till friluftsområden i bostadens närhet. Områdena ska ha sådan kvalitet och omfattning att människorna får vardagliga möjligheter till stimulerande friluftsliv.

"Gröna områden" inom tätortsbebyggelse ska sammanbindas med mer perifera grönområden och vidare med närströvområden så att man får ett antal "gröna stråk" som sträcker sig från tätorternas centrala delar ut till de stora omgivande naturområdena.

I tätorternas närområde bör större områden "reserveras" för det rörliga friluftslivet - för bär- och svampplockning, orientering, strövande, båtsport och bad mm. Inom sådana områden bör ny bebyggelse eller anläggningar få tillkomma endast inom område med detaljplan eller områdesbestämmelser om den inte är av betydelse för hävden av kulturlandskapet.

Utbyggnaden av den anläggningsknutna fritidsverksamheten bör tillgodose både föreningslivets och de enskilda kommuninvånarnas behov.

Jord- och skogsbruk

Jord- och skogsbruk är näringar av nationell betydelse.

Under hela efterkrigstiden har jordbruket betecknats som en krympande sektor i näringslivet. Jordbrukets andel av sysselsättningen har minskat liksom dess andel av BNP. Samtidigt har man haft en mycket stark produktivitetsutveckling. Konsumtionen av jordbruksprodukter har på senare tid minskat och man har fått problem med överproduktion och därmed försämrad lönsamhet. Att åstadkomma balans i produktionen har blivit något av en ödesfråga för näringen. Överskottsproblem är ett problem för landet som helhet. Stora lokala variationer förekommer. I Värmland råder underskott i produktionen av jordbruksprodukter och en produktionsökning anses vara angelägen.

Den försämrade lönsamheten har lett till en minskning av antalet företag och en arealökning hos återstående företag (som köpt den "lediggjorda" marken). Den har också lett till en ökning av antalet deltids- eller fritidsjordbruk, där brukaren har ett annat arbete vid sidan om för att klara försörjningen.

De flesta jordbruksföretag är samtidigt också skogsbruksföretag. Skogsindustrin är en av landets viktigaste inkomstkällor och sysselsätter många människor både direkt och indirekt.

Skogsnäringens övergripande mål är att sörja för en hög virkesproduktion på både kort och lång sikt. Man vill ha skog med stort virkesförråd och god tillväxt där man kan driva ett rationellt skogsbruk. Skogens betydelse som livsmiljö för växter och djur, för vattenbalans och lokalklimat, för friluftsliv och rekreation och för landskapsbilden kan ibland innebära konflikter med önskemålen om ett rationellt skogsbruk.

På samma sätt som för jordbruket är många skogsägare endast delvis sysselsatta inom näringen. De har andra hel- eller deltidsarbeten inom andra näringsgrenar och många är bosatta på andra platser än där de har sin skog.

Den omfattande "avfolkningen" av landsbygden som har skett under efterkrigstiden och i viss mån fortfarande pågår är på flera sätt ett problem för både jord- och skogsbruk. Underlaget för nödvändiga servicefunktioner tunnas ut, skolan och butiken försvinner och möjligheterna att få andra arbeten på orten som komplement minskar. Känslan för bygden - för landskapsbilden - minskar när man inte bor på platsen. Intresset att hävda "marginalmarker" - t ex ängs- och hagmark - minskar. Kostnaderna för skogsbruket ökar genom de längre resorna.

Kommunen bör i sin planering så långt möjligt ta hänsyn till jordbrukets och skogsbrukets intressen och inte ta värdefull produktionsmark i anspråk för exploatering eller försvåra ett rationellt brukande. Det ligger också i kommunens intresse att värna om ett omväxlande och vackert landskap och om tillgång till strövområden med höga naturkvaliteter. Kommunens målsättning är att aktivt verka för att kulturlandskapet bevaras. Boendet i glesbygd ska stödjas så att människor kan bo kvar/bosätta sig på landsbygden, driva även mindre lönsamma jord- och skogsbruk, hävda marginalmarker och att engagera sig i sin bygd.

Kommunikationer

Det är av stor betydelse för kommunen att ha goda kommunikationer både inom kommunen, inom de enskilda tätorterna och med omvärlden. Kommunens målsättning är att aktivt arbeta för färbättrade kommunikationer för såväl person- som godstransporter. Kommunen har ingen samlad kommunikationspolitisk målsättning. Underlag för mer långsiktiga åtgärder ska tas fram under innevarande mandatperiod.

Atgärder ska vidtas för att garantera fortsatt åretruntsjöfart för Karlstads hamn.

Kommunen ska verka för bättre och snabbare järnvägsförbindelser i Värmland och med Stockholm, Göteborg och Oslo.

En fortsatt upprustning av E 18 ska prioriteras, liksom genomförande av en inlandsväg väster om Vänern.

Kommunikationssystemet bör vara uppbyggt så att man kan välja kommunikationsmedel efter olika behov. Genom att åstadkomma goda kopplingar mellan olika kommunikationssystem kan man få nyttjarna att välja det färdsätt som är lämpligast med hänsyn till resans längd och behovet av snabbhet.

Kommunen bör i sin planering verka för att energisnåla och miljömässigt fördelaktiga kommunikationssätt väljs. Möjligheterna att gå, cykla eller åka kollektivt inom tätorterna bör främjas, dels genom utbyggnad av gena och tilltalande gång- och cykelvägar och busslinjer, dels genom att sträva efter korta avstånd mellan olika målpunkter. Möjligheterna att utnyttja tåg för pendlingsresor och för transporter bör stödjas, t ex genom bekväma och välbelägna terminaler och goda anslutningsmöjligheter.

Biltrafiken svarar för en stor del av både person- och godstransporter. Biltrafiken ger också betydande olägenheter genom buller och luftföroreningar. Trafiknätet för biltrafiken bör utformas så att trafiken kanaliseras till "tåliga" passager, att den kan hålla en lugn och jämn rytm och att transportvägarna blir så korta som möjligt. Genomfartstrafik genom Karlstads innerstad bör så långt möjligt undvikas.

befolknings- och hushållsutveckling

Befolkning

Vid kommunsammanläggningen 1971 hade den nybildade Karlstads kommun 72.761 invånare. Vid årsskiftet 1987/1988 var vi 74.892, dvs en ökning med 2.131 personer på 16 år. Folkökningen fortsätter. Vid årsskiftet 1989-90 hade kommunen 76.127 invånare.

Befolkningsstrukturen i kommunen är mycket lika rikets. Vi har något färre barn och något fler 20-29 åringar. I övrigt är det mycket små skillnader.

Prognos

I juni 1988 beslutade kommunstyrelsens arbetsutskott att kommunens målfolkmängd ska vara 77.000 invånare 1995 istället för som tidigare 76.000. Revideringen beror på flera faktorer:
- vi är idag över 76.000 invånare;
- det föds fler barn i Karlstad (liksom i Sverige som helhet);
- vi har en nettoinflyttning på drygt 100 personer per år.

I juni 1990 beslutade arbetsutskottet att målfolkmängen ska vara 80.000 invånare år 2000, vilket innebär 2000 invånare mer är prognosen som redovisas i detta avsnitt.

De senaste decennierna har fruktsamheten sjunkit markant. Nu sker det dock en förändring. Fruktsamheten i riket har stigit sedan 1983. Orsaken är främst att barnafödandet har förskjutits till högre åldrar och att allt fler kvinnor i 25-30 års åldern nu föder sitt första barn. På längre sikt räknar dock Statistiska Centralbyrån (SCB) med en fortsatt långsam nedgång av fruktsamheten.

Den långsiktiga nettoinflyttningen till Karlstad har legat mellan 100 och 150 personer per år. En fortsatt nettoinflyttning på drygt 100 personer per år är trolig.

Under 1989 ökade kommunens befolkning mycket mer än på många år. Orsaken är framförallt en stor nettoinflyttning och att den höga fruktsamheten håller i sig.

Med denna bakgrund är den idag troliga befolkningsutvecklingen att vi kommer att ha knappt 77.500 invånare år 1995 och 78.000 invånare år 2000. Kommunens målfolkmängd kan därför komma att revideras igen. (Så skedde också i juni 1990 enl ovan.)

Vad händer om de antaganden som ligger bakom denna prognos inte slår in? För att få en uppfattning om vad som skulle kunna inträffa, under vissa "extrema" men ändå inte helt osannolika antaganden har vi satt upp två scenarier. Ett maximi- och ett minimialternativ

Maximialternativet

I maximialternativet har vi en fortsatt god arbetsmarknad i Karlstad. Tjänstesektorn är långsiktigt expanderande. Förbättrade tåg och flygförbindelser ökar näringslivets konkurrenskraft och gör därmed kommunen attraktiv som lokaliseringsort. Detta sammantaget

gör att 1988 års höga flyttningsnetto (som uppgick till +400 personer) fortsätter under överskådlig framtid. Dagens höga fruktsamhet visar sig vara ett trendbrott. Fruktsamheten fortsätter i stort sett på samma nivå framöver.

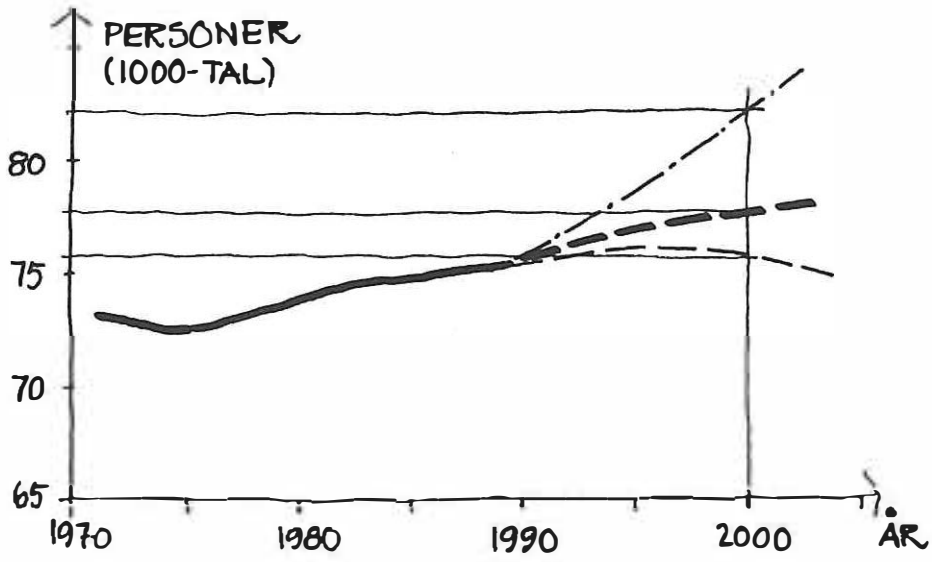
Resultatet blir en snabbt ökande befolkning. År 1995 finns det knappt 79.500 och år 2000 82.000 invånare i kommunen.

Minimialternativet

I minimialternativet stagnerar arbetsmarknaden i riket. Förbättringarna av tåg- och flygtrafiken fördröjs vilket hämmar näringslivet i regionen. Räntorna höjs något. Det blir dyrare att bo. Benägenheten att byta bostad minskar. Dagens höga flyttnetto minskar snabbt. Efter några år stabiliserar sig flyttningarna på en nivå där in- och utflyttningen balanserar varandra. Dagens höga fruktsamhet visar sig vara snabbt övergående. När 30-åringarna nu fått sitt första barn återgår allt till det vanliga. Inom ett par år är den nere i 95% av dagens nivå.

Resultatet blir en befolkningsökning som är kraftig de första åren. Befolkningsökningen blir dock mindre och mindre för varje år. Efter 1995 då det finns knappt 76.500 invånare minskar antalet varje år framöver. År 2000 finns det 76.300 invånare i kommunen.

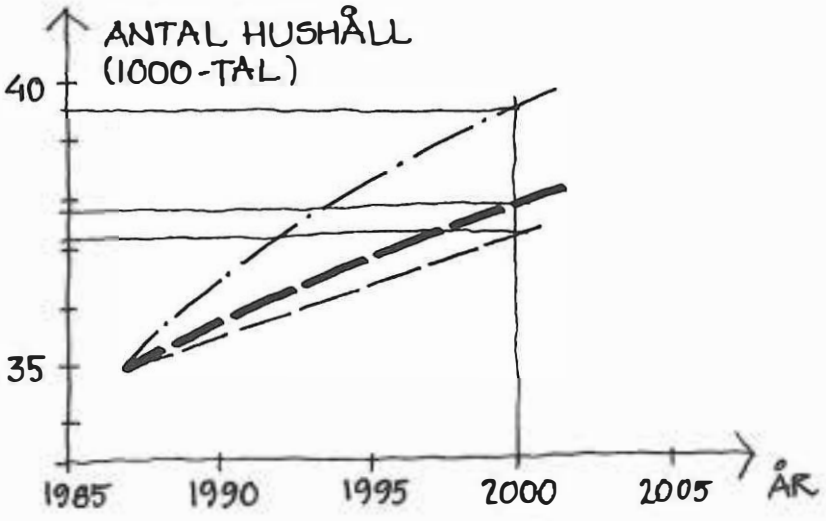
Alternativ	1990	1995	2000	2005
Minimi	76.000	76.500	76.300	75.700
Prognos	76.100	77.300	78.000	78.000
Maximi	76.600	79.400	82.000	84.200

BEFOLKNINGSUTVECKLING
FAKTISK UTVECKLING 1971-1988
PROGNOS
MIN. ALTERNATIV
MAX. ALTERNATIV

Hushållstillväxt och bostadsbehov

Hur påverkar de olika prognosalternativen behovet av bostäder? Alla tre visar på en stadig ökning av antalet hushåll i kommunen. Enligt den troliga prognosen kommer antalet hushåll att öka med 3.250 mellan år 1985 och år 2000. I maximialternativet blir ökningen 4.900 och i minimialternativet 2.800 hushåll.

UTVECKLING AV ANTAL HUSHÅLL
PROGNOS
MIN. ALTERNATIV
MAX. ALTERNATIV

Ökningen av antalet hushåll beror på två faktorer. Den första faktorn är hushållskvoten. Hushållskvoten talar om i vilken utsträckning vi bildar familj. Kvoten är olika för olika åldrar. Folk- och bostadsräkningarna visar att familjerna består av färre personer idag och att hushållen därför blir fler. Denna trend har hållit i sig över flera räkningar. Förändringstakten minskar emellertid.

Den andra faktorn är antalet invånare och deras ålderssammansättning. Även om familjebildningsmönstret var lika idag som det var för tio år sedan så skulle vi ha fler hushåll idag. Det beror på att befolkningens ålderssammansättning förändras. Hushållskvoten varierar med åldern. Den ökning av antalet hushåll som prognosen visar beror till största delen på att antalet invånare ökar och att ålderssammansättningen förändras. En mindre del beror på förändringar i hushållskvoterna.

Ungefär 85 lägenheter per år försvinner genom rivningar, kontoriseringar mm. Det innebär att 1.275 lägenheter måste byggas fram till år 2000 bara för att bostadsstocken ska kunna behållas lika stor som år 1985.

Hushållsförändringarna och förändringarna av bostadsstocken ger tillsammans följande behov av nya bostäder (basår 1987):

Alternativ	1990	1995	2000	2005
Minimi	+1.500	+2.900	+3.500	+4.000
Prognos	**+1.800**	**+3.300**	**+4.100**	**+4.900**
Maximi	+2.000	+4.200	+5.800	+7.300

Det här innebär att vi jämfört med år 1987 behöver ca 3.300 nya lägenheter fram till år 1995 och ca 4.100 nya lägenheter fram till år 2000. De två alternativa befolkningsprognoserna visar att det inte är sannolikt att bostadsbehovet understiger 3.500 eller överstiger 5.800 nya lägenheter fram till sekelskiftet.

tätortsutveckling

Tätortsstruktur

En tätorts strukturella uppbyggnad är en följd av många faktorers påverkan över en lång tidsperiod. Viktiga strukturbildande element i Karlstads tätort har varit - och är
- Klarälvens många grenar som delar upp staden i flera separata delar.
- Vänerstranden som det definitiva (?) stoppet för utbyggnad söderut
- järnvägen med sin samtidigt sammanbindande (framförallt tidigare, när den användes för lokal kommunikation) och avskärande effekt
- de större vägarna och broarna som ger goda och snabba förbindelser mellan olika delar av staden
- tillgången på lämplig mark (geotekniskt och topografiskt) att bygga på
- de tekniska försörjningssystemens uppbyggnad (vatten, avlopp, fjärrvärme).

Även andra faktorer är väsentliga för att åstadkomma en fungerande tätortsstruktur. Från ett socialt perspektiv är det viktigt att människan har tillgång till både social och kommersiell service i närheten av sin bostad. Tillgången till skolor och stadsdelscentra påverkar således både val av utbyggnadsriktning och utbyggnadens omfattning. Behovet av närhet till grönområden och rekreationsområden innebär att naturen bör ges möjlighet att "växa in" i stadsstrukturen. Från bl a hushållningssynpunkt bör transportbehoven minimeras (exempelvis genom en avvägd blandning av bostäder och arbetsplatser i olika utbyggnadsriktningar samt god närservicetillgång) och så stor del av persontransporterna som möjligt ske kollektivt.

Val av utbyggnadsområden och dess inre disposition bör göras så att det befintliga kollektivtrafiknätet kan utnyttjas eller utvecklas med god effektivitet och standard. Ett kollektivtrafiknät med förlängningsbara linjer är lätt att bygga vidare på när nya områden kommer till. För att få god resstandard för de ytterst liggande områdena måste det övergripande vägnätet kunna utnyttjas för snabba direktlinjer. En radiell utbyggnad från tätortscentrum, i band utmed tillfartsvägarna, ger ofta goda förutsättningar för kollektivtrafiken. När banden blir långa och viktiga start- och målpunkter finns i deras yttre delar uppstår behov av tagentiella, sammanbindande linjer som inte passerar tätortscentrum.

Gränssättande för en stads utsträckning är bl a vilka restider som kan tolereras mellan olika start- och målpunkter och hur omfattande de tekniska försörjningssystemen kan bli. När olägenheterna av stora avstånd både för persontransporter och försörjningssystem blir besvärande bör nya centra för tillväxt skapas.

Karlstads tekniska infrastruktur bygger i huvudsak på system där Karlstads tätort och Skattkärr är anslutna till Sjöstads avloppsreningsverk och till Sörmons vattenverk medan Vålberg-Edsvalla, Skåre-Hynboholm, Molkom, Vallargärdet och Väse har egna VA-system. Fjärrvärmenätet är under utbyggnad inom Karlstads tätort och vartefter det byggs ut läggs lokala panncentraler ned bl a för att upp-

nå miljöförbättringar. För avfallshanteringen har uppförts en sopförbränningsanläggning, som efter krav av tillståndsgivande myndigheter, har kapacitet att ta emot ytterligare sopor. Systemen har många fördelar - de har hög kapacitet och avancerad teknologi för långtgående rening. Systemens sårbarhet kan motverkas genom reservsystem och "rundkoppling" samt genom bibehållande av mindre anläggningar som Kronoparken och centralsjukhuset.

Vissa grunder för den fortsatta tätortsutbyggnaden i Karlstad

Planeringen av fortsatt tätortsutbygnad inom kommunen bör präglas av ett hushållningstänkande där både den allmänna samhällsnyttan och kommunens ekonomi bör beaktas. Ny bebyggelse bör lokaliseras så att redan gjorda investeringar i t ex tekniska försörjningssystem och social service kan utnyttjas optimalt. Befintliga kommundels- och stadsdelscentra bör utgöra kärnor för expansion. När nyinvesteringar behöver göras i vägnät, ledningsnät, service mm ska dessa kunna utnyttjas effektivt. Behovet av transporter ska så långt möjligt begränsas genom att bostäder och arbetsplatser integreras eller lokaliseras nära varandra. Stor vikt ska läggas vid möjligheterna att åstadkomma en väl fungerande kollektivtrafik. Tätorterna bör i princip byggas ut i "band"- eller "finger"-form så att goda kontakter mellan bebyggelse och naturområden kan uppnås. Gröna kilar som sträcker sig in mot tätortscentra bör skapas, så långt möjligt utan avskärande vägar eller andra anläggningar.

Arealbehov för tätortsutbyggnad

Med de antaganden om befolknings- och hushållsutveckling som gjorts för tiden fram till år 2000 behöver det byggas drygt 300 lägenheter per år i kommunen vilket kräver ca 20 ha mark per år. I denna areal ingår själva bostadsbebyggelsen med sin närmaste omgivning, dvs lokalgator, parkeringsplatser och närliggande friytor. Större parker ingår inte, och inte heller mark för skolor, barnstugor, närbutiker etc. Arealbehovet för bostäder fram till år 2000 är således drygt 200 ha.

Upplåtelse av industrimark i Karlstads kommun har de senaste fyra åren legat på ca 15 ha per år. Det framtida behovet är mycket svårt att bedöma. "Inneliggande beställningar" pekar dock på ett fortsatt behov i samma storleksordning. Arealbehovet för handel och kontor bedöms till 5-10 ha per år.

Tätortsbalans och tätortsutbyggnad

Det största intresset för både bosättning och företagsetablering riktar sig - naturligt nog - mot Karlstads tätort, som är centralort för en större region. De största utbyggnadsbehoven finns således där. Det är dock viktigt att behovet av utveckling även i de andra tätorterna i kommunen tillgodoses. De ligger samtliga inom pendlingsavstånd från centralorten och ingår i en gemensam lokal arbetsmarknad (där även Forshaga, Kil, Grums och Hammarö ingår). De utgör en viktig bas för service till kommunens landsbygdsdelar. Mark för bostadsbyggande och för etablering av verksamheter bör finnas i samtliga tätorter.

För Vålberg och Skattkärr kommer fördjupade översiktsplaner att upprättas som en direkt fortsättning på arbetet med den kommunomfattande översiktsplanen. I dessa kommer bl a orternas utvecklingsmöjligheter att analyseras. För Edsvalla, Väse och Molkom får gällande områdesplaner (godkända/antagna av kommunfullmäktige 1976, 1977 respektive 1981) tills vidare utgöra grund för den fortsatta bebyggelseutvecklingen.

1980-talets bostadsbyggande i Karlstads tätort har präglats av stadsförnyelse genom kompletteringsbyggande i stadskärnan och ombyggnader av det befintliga bostadsbeståndet (sk ROT-projekt). Nyproduktion av bostäder på kommunal exploateringsmark utanför staden har varit av mindre omfattning och huvudsakligen koncentrerad till Skåre och Kronoparken.

Tillgången på mark för bostadsbyggande inom tätortens hank och stör är begränsad. För att tillgodose det stora nyproduktionsbehovet under 1990-talet måste därför en stor del av produktionen ske inom nyexploateringsområden utanför tätortsgränsen.

Det är ett önskemål från kommunens sida att behålla och helst öka andelen bostäder i innerstadsområdet. Omvandling av bostäder till kontor tillåts endast om särskilda skäl föreligger.

Bostadsproduktionen i kommunen under 1990-talet bör ske i en avvägd blandning mellan byggande inom Karlstads tätortsområde (förtätningar och kompletteringar), nyproduktion inom större tätortsnära exploateringsområden (t ex Norra Kronoparken och Edsgatan), nyproduktion och komplettering i kommunens övriga tätorter och en viss del byggande på landsbygden. Strävan ska vara att åstadkomma ett varierat utbud av bostäder som passar kommunens invånare.

Utbyggnaden av större exploateringsområden bör göras så att variation inom området uppnås. Olika hustyper och upplåtelseformer ska förekomma. Områdena ska också byggas ut i en sådan takt att de kan ges en acceptabel servicenivå redan från början.

Expansionen inom näringslivet har varit stark under 80-talet. Kommunen har kunnat erbjuda mark för nya etableringar huvudsakligen inom industriområdena örsholmen och Gräsdalen. Under de senaste åren har bristen på lämplig kommunal mark för näringslivet blivit besvärande.

För att kommunen ska kunna tillgodose rimliga krav från näringslivet vad gäller tomternas storlek, belägenhet, form, topografi mm behöver det finnas en reserv av industrimark av olika slag fördelat på flera områden. Både företag med höga miljökrav och verksamheter som inte har sådana önskemål bör kunna erbjudas lägen inom kommunen.

Idag finns endast ett fåtal tomter med industrispår att upplåta. Behovet av spåranslutning har inte varit stort på senare tid - de flesta företag ordnar sina transporter med bil eller kombinerat tåg-bil (combitrafik). I den mån det är rimligt bör dock möjligheterna till framtida industrispår tillvaratas.

Karlstads tätort

Utbyggnad inom befintlig bebyggelse.

Karlstads centralare delar är stadda i stark förändring. Ett omfattande kontorsbyggande pågår bl a i områdena kring inre hamnen. Flera av innerstadskvarteren är under omvandling eller föremål för sådana diskussioner. önskemålen från exploatörerna är ett avsevärt högre nyttjande av marken genom både ökade byggnadshöjder och byggande på gårdarna. Den nya/planerade/önskade bebyggelsen innehåller både butikslokaler, kontorslokaler och bostäder.

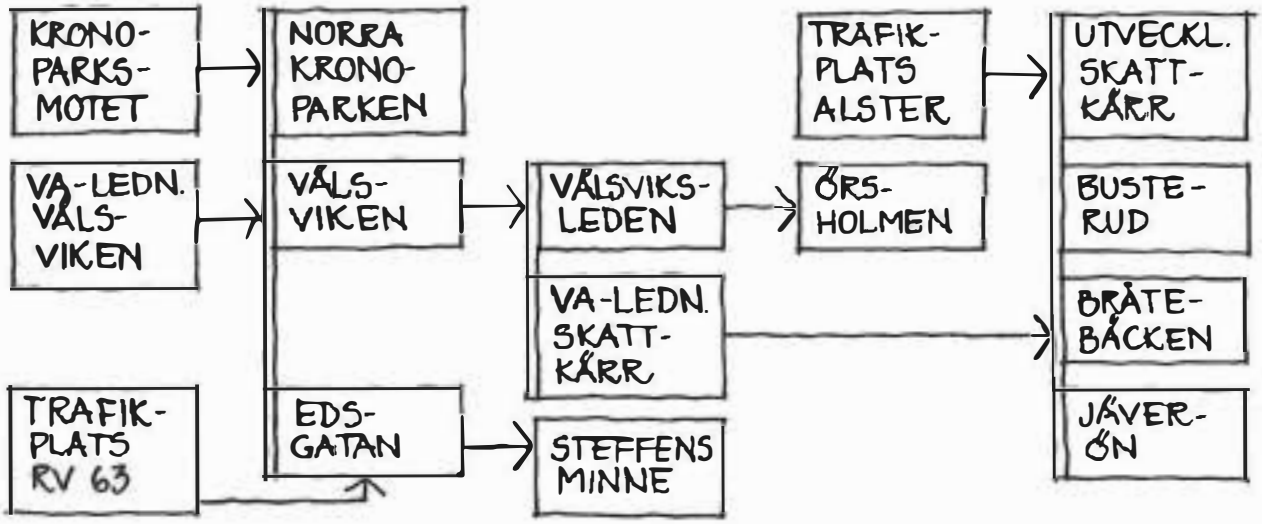
Under perioden 1990-1992 planeras enligt föreliggande förslag till bostadsförsörjningsprogram ca 500 lägenheter påbörjas inom det nuvarande tätortsområdet. Exempelvis kan nämnas nybebyggelse i kvarteren Monitorn (Tingvallastaden) och Trekanten (Haga), komplettering inom kvarteren Rottnen och Mangen (Rud) samt ny bebyggelse på Rudsberget. Andra områden som utreds är områdena vid f d Milostaben, kring överstebostället, väster om stationsområdet vid Karlstad Östra, Anneberg (norra Färjestad) och Ulleberg.

Nya arbetsplatser planeras bl a utmed Skoghallsvägen (kvarteret Ärtan), på Örsholmens nordvästspets och i kvarteret Klingan på Lamberget.

Utbyggnadsriktning nordost - öster

I översiktsplanen anges flera områden av intresse för tätortsutveckling. Huvudutbyggnadsriktningen är mot norr och öster - med fortsatt utbyggnad av Norra Kronoparken, ny bostadsexploatering inom Edsgatan samt utbyggnad av Välsvikens arbetsplatsområde. Omfattande nyinvesteringar i försörjningssystemen krävs, bl a nya trafikplatser på E 18 (under byggnad) och riksväg 63 samt nya huvudledningar för vatten och avlopp. Utbyggnaden av dessa ger dels de tidsmässiga sambanden mellan områdena, dels förutsättningar för den fortsatta tätortsutvecklingen.

Den nya trafikplatsen på E 18 - Kronoparksmotet - är en nödvändig förutsättning både för den fortsatta utbyggnaden inom Norra Kronoparken och för att nå Välsvikenområdet. Innan Välsviken kan börja bebyggas måste också ny huvudavloppsledning från Kronoparksmotet till Sjöstad byggas. Denna avlastar befintlig ledning från Kronoparken så att kapacitet för att ta emot avlopp från Edsgatan skapas. Välsviksleden mellan E 18 och Örsholmen ska fungera som matarled såväl till Välsviken och Hedenanläggningen som till Örsholmen, där nyetablering av trafikintensiva företag planeras. Nya VA-ledningar till Skattkärr planeras för att ge möjlighet till ytterligare byggande inom Skattkärr (där systemet idag är maximalt utnyttjat). Vid dimensionering av de tekniska systemen måste hänsyn tas till eventuellt fortsatt utbyggnad inom samma huvudriktning - Busterud, Bråtebäcken och Jäverön. Sambanden mellan de olika områdena och anläggningarna illustreras i följande bild.

Samband inom utbyggnadsriktning nordost - öster.

Exploateringen av ***Norra Kronoparken*** ska fullföljas så att Kronoparken som helhet blir en funktionell stadsdel. Till grund för utbyggnaden ligger gällande områdesplan, antagen av kommunfullmäktige den 20 juni 1984.

Nästa nyexploateringsområde för bostäder är ***Edsgatan***. Utbyggnaden av Edsgatan studeras särskilt i en fördjupning av översiktsplanen. Området innehåller flera delar. I direkt anslutning till Stormyrsgatan och Norra Stockfallets försörjningssystem planeras två grupper om vardera hundratalet lägenheter i småhus. Den befintliga bebyggelsen inom Edsgatan utmed Alsterns västra strand kompletteras. Huvuddelen av den nya bebyggelsen i Edsgatan planeras inom nuvarande skogsmark mellan riksväg 63 och den gamla järnvägsvallen.

Edsgatan ligger ca 7 km från Karlstads centrum med goda förbindelser via riksväg 63 och E 18. Stora delar av området kan kollektivtrafikförsörjas genom förlängning av befintlig linje. Området sluttar mot sjön Alstern. Sjön ger goda möjligheter till både bad, båtsport och fiske. Inom området finns natursköna partier och värdefulla promenadstigar som ska bevaras. Det befintliga jordbruket i områdets norra del bör ges möjligheter att drivas vidare. Förutsättningar finns inom delar av området att utveckla bostadsområden med resurssnåla försörjningssystem i samspel med bl a jordbruksproduktionen.

Den planerade exploateringen av Edsgatan omfattar ca 2000 bostäder, vilket med nuvarande bostadsbyggnadsbehov innebär en utbyggnadstid om cirka tio år. Utbyggnaden bör ske konsekvent och i sådan takt att kommersiell och social service snabbt får tillräckligt underlag för en fungerande stadsdel.

Ett mindre område med arbetsplatser planeras också inom Edsgatan.

Steffensminne - Långenäs är i grunden ett område med fritidsbebyggelse, men där många fritidshus omvandlats till permanentbostäder. Många önskemål om om-, till- och nybyggnad inom området framförs till byggnadsnämnden. I samband med exploateringen av Edsgatan ges samtidigt tekniska förutsättningar för ytterligare bebyggelse i Steffensminne. De planmässiga förutsättningarna bör studeras i en fördjupad översiktsplan med inriktning på en måttlig utbyggnad av området.

I ***Vallargärdet*** planeras idag ytterligare bostadsbebyggelse i mindre omfattning. I ett längre tidsperspektiv kan området Ulvsby - Vallargärdet bli aktuellt som nytt exploateringsområde för både bostäder och arbetsplatser. En förutsättning för detta är en utbyggnad av de lokala tekniska försörjningssystemen eller sammankoppling av dem med Karlstads system.

Välsviken planeras som Karlstads nästa arbetsplatsområde. Arbete med programunderlag för detaljplanering av området pågår. Hela området omfattar ca 200 ha, men bl a topografiska och geotekniska förhållanden begränsar den byggbara ytan till 75 - 100 ha. Med förväntad utveckling täcker detta behovet av industrimark 5 - 7 år framåt.

Välsviken ligger som entré till Karlstad i ett delvis exponerat läge i förhållande till E 18 och stambanan. Vissa miljökrav bör därför ställas på området och de verksamheter som etablerar sig där. Området erbjuder också kvaliteter för de företag som kommer dit - bl a natursköna omgivningar, utsikt över Vänern, gott kommunikationsläge samt närhet till högskolan och tunga bostadsområden.

Inom de industriområden som är under nybyggnad idag och de som beslutats finns inte utrymme för verksamheter av "skräpigare" slag, typ bilskrotar, upplag och liknande. Ett sådant område föreslås vid ***Djupdalen*** utmed vägen till deponeringsanläggningen. Det föreslagna området omfattar ca 3 ha.

I ***Skattkärr*** planeras idag nya bostäder - ca 30 lägenheter i småhus och ett 50-tal lägenheter i flerbostadshus (servicelägenheter). En del av industriområdet mellan järnvägen och vattnet utnyttjas inte längre för industri, och det finns önskemål om att bygga bostäder där. Markutnyttjandet inom Skattkärr ska behandlas i en fördjupad översiktsplan. Arbetet kommer att påbörjas under 1990.

Busterud - området söder om E 18 mellan Alster och Skattkärr - innehåller både fritidsbebyggelse och permanentbostäder i flera grupperingar inom området. Området är ca 200 ha stort och skulle kunna inrymma en relativt stor mängd bostäder och även en viss del arbetsplatser. Genom utbyggnad av Busterud skulle Alster kunna inlemmas i en samhällsbildning med underlag för "egen" service - barnomsorg, närbutik, busslinje till Karlstad, lågstadieskola etc.

Busterud ligger ungefär lika långt från Karlstads centrum som Edsgatan och har också liknande kvaliteter i läget vid Vänerstranden och utsikt över vattnet. Järnvägen har dock en avskärmande effekt på direktkontakten med sjön. Markägoförhållandena är splittrade. Kommunen äger ca 50 % av den obebyggda marken.

Stor restriktivitet bör tillämpas vid bygglovgivning inom området intill dess klarhet vunnits om dess framtida nyttjande. Detta avses studeras i samband med den fördjupade översiktsplanen för Skattkärr.

Norr om E 18 mellan Alsterdalen och Skattkärr ligger ***Bråtebäcken,*** ett av de områden som finns med i diskussionerna om framtida arbetsplatsområden. Bråtebäcken har topografiskt bättre förutsättningar att åstadkomma stora plana industritomter än vad som kan erbjudas i Välsviken. Till Bråtebäcken skulle också kunna lokaliseras företag som har behov av stora lagerlokaler etc, dvs ofta byggnader där den yttre utformningen är av underordnad betydelse. Området omfattar ca 200 ha.

Exploatering av Bråtebäcken och Busterud måste ses i ett sammanhang så till vida att för båda områdena krävs en ny trafikplats på E 18 och utbyggnad av VA-systemet. Detta är också en förutsättning för en framtida exploatering av Jäverön.

Jäverön har sedan 1976 varit reservat för ny regional flygplats. I den utredning som föregått beslutet om lokalisering av den nya flygplatsen till Mellerudstorp har Jäverön betraktats som en mindre lämplig lokalisering. Med hänsyn till detta och till kommunfullmäktiges beslut att ställa sig bakom lokaliseringen till Mellerudstorp utgår reservatet på Jäverön.

Det framtida utnyttjandet av Jäverön är oklart. Kostnaderna för broförbindelse och VA-system är höga varför en eventuell exploatering av ön måste få ganska stor omfattning och kunna bära dessa höga kostnader. Jäverön har stora kvaliteter i sitt läge för olika ändamål - boende, fritid, turism ....

Jäverön ligger inom område av riksintresse för friluftsliv och turism. Kommunen bedömer dock att en eventuell exploatering av delar av ön kan göras utan att skada riksintresset.

Området markeras i översiktsplanen som utredningsområde. Ny bebyggelse inom området bör inte tillåtas innan den framtida användningen klarlagts.

Utbyggnadsriktning väster - sydväst - söder

Strategiskt för denna utbyggnadsriktning är beslutet att bygga ny flygplats i ***Mellerudstorp.*** Kommunfullmäktige har i ett principbeslut ställt sig bakom lokaliseringen. Projektstyrelsen för den nya flygplatsen - sammansatt av representanter för luftfartsverket, landstinget i Värmland och Karlstads kommun - utarbetar för närvarande underlag för koncessionsansökan. Denna ska enligt planerna inlämnas till koncessionsnämnden för miljöskydd i oktober 1990. Parallellt med detta arbete pågår inom kommunen arbete med en fördjupad översiktsplan för området. Denna kommer att ligga till grund för bebyggelsereglerande områdesbestämmelser inom bullerpåverkat område och för detaljplan för själva flygplatsområdet.

Kommunen har inga planer på att lokalisera annan verksamhet till Mellerudstorp än sådan som är direkt anknuten till flygverksamheten.

Valet av Mellerudstorp som ny flygplats får framförallt två konsekvenser för kommunens fysiska planering. Intresset från näringslivet i Karlstad har fått en förskjutning åt väster och efterfrågan på industrimark i Karlstads västra delar har stigit. Valet av avloppslösning för flygplatsen kommer att ha stor betydelse för planeringen i övrigt i Karlstads västra delar.

För att tillgodose efterfrågan på mark för arbetsplatser har i översiktsplanen ett stort område utmed riksväg 61-62 från Katås i söder till järnvägen vid Ilanda i norr markerats som ***intresseområde för lokalisering av arbetsplatser.*** Vilken del av området som slutligen väljs hänger intimt samman med hur man löser avloppsfrågan för flygplatsen. Väljs anslutning till reningsverket i Skåre blir den norra delen av området mest intressant. Väljs anslutning till reningsverket i Sjöstad med ledning via Eriksberg, Ulleberg, gamla flygplatsen, Hammaröleden blir den sydligare delen och/eller Eriksberg av stort intresse för lokalisering av arbetsplatser. Väljs en lokal lösning för Mellerudstorp hänger valet av arbetsplatsområde mer ihop med framtida utnyttjande av Eriksbergsområdet och utvecklingen av vägsystemet i anslutning till Ilanda industriområde.

Större delen av det markerade området är högkvalitativ jordbruksmark och är också värdefullt med hänsyn till landskapsbilden. Även dessa faktorer måste beaktas i det slutliga valet.

Stor restriktivitet vad gäller bygglovgivning och annan tillståndsgivning avseende ändrad markanvändning bör tillämpas för området intill dess det framtida nyttjandet klarlagts.

Området mellan riksväg 61-62 och den planerade flygplatsen ligger inom den ***tätortsnära zon*** där ny bebyggelse inte bör tillkomma om inte särskilda skäl för detta föreligger.

Eriksberg är ett av de områden som varit med i diskussionerna om framtida verksamhetsområden, och stort intresse för området har visats hos olika företag. Den byggbara (för industritomter) delen av området omfattar ca 50 - 75 ha och den genomkorsas av ett stort kraftledningsstråk samt av Karlstads huvudvattenledning från Sörmon.

Eriksberg är ett viktigt landskapsparti vid Karlstads västra infart - där landet möter staden. Stora krav måste därför ställas på utformning och placering av bebyggelse inom området.

Området föreslås i översiktsplanen som strategiskt område för framtida exploatering utan angivet ändamål.

Flyttningen av flygplatsen till Mellerudstorp innebär att ***gamla flygplatsen*** frigörs för annan användning. Flera exploatörer har framfört intresse att bygga bostäder på flygplatsen. Området markeras i översiktsplanen som exploateringsområde - dock utan ställningstagande till vad marken ska användas till för ändamål.

Oavsett vad flygplatsen kommer att innehålla innebär en exploatering av området att tillfartsfrågan måste lösas på annat sätt än idag. Genom utbyggnad av den sk Södra Ringleden - mellan Ullebergsleden och Hammaröleden - får flygplatsen tillfart från både nordväst och sydost. Närmaste förbindelse till Karlstads centrum är dock ändå Rosenborgsgatan - Älvgatan, där trafiksituationen redan idag kan vara besvärande.

Nya huvudledningar för vatten och avlopp krävs om flygplatsen ska exploateras. Ett förslag är att förlägga dessa utmed Hammaröleden och på så sätt "plocka med sig" Tuvan/Bergholmen och Yttre hamnen på samma ledning.

Avvecklingen av Karlstads nuvarande flygplats är en förutsättning för bostadsbyggande inom ***Ulleberg*** och ***Björkås*** - områden som idag är starkt bullerstörda.

Exploateringsområdet i ***Ulleberg*** omfattar både de öppna fälten mellan den gamla Ullebergsanläggningen och Ullebergsleden och delar av skogspartiet mot Skoghallsvägen. Skogspartiet är också ett viktigt grön-/närströvområde för Gruvlyckan och Romstad vilket måste beaktas vid planeringen av området.

Björkås är en liten "by" med ett 20-tal bostäder belägen mitt emot den nuvarande flygplatsen. Mellan Björkås och Romstad kan en komplettering av bebyggelsen ske med ett 50-tal bostäder. Området söder om Björkås - Knappstad - ingår i Klarälvsdeltat som är av riksintresse för naturvård. Det bör förbehållas det rörliga friluftslivet.

I Karlstads tätorts sydvästligaste del ligger ***Dingelsundet*** som idag består av jordbruks- och skogsmark samt ganska omfattande fritidsbebyggelse, där många fritidshus omvandlats till permanentbostäder. Dingelsundet är ett i många stycken naturskönt område med ett utsökt läge mot Kattfjorden i väster. Det finns ett stort intresse av att få bygga bostäder i området enligt förfrågningar till byggnadsnämnden.

Försörjningsmässigt kan Dingelsundet anslutas till kommunens avloppsnät i Björkås i ett västligt utbyggnadssystem. Alternativt kan avloppsfrågan lösas i samverkan med Hammarö kommun, som planerar en utvidgning av Skoghallsverkens industriområde norrut mot kommungränsen. Vattenledningen från Karlstad till Hammarö passerar genom området.

Dingelsundet markeras i översiktsplanen som reservområde för framtida tätortsutbyggnad. Stor restriktivitet bör iakttas vad avser bygglovgivning inom området. Åtgärder som kan försvåra en framtida planläggning bör inte tillåtas.

Tuvan/Bergholmen är av intresse för framtida exploatering. Kontakten med Vänern ger området sin speciella karaktär som skulle kunna utnyttjas för att åstadkomma ett bostadsområde med hög kvalitet. Önskemål att exploatera området för verksamheter finns också.

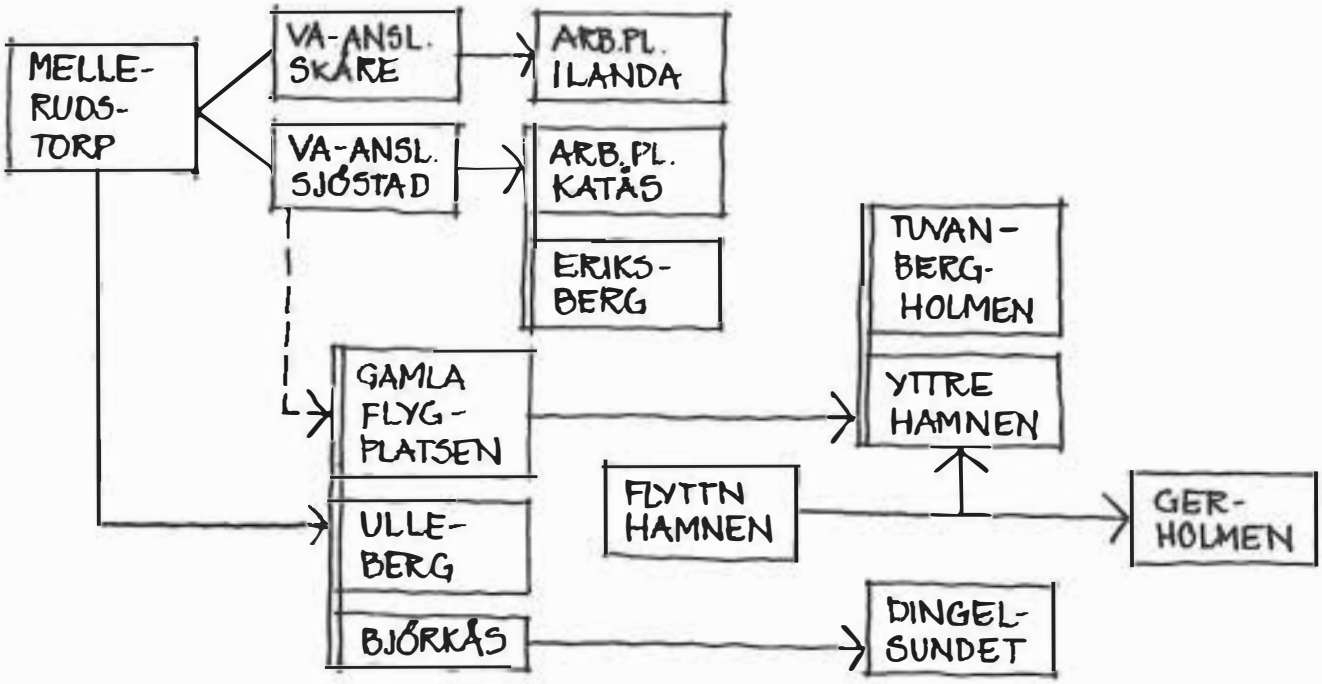
Hammaröleden och en framtida huvudledning till flygplatsen ger området sin tekniska försörjning.

Tuvan/Bergholmen ligger inom Klarälvsdeltat som är av riksintresse för naturvård. Kommunen avser att studera förutsättningarna för exploatering av Tuvan/Bergholmen och markanvändning i övrigt inom resterande delar av deltaområdet från gamla flygplatsen i väster till och med hamnområdet i öster i en fördjupad översiktsplan.

I fördjupningen av översiktsplanen enligt ovan ingår ***Yttre hamnen*** som också är av intresse för exploatering - för bostäder eller verksamheter. Den aktuella delen av hamnen - Wermlandskajen - utnyttjas idag för lossning och omlastning av importerad massaved till Skoghallsverken. Denna verksamhet måste flyttas om Wermlandskajen ska användas för annat ändamål. Även hamnverksamheten inom övriga delar av Yttre hamnen kan innebära konflikt med exploateringsintressena. Möjligen kan stora delar av hamnen behöva flyttas om exploateringen ska bli möjlig.

Hamnstyrelsen har föreslagit att ***Gerholmen*** reserveras för framtida hamnverksamhet. Gerholmen har mycket höga naturvärden som del i Klarälvsdeltat och är av betydelse för Karlstads fasad mot vattnet. Hela komplexet Yttre hamnen - Gerholmen med sina inbördes samband och konflikter kommer att studeras i den fördjupade översiktsplanen

Sambanden mellan de olika områdena och vissa infrastrukturanläggningar inom utbyggnadsriktning väster - sydväst - söder illustreras i nedanstående bild.

Samband inom utbyggnadsriktning väster - sydväst - söder

Övriga områden inom Karlstads tätort

Stodenehagen är ett naturligt utbyggnadsområde för Skåre, och det är i gällande områdesplan angivet som bostadsområde. Den utbyggnad som nu pågår i Soldattorpet (Skårebergets södra del) tillgodoser behovet av nya bostäder i Skåre för en tid framåt och medför ökad belastning på skolor och annan service. Utbyggnaden av Stodenehagen bör därför inte ske förrän belastningen på den sociala servicen har minskat igen.

Järpetan har med stöd av gamla byggnadslagstiftningen i praktiken varit belagt med nybyggnadsförbud. Området föreslås i översiktsplanen utnyttjas för bostäder. Det byggande som kan komma ifråga är - förutom åtgärder inom befintlig bebyggelse - enstaka byggnader och mindre grupper med lokala lösningar av vatten- och avloppsförsörjning. Området kommer inte att anslutas till det kommunala VA-systemet. Kompletterande bebyggelse ska anslutas till befintliga grupperingar och underordna sig den värdefulla småskaliga landskapsbilden.

MARKANVÄNDNINGSKARTA (tätortsområdet)

- BEFINTLIGA BOSTADS/ARBETSPLATSOMRÅDEN
- PLANERAT BOSTADSOMRÅDE
- STRATEGISKT OMRÅDE FÖR FRAMTIDA BOSTADSUTBYGGNAD
- PLANERAT ARBETSPLATSOMRÅDE
- STRATEGISKT OMRÅDE FÖR FRAMTIDA UTBYGGNAD AV ARBETSPLATSER
- INTRESSEOMRÅDE FÖR LOKALISERING AV ARBETSPLATSER
- EXPLOATERINGSOMRÅDE
- STRATEGISKT OMRÅDE FÖR FRAMTIDA EXPLOATERING
- TEKNISK ANLÄGGNING
- RESERVAT NATURGASLEDNING
- PLANERAD FLYGPLATS
- UTREDNINGSOMRÅDE
- MILITÄRT ÖVNINGSOMRÅDE
- NÄRSTRÖVOMRÅDE
- RESERVAT NY VÄG
- GRÖNT STRÅK

SKALA 0 0,5 1 2 3 4 km

KB/BN 901115

Övriga tätorter

Skåre

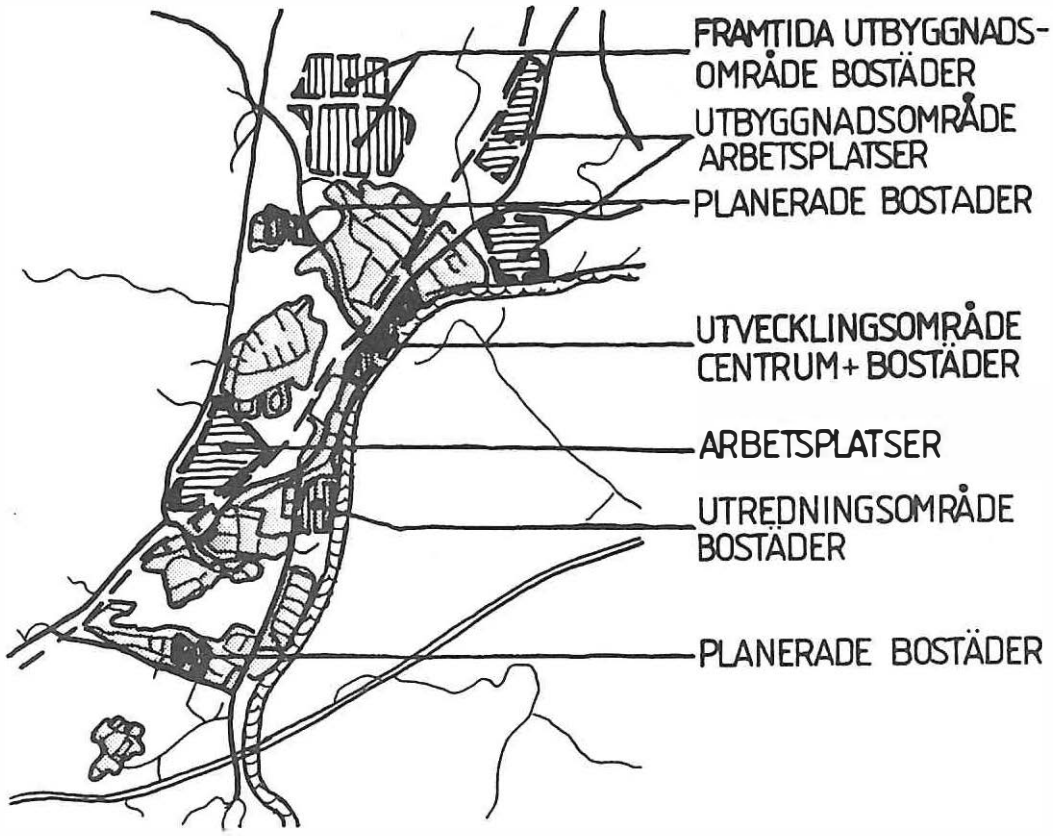
Skåres framtida utbyggnad har behandlats i samband med exploatering i och omkring Karlstads tätort.

Vålberg

Ett projekt kallat Vålbergsprojektet har bedrivits i Vålberg under åren 1988-89. Syftet med projektet har varit att åstadkomma en "lokal mobilisering" i en ort som haft (och har) problem med företagsnedläggelser och vikande serviceunderlag. Projektet har spänt över ett vidsträckt verksamhetsområde, allt från att locka nya företag till orten till att få belysning på gångvägar. Inom ramen för Vålbergsprojektet har också arbete påbörjats med en fördjupad översiktsplan för tätorten. De frågor som framförallt ska behandlas är behovet av mark för nya verksamheter och för bostäder (särskilt villabebyggelse) samt behovet av "uppsnyggning" av vissa partier. Huvuddragen i de skisser som nu föreligger innebär att befintlig bebyggelse kompletteras med ny bebyggelse inom ortens gränser - genom utnyttjande av obebyggd mark eller ianspråktagande av mark där verksamheten är nedlagd etc.

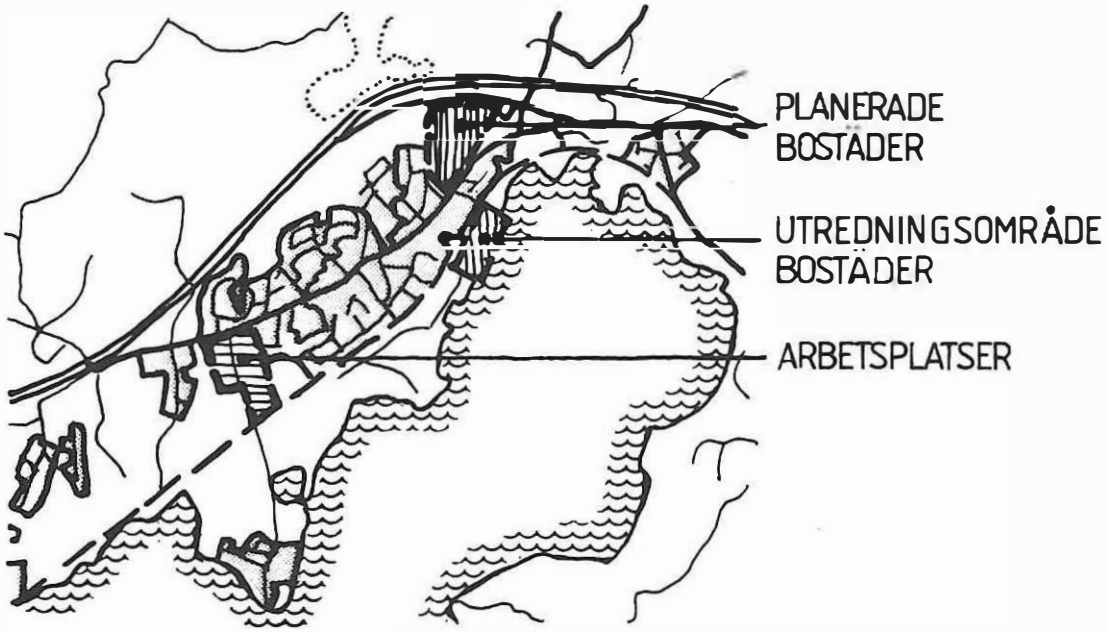
Vålbergs framtida utbyggnadsriktning skisseras mot norr med reservområden för både bostäder och arbetsplatser. Väg 234 utgör gräns för utbredningen västerut.

Med de projekt som är under arbete i olika stadier (Brattska gården, Älvenäs, Västeräng och centrum) kommer Vålberg att förses med ytterligare 200-300 lägenheter i framförallt flerbostadshus.

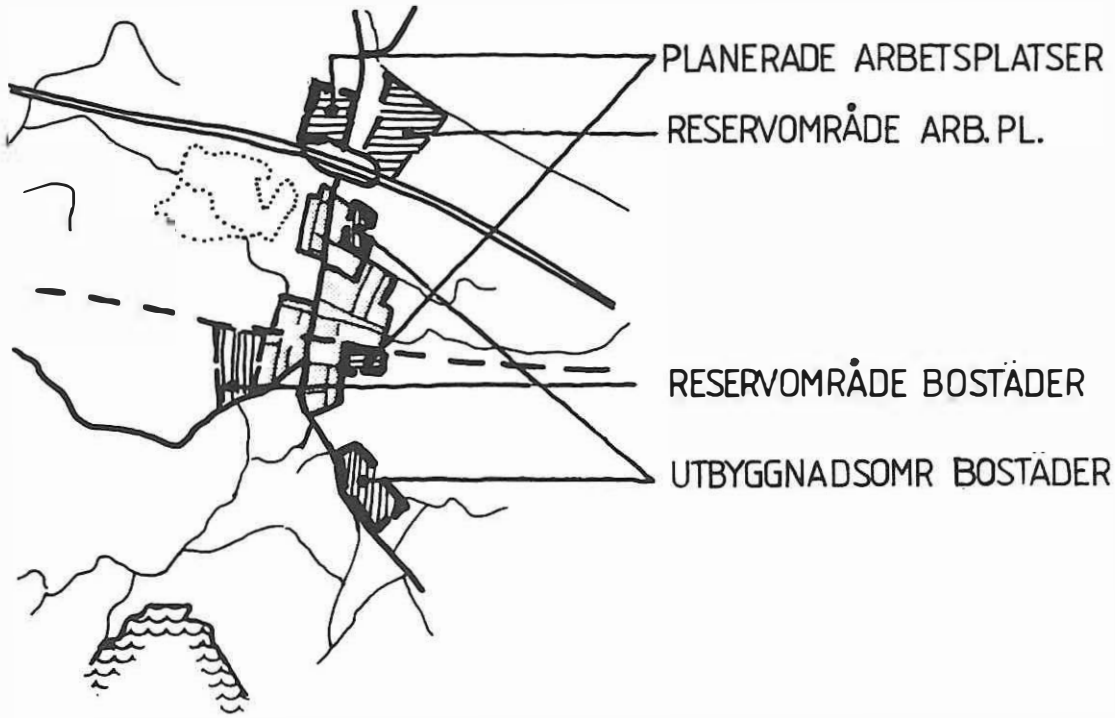
Skattkärr

Skattkärrs framtida utbyggnad har behandlats i samband med exploatering i och omkring Karlstads tätort. (sid 26)

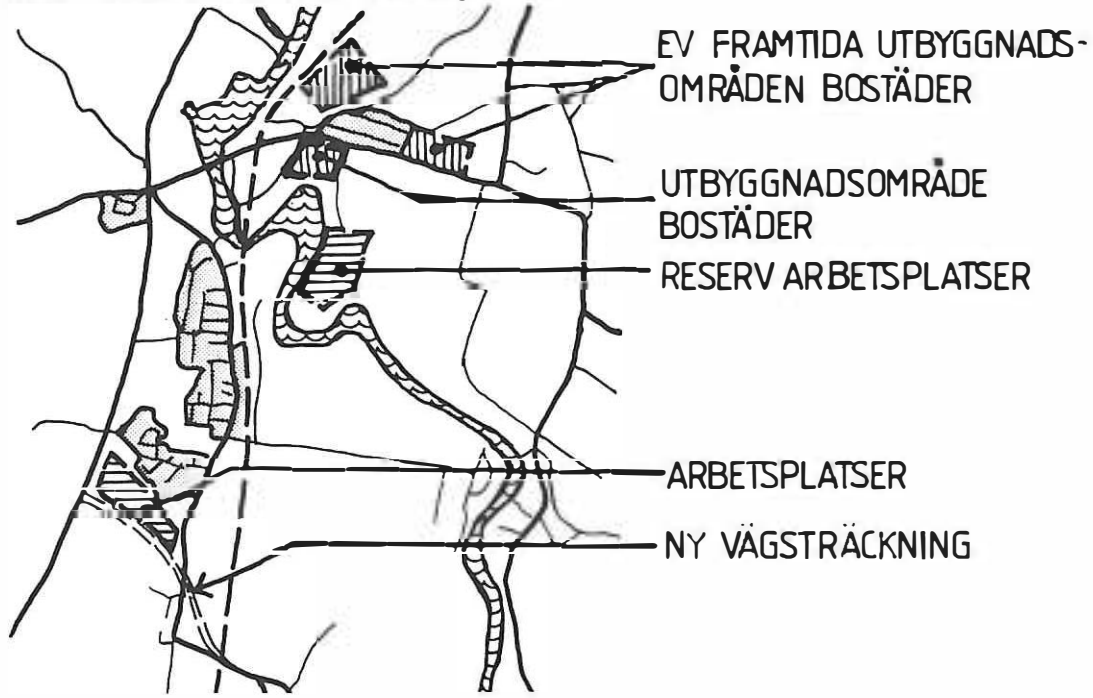
Väse

Inom områdesplanen för Väse finns områden för bostadsbyggande som täcker behovet inom överskådlig tid. För närvarande pågår planläggning för utvidgning av Värmlands-Rasta vid E18-motet. Där ska kompletteras med verksamheter som har anknytning till bilserviceanläggningen. Mark för ytterligare utbyggnad av verksamheter bör reserveras inom detta område.

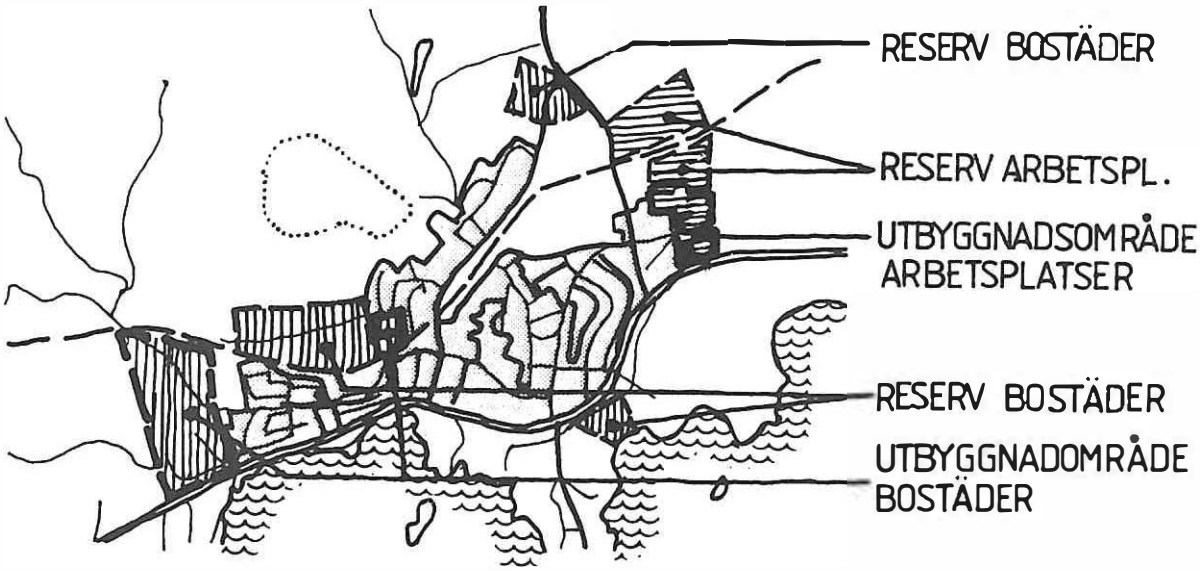
Edsvalla

Edsvalla delas i två delar av Norsälven. Den södra delen är störst och där finns all kommersiell service - livsmedelsbutiker, bank och post samt bibliotek och distriktssköterskemottagning. Längst i söder ligger "Edsvallaknallen" - sko-, kläd- och matmarknad. I den del av samhället som ligger norr/öster om älven finns ortens skola och daghem. Några stora utbyggnadsplaner för orten finns inte. I den mån nya exploateringsområden behöver tas fram är den naturligaste utbyggnadsriktningen mot norr, i anslutning till den service som finns där. Nya arbetsplatser kan lokaliseras vid planerad ny infart söderifrån från länsväg 234.

Molkom

Inom gällande områdesplan finns områden för utbyggnad av både arbetsplatser och bostäder för de behov som kan överblickas idag. För framtida utbyggnad av bostäder föreslås ett reservområde vid Backa, norr om järnvägen. Området ligger realtivt högt med utsikt över Molkomssjön.

Tätortsnära zoner

Områdena närmast tätortsbebyggelsen är ofta av stort värde både för det rörliga friluftslivet (närströvområden) och för upplevelsen av övergången mellan landsbygd och tätort. Dessa tätortsnära områden kan också vara intressanta för bosättning, framförallt på grund av de korta avstånden till tätortscentrum. Vissa områden inom den tätortsnära zonen är därtill av intresse för framtida tätortsutbyggnad. I den mån ny bebyggelse ska tillåtas inom dessa områden bör den normalt föregås av planläggning eller vara motiverad av speciella skäl. I övrigt bör ny bebyggelse inte tillåtas inom den tätortsnära zonen.

byggande på landsbygden

Inledning

Kommunen har i programunderlag beslutat av kommunfullmäktige den 17 augusti 1989 uttalat att boendet i glesbygd måste stödjas för att garantera en levande landsbygd med underlag för olika typer av service.

Ett mer omfattande och utspritt boende på landsbygden innebär både fördelar och svårigheter sett från allmän synpunkt. Att människor bor på landet och brukar jorden är en nödvändig förutsättning för ett fortsatt öppethållande av landskapet och bevarande av kulturmiljön både i form av kulturlandskap och bebyggelse. Den pågående strukturomvandlingen inom lantbruksnäringen har medfört att antalet heltidssysselsatta inom jord- och skogsbruk blir allt färre. För många lantbrukarfamiljer är det nödvändigt att kunna ha ett annat deltidsarbete vid sidan av jordbruket eller att någon i familjen har ett annat arbete, ofta i Karlstad eller någon av de andra tätorterna. Att människor bor kvar på - eller flyttar till - landet är viktigt också för att kunna hålla ett visst serviceutbud - skolor, kollektivtrafik, varuförsörjning, bokbussar etc. Samtidigt innebär ett utspritt boende ansträngningar för samhällsservicen, exempelvis för kommunerna som har skyldighet att sörja för skolskjutsar, färdtjänst och hemtjänst.

För att ge både byggnadsnämnden och andra aktörer underlag för hantering av byggnadsärenden på landsbygden har i översiktsplanen formulerats *generella kriterier* att beakta vid bedömning av sådana ärenden.

Flera områden i kommunen innehåller miljöer av stort *kulturhistoriskt värde.* I de flesta fall är det fråga om bebyggelsegrupper/byar av ursprunglig karaktär, där byggnadernas placering och utseende tillsammans med vegetation och omgivande landskap bildar en helhet som ger området sitt kulturhistoriska värde. För några av dessa områden föreslås att byggnadsnämnden ges ett ökat inflytande på bebyggelseutvecklingen genom viss skärpning av bygglovplikten. Framförallt är det fråga om att ge byggnadsnämnden möjlighet att påverka byggnaders placering och utseende.

Utmed Vänerns kust och även vid flera av kommunens sjöar finns relativt omfattande *fritidsbebyggelse*. Vissa områden har sådant läge att de är attraktiva för helårsbosättning. Med en ökad andel permanentbostäder inom ett område med fritidshus får området ändrad karaktär, vilket inte alltid är av godo för fritidsboende och rörligt friluftsliv. För de områden där helårsboende inte är önskvärt föreslås att områdesbestämmelser ska upprättas för att begränsa tillåten byggnadsarea.

Vissa områden i kommunen omfattas av *förordnanden* av olika slag - t ex naturreservat, naturvårdsområde, landskapsskydd och strandskydd. För dessa områden gäller särskilda bestämmelser om hantering av byggnadsärenden. Områden med sådana förordnanden och dessas innebörd redovisas i avsnittet "Rekommendationer" sid 77.

Generella bedömningskriterier

Lokalisering

Som grund för all bedömning av om en föreslagen lokalisering är lämplig ligger översiktsplanens redovisning av olika markanvändningsanspråk. Inom områden som redovisas som reservområden för framtida exploatering liksom inom randzonerna kring tätorterna bör stor restriktivitet iakttas. Ny bebyggelse som kan försvåra en framtida planläggning eller som kan leda till ett oönskat och oplanerat byggande i tätortsnära lägen bör inte tillåtas. Även inom områden där det rörliga friluftslivets intressen ska prioriteras - s k närströvområden - bör tillståndsgivningen vara restriktiv.

Bedömningen av en föreslagen lokaliserings lämplighet beror dels på ändamålet med byggnaden/byggnaderna (fritidshus, bostadshus för helårsboende eller byggnad för någon verksamhet), dels på objektets omfattning (enstaka byggnad eller nya bebyggelsegrupper).

Bostadsbebyggelse för permanentboende

Särskilt vid bedömning av lokalisering av enstaka hus är *motivet* av mycket stor betydelse. Även från samhällsekonomisk synpunkt mindre lämpliga lokaliseringar måste accepteras om det finns goda skäl - t ex släktförhållanden eller möjligheten att driva ett jordbruk vidare där det är av värde för landskapsbilden/kulturmiljön.

Vid bedömning av lokalisering av nya "bybildningar"/bostadsgrupper bör andra faktorer ges större tyngd: tillgång till service, tillgänglighet, möjligheter att ordna teknisk försörjning etc.

Utbudet av kommersiell och social *service* är i stort sett helt koncentrerat till kommunens tätorter. Då dessa är relativt väl fördelade inom kommunen kan inget läge utifrån detta kriterium betraktas som klart olämpligt. Närheten till befintlig *busslinje* kan dock i många fall vara avgörande för möjligheten att nå och nyttja den befintliga servicen. Möjligheten att utnyttja och stötta kollektivtrafik bör således beaktas. Tillgängligheten i *vägnätet* bör också ingå i bedömningen. Tillfartsvägarna ska tåla den ökade trafikbelastningen utan stora olägenheter för andra boende. Även möjligheterna att ordna *teknisk försörjning* ska beaktas. I de flesta fall på landsbygden är det fråga om enskilda anläggningar eller gemensamma för en mindre husgrupp.

Lokaliseringens *inverkan på annan markanvändning* ska också beaktas. Även små exploateringsföretag kan leda till komplikationer för ett rationellt jord- och skogsbruk, dels genom de hänsyn som måste tas till de boende, dels genom inverkan av väg- och ledningsdragningar.

Byggande för verksamheter

Vid byggande för verksamheter är det främst verksamhetens art och dess påverkan på omgivningen som är avgörande för om lokaliseringen är lämplig.

Utsläpp i luft, mark och vatten samt *buller* ska bedömas, liksom tillgängligheten i *vägsystemet* och *trafikens inverkan* på boende och andra verksamheter. Lokalisering av verksamheter får *även inverkan på annan markanvändning,* vilket ska beaktas.

Fritidsbebyggelse

Trycket på att få uppföra ny fritidsbebyggelse är för närvarande inte så stort i kommunen. Vid bedömning av sådana ärenden är kriterierna i stor utsträckning samma som vid bedömning av ny bostadsbebyggelse. Även fritidsbebyggelse kan utgöra en värdefullt och välkommet tillskott för att stötta befintlig service. De mest attraktiva områdena för fritidshus är i strandlägen, där strandskyddsbestämmelser gäller. Strandskyddsfrågor behandlas i avsnittet "Rekommendationer" sid 77.

Viss uppmärksamhet bör också ägnas möjligheten att fritidsbebyggelsen kan komma att utnyttjas för permanentboende. Om detta inte är önskvärt kan begränsningar av tillåten byggnadsarea införas.

Placering och utformning

Den ursprungliga bebyggelsen i jordbrukslandskapet har oftast fått sin placering på mycket funktionella grunder. Man valde byggplats med omsorg, där grundförhållandena var lämpliga och lokalklimatet gott - gärna soliga lägen med skydd för kalla vindar. Man valde också sådan mark som inte kunde utnyttjas för odling. Ladugård och andra ekonomibyggnader placerades lämpligt i förhållande till betesmark och åkrar och användes också ibland för att ge skyddade gårdsrum. Vägarna drogs med stor följsamhet mot landskapet och markens utnyttjande. Detta har bidragit till upplevelsen av kulturlandskapet med sina mjuka linjer och mjuka övergångar mellan olika utnyttjandeformer, med sin bebyggelse som grupperar sig kring landsvägen, kring en kulle, i ett skogsbryn eller i kanten av en dalgång. Ofta finns också mycket lokala variationer i struktur. På vissa ställen är bebyggelsen samlad i grupper/byar och på andra mer utspridd i landskapet.

Med dagens byggnadsteknik och den minskade funktionella kopplingen mellan bebyggelsen och markanvändningen kan man bygga "var som helst". Flera exempel finns på okänsligt placerade byggnader mitt ute på en åker eller i en fyrkantig uthuggning i granskogen. Den moderna byggnadstekniken med prefabricerade hus - i utföranden som följer växlingar i mode och lånebestämmelser - och nya material har medfört byggnader som upplevs som främmande element i kulturlandskapet.

I områden av kulturhistoriskt värde och/eller med värdefull landskapsbild är det särskilt viktigt att vara varsam både vid placering av nya byggnader och utformningen av dem, och då alldeles särskilt i exponerade lägen. Det lokala, traditionella byggnadssättet bör tjäna som inspirationskälla och vägledning och ny bebyggelse bör i viss utsträckning anpassas därtill.

Mark och vegetation

Kulturmiljön består inte enbart - och inte heller i huvudsak - av bebyggelse. I den byggda miljön har markbehandling och vegetation stor betydelse för den totala upplevelsen. Hårt bearbetade villatomter med uppfyllnader, terrasseringar, branta slänter och murar kring plana gräsmattor och tuktade träd och buskar känns främmande i landsbygdsmiljöer. En terränganpassad, hänsynsfull markbehandling och utnyttjande och komplettering av befintlig vegetation är att föredra.

Element i kuturlandskapet som är bärare av stora miljövärden är t ex vägar, alléer, gärdsgårdar, diken, hagmarker, skogsbryn, åkerholmar, odlingsrösen, vattensamlingar etc. Hänsynstagande och anpassning till sådana landskapselement bör prägla byggandet på landsbygden.

Kulturhistoriskt värdefull miljö

Närmare fyrtiotalet områden i kommunen har i länsstyrelsens kulturmiljöprogram för Värmland redovisats som särskilt intressanta och skyddsvärda - fyra av dem är av riksintresse enligt beslut av riksantikvarieämbetet. De områden som utpekats är dels rena fornlämningsmiljöer, dels områden med bebyggelse - kyrkomiljöer, jordbruksbyar och andra bebyggelsemiljöer.

De kulturhistoriska intresset omfattar inte endast byggnaderna utan är knutet till den totala miljön med alla sina element och det omgivande landskapsrummet. Hoten mot dessa kulturmiljöer består dels av förändringar inom jord- och skogsbruk dels av okänsliga ingrepp i och kompletteringar av bebyggelsemiljön.

Kommunens möjligheter att påverka rationaliseringssträvanden inom jord- och skogsbruk medförande exempelvis igenplantering av ängs- och åkermark, borttagande av dikesrenar och åkerholmar etc är mycket små. Kommunen kan dock begära att få bli remissinstans för andra myndigheters tillståndsgivning i sådana ärenden. Detta bör ske med stöd av översiktsplanens redovisning av värdefulla kulturmiljöer, naturområden och områden med värdefull landskapsbild. Möjligheterna att påverka det som byggs är större. Den generella bygglovplikten enligt PBL omfattar nybyggnad och mer omfattande tillbyggnader av bostadshus och även arbetslokaler i den mån de inte är att anse som ekonomibyggnader för jordbruket. Genom upprättande av områdesbestämmelser kan bygglovplikt även för andra åtgärder införas - t ex för byte av fasad- och takmaterial, omfärgning av byggnad och för uppförande av ekonomibyggnader för jordbruket. Även rivning och markarbeten kan beläggas med lovplikt för miljöer där detta anses nödvändigt.

För vissa av de uppmärksammade kulturmiljöerna föreslås att områdesbestämmelser upprättas som ger kommunen större insyn i och påverkansmöjligheter på bebyggelseutvecklingen.

Det måste påpekas att det vanligen inte strider mot kulturmiljövårdens intressen att nya byggnader uppförs eller att nödvändiga förändringar sker inom skyddsvärda miljöer. Dock ställs inom sådana områden större krav på byggnadernas placering och utformning.

För att minska de ekonomiska konsekvenserna av förslagen om utökning av bygglovplikten ska möjligheterna till förenklade bygglovhandlingar avseende ekonomibyggnader för jord- och skogsbruk studeras i samband med utformningen av områdesbestämmelserna. Ekonomibyggnader ska också befrias från bygglovavgift.

Förslag till upprättande av områdesbestämmelser

Områden av riksintresse, kyrkomiljöer mm

För områden av stort kulturhistoriskt och miljömässigt värde, ofta med en väl sammanhållen bebyggelse av ursprunglig karaktär och där senare tillskott gjorts med stor varsamhet och hänsyn till miljön, föreslås att områdesbestämmelser enligt nedan upprättas. Avsikten är att ge byggnadsnämnden möjlighet att påverka

- förändring av utseende hos befintlig bebyggelse
- rivning av befintlig bebyggelse
- utformning och placering av i princip all nytillkommande bebyggelse
- större förändringar av befintlig mark och vegetation

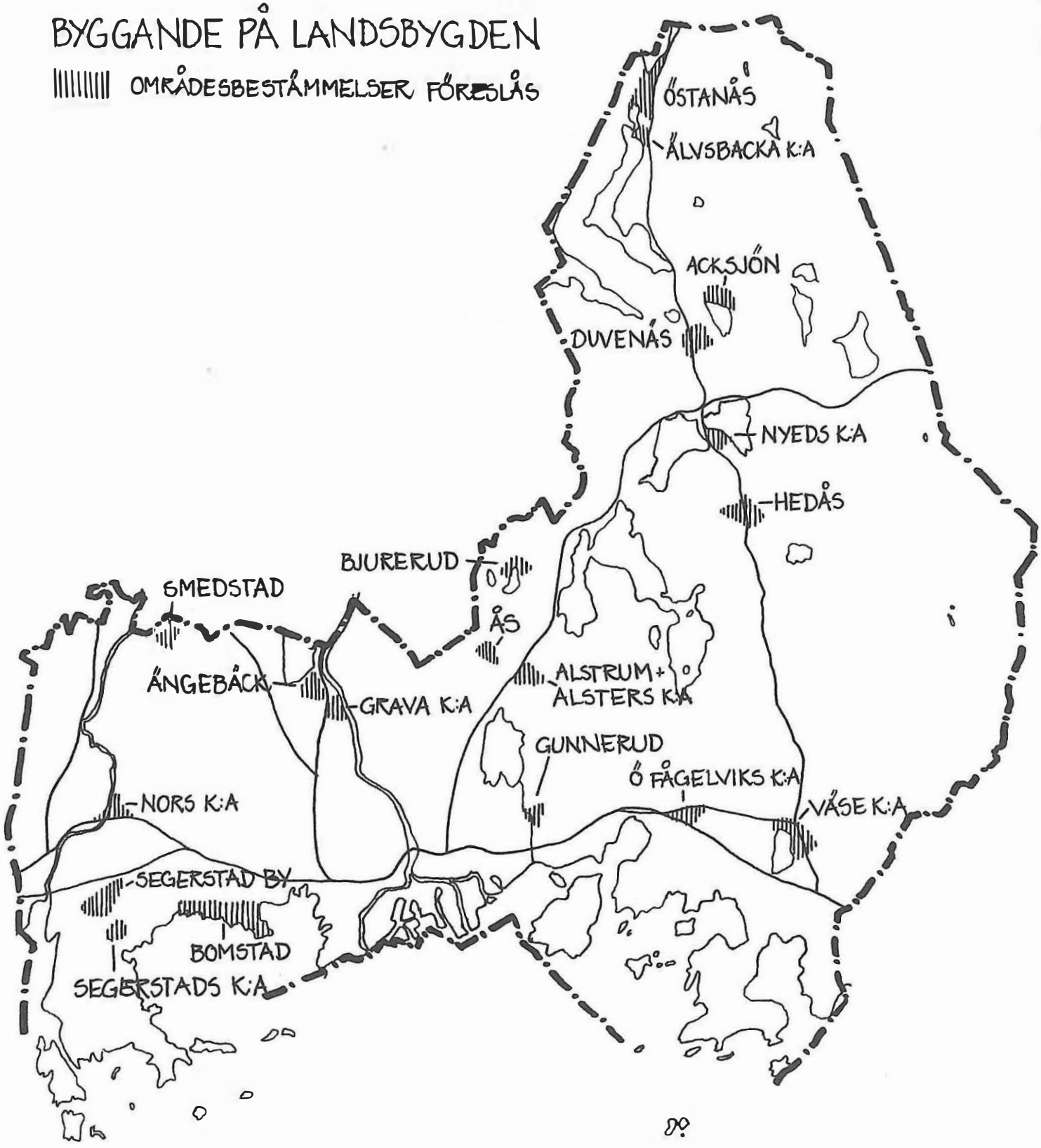
Områdesbestämmelserna föreslås få följande innehåll:

- lovplikt införs för
  uppförande av komplementbyggnader
  mindre tillbyggnader
  omfärgning av fasad
  byte av fasadbeklädnad och taktäckningsmaterial
  ändringar som avsevärt påverkar byggnaders yttre utseende
  underhåll av vissa byggnader med särskilt bevarandevärde
  uppförande, tillbyggnad och yttre ändring av ekonomibyggnader för jordbruket
  rivning av byggnad (rivningslov)
  schaktning, fyllning, trädfällning och skogsplantering inom områden avsedda för bebyggelse (marklov)
- bestämmelser om placering, utformning och utförande av byggnader och tomter
- bestämmelser om markanvändning

Områdesbestämmelser med ovanstående innebörd föreslås för följande områden:

Gunnerud – herrgårdsmiljö av ursprunglig karaktär med manbyggnad, flygelbyggnader och andra bostads- och ekonomibyggnader i ett vackert läge vid Alstersälven. Bebyggelsen hålls samman av väl uppvuxen vegetation. Vissa enskilda byggnader är av stort kulturhistoriskt värde. Gården ligger inom Alsterdalen, som är ett av kommunens fyra områden av riksintresse för kulturmiljövården.

Alsters kyrka och ***Alstrum*** – kyrkomiljö och herrgårdsmiljö i norra delen av riksintresseområdet Alsterdalen. Kyrkomiljön innehåller förutom kyrka och sockenstuga också flera gamla, fina boningshus. Området har haft skydd enligt 86 § byggnadslagen. Herrgårdsmiljön består av manbyggnad och flygelbyggnader samt flera ekonomibyggnader i en välbevarad, samlad anläggning.

BYGGANDE PÅ LANDSBYGDEN
OMRÅDESBESTÄMMELSER FÖRESLÅS
ÖSTANÅS
ÄLVSBACKA K:A
ACKSJÖN
DUVENÄS
NYEDS K:A
HEDÅS
BJURERUD
ÅS
SMEDSTAD
ÄNGEBÄCK
GRAVA K:A
ALSTRUM + ALSTERS K:A
GUNNERUD
Ö FÅGELVIKS K:A
VÅSE K:A
NORS K:A
SEGERSTAD BY
BOMSTAD
SEGERSTADS K:A

Segerstad by – en av de största bybildningarna i Värmland där den ursprungliga, täta radbystrukturen med 1700-talsdrag finns kvar. Bebyggelsen är mycket homogen och binds samman av riklig vegetation. Byn ligger inom område av riksintresse för kulturmiljövården.

Segerstads kyrka med omgivande kyrkomiljö. Har tidigare varit skyddat enligt 86 § byggnadslagen. Kyrkomiljön ligger inom riksintresseområde.

Väse kyrka med omgivning. Området sträcker sig från Västra Ve i väster till prästgården Ås i öster och innehåller flera enskilda mycket värdefulla byggnader. Hela miljön med kyrka, prästgård, kyrkstallar, kronofogdeboställe och angränsande våtängar och strandbeten är av riksintresse för kulturmiljövården. Vissa byggnader är byggnadsminneförklarade. Kyrkomiljön har tidigare varit skyddad med förordnande enligt 86 § byggnadslagen.

Ås – liten by på gränsen mellan skog och öppet landskap. Den har en enhetlig, samlad bebyggelse som ligger kring en slingrande byväg. Byn har i huvudsak kvar sin ursprungliga karaktär.

Bjurerud – by med homogen karaktär i öppet kulturlandskap. Här finns fina exempel på äldre tiders bebyggelse.

Hedås – en av Värmlands större bybildningar i samlat läge på en höjd. Branta vägar från fyra håll leder till vägkorsningen i bykärnans mitt. Den gamla landsvägen passerade genom byn. Byns ursprungliga karaktär är i stort sett intakt.

Miljöerna kring ***kyrkorna i Älvsbacka, Nyed, Östra Fågelvik, Nor och Grava,*** som tidigare haft skydd enligt 86 § byggnadslagen.

Vissa andra områden av kulturhistoriskt intresse

Flera av de miljöer som är av kulturhistoriskt värde är av sådan karaktär att de "tål" vissa ingrepp och nytillskott i miljön utan att deras värde förvanskas. Hoten mot dessa miljöer är framförallt okänslig och ovarsam placering av nytillkommande bebyggelse och nya byggnader i helt artfrämmande utförande.

För dessa miljöer föreslås att områdesbestämmelser upprättas med i princip följande innebörd:

- lovplikt införs för
  uppförande av komplementbyggnader
  mindre tillbyggnader
  uppförande och tillbyggnad av ekonomibyggnader för jordbruket
- bestämmelser om placering, utformning och utförande av byggnader och tomter

Områdesbestämmelser enligt ovan föreslås för:

Acksjön – tät relativt stor by med enhetlig bebyggelse som ligger i sluttningen mot sjön.

Duvenäs – gammal välbevarad byplats i öppet jordbrukslandskap.

Smedstad - liten jordbruksby med ursprunglig karaktär.

Ängebäck - gammal jordbruksby med stort kulturhistoriskt värde. Byn är en av de bäst bevarade i denna del av kommunen.

Östanås - gammalt bruksområde med många intressanta byggnader

Fritidsbebyggelse

Områden med fritidsbebyggelse, där man av olika skäl vill förhindra permanentboende kan förses med områdesbestämmelser som reglerar bl a maximal byggnads- eller bruksarea. Ett sådant område är fritidsbebyggelsen utmed Kattfjorden mellan Skutberget och Segerstadhalvön. I det fortsatta arbetet med översiktsplanen ska vänerstranden och de större sjöarnas strandområden inventeras i syfte att ge underlag för bl a hantering av strandskyddsbestämmelserna. Behovet av områdesbestämmelser för fritidsbebyggelse kommer att studeras vidare i det sammanhanget.

Avgränsning av områdesbestämmelser

Upplevelsen av ett område - t ex en jordbruksby - består dels av den byggda miljön och dess omedelbara närhet, dels av hur omkringliggande mark både skapar utblickar och bidrar till områdets exponering. En värdefull miljö kan mer eller mindre spolieras om omgivningen ges en okänslig behandling. Delar av omgivande mark bör därför tas med i det område som omfattas av områdesbestämmelser. De slutliga avgränsningarna studeras i samband med bestämmelsernas upprättande.

Information

En av de grundläggande förutsättningarna för att få ett anpassat och harmoniskt byggande på landsbygden och för bevarande av de miljömässiga värdena är kunskap. Kunskap om vilka värden det är viktigt att värna om, kunskap om vad som skapar dessa värden, kunskap om hur man bör gå till väga för att skydda dem osv. Med en anpassad bygglovplikt får man en variation i vad som är tillåtet på olika ställen. Detta kan för den enskilde kommunmedborgaren vara svårt att förstå. Det är därför viktigt att utnyttja olika kanaler för information - dels om vilka regler som gäller var inom kommunen (och varför), dels om hur man kan göra för att leva upp till intentionerna med dem.

För det senare ändamålet finns t ex skriften "Bygga i Värmlandsbygd - råd och ideér från byggnadsnämnderna och länsstyrelsen" som delas ut till "potentiella byggare" samt "Bygga bostad på landet" - ett informationsmaterial utgivet av Boverket och Riksantikvarieämbetet 1989. Information kan också spridas genom utställningar, broschyrer till hushållen, information i "Vi i Karlstad" etc. I samband med införande av områdesbestämmelser bör kommunen utarbeta ett informationsmaterial som kan ges stor spridning - både för att informera om att inte samma regler gäller överallt och för att skapa förståelse för de regler som finns.

kommunikationer - teknisk försörjning

Allmänt

Kommunen saknar en samlad kommunikationspolitisk målsättning där olika trafikslags förutsättningar och samband behandlas. Enligt kommunens programunderlag "Mål och medel" ska underlag för nu långsiktiga åtgärder tas fram under programperioden. Arbete med detta pågår för närvarande genom planeringskontorets försorg.

Flygplats

Länsstyrelsen har i en utredning föreslagit att en ny regional flygplats lokaliseras till Mellerudstorp. Kommunfullmäktige i Karlstad har i ett principbeslut ställt sig bakom lokaliseringen, och kommunen har påbörjat arbetet med att förvärva den mark som behövs. En fördjupad översiktsplan ska upprättas som grund för bebyggelsereglerande områdesbestämmelser och detaljplan. Underlag för koncessionsprövning ska färdigställas under sommaren 1990 av projektstyrelsen för den nya flygplatsen.

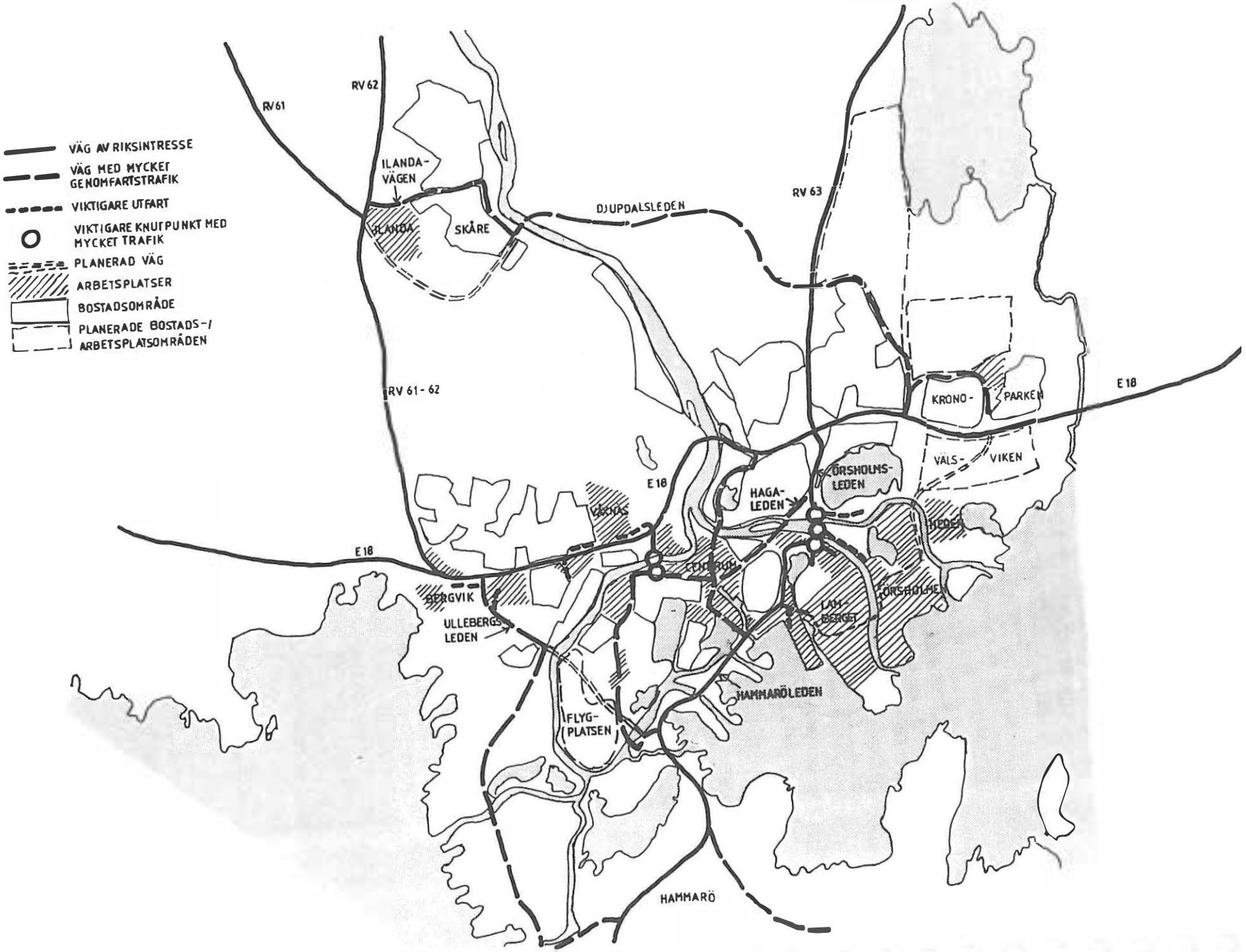
Vägar

E18 är den stora "trafikpulsådern" genom Karlstad. Den är gen och snabb och ett självklart val för genomfartstrafik i öst-västlig riktning. Även trafik från nordligare delar av Värmland som ska passera Karlstad fångas upp av E18 utan besvärliga passager. Trafik söderifrån (från Hammarö) som ska passera Karlstad kan välja olika vägar beroende på destination. Någon självklar och riktigt bra kontaktlänk till E18 för trafik från framförallt Hammarös östra delar finns inte. Likaså saknas en bra koppling mellan riksvägarna 61 och 63 för trafik mellan Arvika-Kil och Filipstad. Den leds idag ner till E18 eller tar vägen genom Skåre.

I det lokala trafiknätet inom Karlstads tätort finns trånga passager där både genomfartstrafik och lokal trafik måste passera. En sådan är Klaraborgsbron - Karl IX:s gata, som både utgör den västra tillfarten till Karlstads centrum och passage för trafik till lasarettet, flygplatsen och Hammarö. Ett annat besvärligt parti är Hammaröleden, där den passerar Klarälvens östra gren. På en kort sträcka finns utfarten från Lamberget, Örsholmen och Heden. Stora, tunga, trafikalstrande arbetsplatsområden. Vissa tider på dagen är köbildningen besvärande.

I den övergripande, långsiktiga trafikplaneringen för Karlstad har en sydlig tvärförbindelse skisserats från Kronoparksmotet i öster, genom Välsviken och Heden till örsholmen (Välsviksleden), vidare genom Örsholmen och Lamberget och anknytande till Hammaröleden vid Yttre hamnen. I väster kopplar Södra Ringleden över flygplatsen ihop tvärförbindelsen via Ullebergsleden med E18 vid Bergviksmotet.

I detta förslag till översiktsplan redovisas Södra Ringleden och Välsviksleden.

VÄG AV RIKSINTRESSE
VÄG MED MYCKET GENOMFARTSTRAFIK
VIKTIGARE UTFART
VIKTIGARE KNUTPUNKT MED MYCKET TRAFIK
PLANERAD VÄG
ARBETSPLATSER
BOSTADSOMRÅDE
PLANERADE BOSTADS-/ ARBETSPLATSOMRÅDEN
RV 61
RV 62
RV 63
ILANDA-VÄGEN
ILANDA
SKÅRE
DJUPDALSLEDEN
RV 61 - 62
E 18
KRONO-
PARKEN
VÄLS-
VIKEN
HAGA-LEDEN
ÖRSHOLMS-LEDEN
HEDEN
CENTRUM
ÖRSHOLME
LAM-BERGET
BERGVIK
ULLEBERGS-LEDEN
HAMMARÖLEDEN
FLYG-PLATSEN
HAMMARÖ

De nya vägsträckningar för vilka reservat lagts in i översiktsplanen är följande:

Ny sträckning av riksväg 61 förbi Kil. Endast en mycket liten del av vägen berör Karlstads kommun. Vägen planeras omedelbart söder om bebyggelsen i Kil i kanten av det stora och från natursynpunkt värdefulla ravinområdet (Kilsravinerna).

Tillfart till flygplatsen i Mellerudstorp planeras från den planskilda korsningen på riksväg 61 vid Hynboholm. I arbetet med den fördjupade översiktsplanen studeras möjligheten att lägga tillfartsvägen från riksväg 61 i ett sydligare läge för att åstadkomma kortare väg mellan Karlstads centrum och flygplatsen. Detta alternativ har inte redovisats i översiktsplanen.

På längre sikt kan en tillfart till flygplatsen från sydväst aktualiseras. Någon sådan redovisas dock inte i planen.

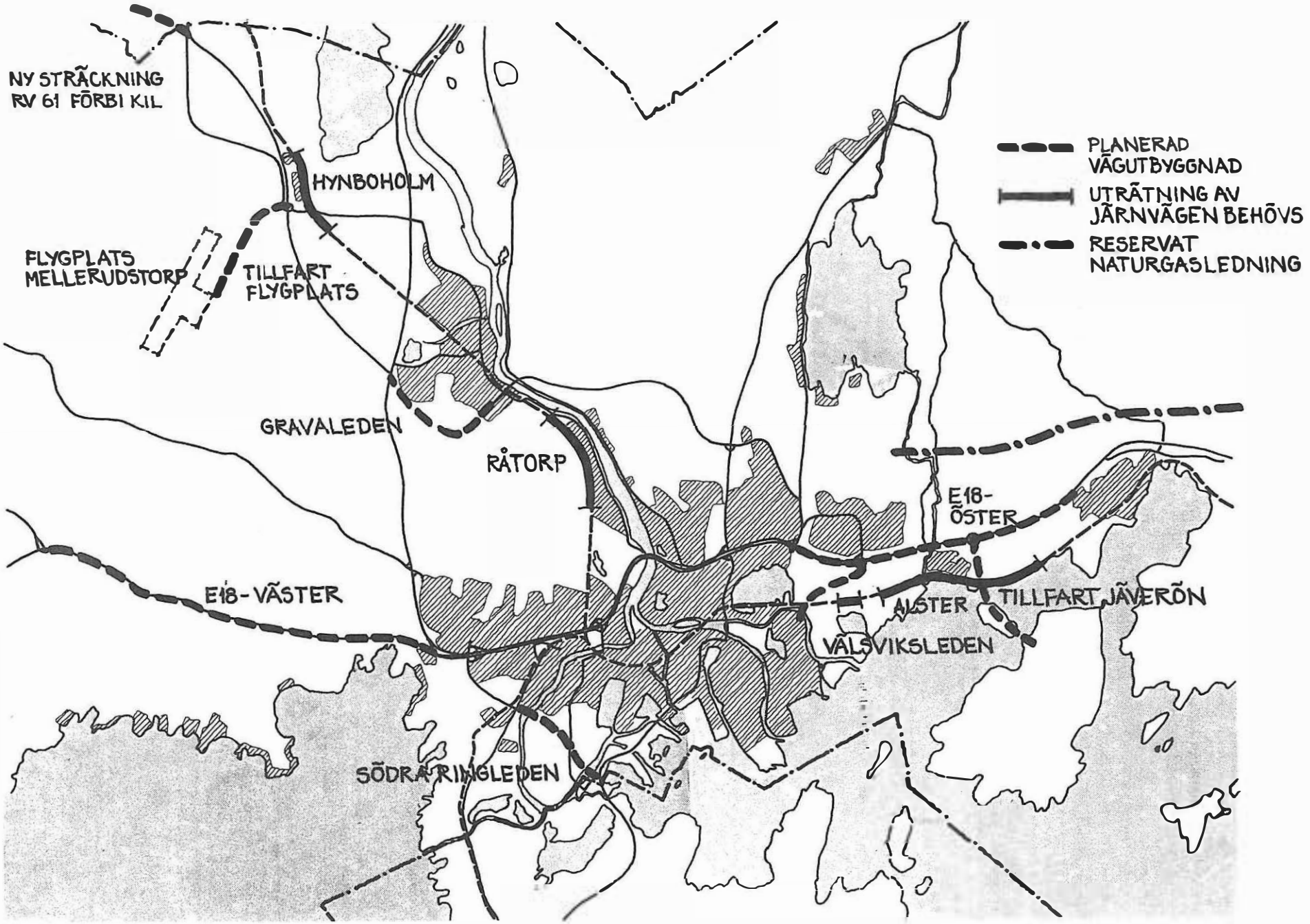
Gravaleden, som är en länk i en nordlig tvärförbindelse förbi Karlstads tätort. Gravaleden sträcker sig från Almarbron i öster via Tuggeliteterrängen (där den får en sträckning söder om befintligt elljusspår enligt vägverkets alternativ 2) till Ilanda i öster. I samband med att Gravaleden byggs kommer en ny trafikplats vid Ilanda att byggas, där trafiken på riksvägarna 61 och 62 samt Ilandavägen och Gravaleden ska sys ihop på ett bra sätt.

Utbyggnad av ***E18 till motorvägsstandard*** genom Sörmon, öster om Segerstadsmotet. Utbyggnaden är motiverad främst av trafiksäkerhetsskäl.

Södra Ringleden mellan Ullebergsleden och Hammaröleden, är en del av den sydliga tvärförbindelsen genom Karlstad. Södra Ringleden är också en nödvändig förutsättning för en framtida exploatering av flygplatsområdet. Den kommer därtill att bidra till att avlasta Karl IX:s gata genom att trafiken från västra stadsdelarna får en alternativ väg till lasarettet - en av Karlstads största arbetsplatskoncentrationer - och ge Hammarö bättre förbindelser västerut.

Södra Ringledens sträckning i östra delen har diskuterats. I de ursprungliga förslagsskisserna har den dragits genom våtmarkerna söder om Mariebergsskogen. Detta står i konflikt med naturvårdens intressen, då området innehåller naturvärden av riksintresse. I översiktsplanen redovisas vägen i ett sydvästligare läge, i nära anslutning till Jakobsbergsbrons nuvarande läge. Därmed kommer vägen också till en del att ligga inom Hammarö kommun. En mer noggrann analys av förläggningen kommer att göras inom ramen för den fördjupade översiktsplanen för deltaområdet.

Välsviksleden förbinder Kronoparksmotet med Välsvikens planerade arbetsplatsområde, Heden och Örsholmens industriområde. Vägen är en förutsättning för att kunna öppna Välsviken som arbetsplatsområde. Den får också mycket stor betydelse för trafiken till/från Heden och Örsholmen, där senare tids beslut om byggande och investeringar medför en kraftigt ökad trafik. Vägen planeras i samband med disposition av Välsvikenområdet. I vissa delar, särskilt på Örsholmssidan, berör den områden som är av stort intresse för naturvård, friluftsliv (gröna stråk) och sportfiske. Hänsyn till detta måste tas när läget fastställs.

NY STRÄCKNING
RV 61 FÖRBI KIL
HYNBOHOLM
FLYGPLATS
MELLERUDSTORP
TILLFART
FLYGPLATS
GRAVALEDEN
RÅTORP
E18-
ÖSTER
E18-VÄSTER
ALSTER
TILLFART JÄVERÖN
VÄLSVIKSLEDEN
SÖDRA RINGLEDEN
PLANERAD
VÄGUTBYGGNAD
UTRÄTNING AV
JÄRNVÄGEN BEHÖVS
RESERVAT
NATURGASLEDNING

Utbyggnad av ***E18 till motorvägsstandard*** mellan Kroppkärr och Kronoparken samt vidare förbi Alster, samt ***trafikplatser vid Kronoparken och Alster.*** Etappen Kroppkärr-Kronoparken samt Kronoparksmotet är under byggnad och ska vara färdig 1991. Fortsättningen förbi Alster är önskvärd för att ersätta de två trafikfarliga korsningarna vid Alster och Skattkärr. Den är också en förutsättning för en framtida exploatering av Bråtebäcken och Busterud och eventuell framtida exploatering av Jäverön.

Väg till Jäverön behöver byggas om ön ska exploateras. Ett reservat har lagts in från den planerade trafikplatsen i Alster via Glofsön till Jäverön.

Ny sträckning av ***väg 240 mellan Molkom och Fösked*** planeras av vägverket.

Järnväg

I en utredning om Svealandsbanan genom Värmland föreslås förändrade linjesträckningar på vissa partier. Syftet med förändringarna är att få högre standard på järnvägen så att den kan trafikeras med höghastighetståg. Järnvägens sträckning genom Karlstads kommun föreslås bara ändras marginellt - uträtning av vissa kurvor. Den största omfattningen skulle ombyggnaden få mellan Skattkärr och Karlstad, med bl a en ny bro över Alstersälven. Tillräckliga kurvrätningar och standardhöjningar för att medge hastigheter på 150-200 km/h på avsnittet mellan Östra Fågelvik och Karlstad går inte att åstadkomma utan en total omläggning av järnvägen. Sådana idéer, liksom möjligheten att åstadkomma en koppling mellan järnvägen och flygplatsen i Mellerudstorp samt att skapa en direktförbindelse Karlstad - Grums (- Göteborg) har diskuterats under översiktsplanearbetets gång. Idéerna har dock inte så fasta konturer att de redovisas i översiktsplanen. Fortsatta diskussioner bör föras mellan berörda parter.

Ett annat problem som är föremål för diskussioner är godshanteringen på Karlstads central. Önskemål finns att flytta rangeringen både för att ge plats för annan verksamhet (busstermínal mm) och för att minska störningarna - och riskerna i samband med hantering av farligt gods - från verksamheten i centrumområdet. Förutsättningarna för att flytta verksamheten till Välsviken har studerats i samband med arbetet med dispositionsplan för området. Detta visade sig inte vara någon bra lösning. Problemet ska studeras vidare.

Hamn

Karlstads hamn är den största hamnen i Vänern. Hamnen har de senaste årtiondena expanderat kraftigt. Utvecklingen av verksamheten sker framförallt på det område där Vänerterminalen ligger. Det senaste tillskottet är den s k Vänerskytteln med en kaj för ro-ro-trafik.

De inre delarna av hamnområdet nyttjas bl a för lossning och omlastning av massaved till Skoghallsverken. En utredning om framtida användning av dessa delar har gjorts (se avsnittet om exploateringsområden i Karlstads tätort).

Hamnens framtida utvecklingsmöjligheter och eventuell ändring av användningen av delar av det nuvarande hamnområdet kommer att studeras i en särskild fördjupning av översiktsplanen i en direkt fortsättning av det pågående planarbetet.

Anläggningar för fritidsbåtar finns bl a vid Kanikenäset, Lambergstjärnet och Heden samt i Skattkärr och Norsälven. Mindre bryggor etc finns på ett flertal ställen. Någon ny stor anläggning för fritidsbåtar planeras inte. Dock finns planer på att anordna en gästhamn i Inre hamnen.

Energi

Tekniska verken har påbörjat arbete med att revidera kommunens ***energiplan.*** Denna ska behandla både energitillförsel till och -produktion inom kommunen samt energidistribution och energikonsumtion för olika ändamål (processer, uppvärmning, transporter mm). Frågor rörande energihushållning och miljö ska särskilt beaktas.

En preliminär sträckning för en framtida ***naturgasledning*** illustreras i översiktsplanen. Reservatets definitiva läge och eventuell förlängning förbi Karlstad kommer att utredas i detalj om/när planerna på att förse Karlstad med naturgas blir aktuella.

En ny 30 kV ***kraftledning*** som sammanbinder Molkom med Träfors (öster om Väse) kan bli aktuell inom en 10-15-årsperiod. Reservat för denna har inte lagts in i planen.

En ny mottagningsstation och dithörande 130 kV luftledning behövs inom området Färjestad - Råtorp. Något läge har inte preciserats, och den redovisas därför inte på kartorna.

Frågor om energiförbrukning i bostäder ska uppmärksammas i större omfattning än hittills.

VA-försörjning

Den framtida utbyggnaden av Karlstads tätort inom de områden som redovisas i översiktsplanen bygger på att det befintliga försörjningssystemet utnyttjas och byggs ut. Nya huvudledningar mellan Karlstad och Skattkärr planeras. Dessa utgör "navelsträngen" för utbyggnadsriktningen österut. För utbyggnad i Karlstads västra och södra delar krävs också nya huvudledningar som försörjer de olika områdena. Utbyggnadsriktningarna och deras interna samband har beskrivits i avsnittet "tätortsutveckling", sid 21.

Ytterligare utvidgning av det centrala försörjningssystemet, med t ex sammankoppling av reningsverken i Skåre respektive Vallargärdet med Sjöstadsverket, har diskuterats i översiktsplanearbetet. Några sådana sammankopplingar är inte aktuella för närvarande. Dock måste försörjningen av Ulvsby-Vallargärdet vid en eventuell framtida utbyggnad diskuteras i samband med planeringen av Edsgatanområdet.

fritid och friluftsliv

Anläggningsbundet friluftsliv mm

På ett flertal platser i kommunen finns anlagda spår och leder, många med belysning. Dessa områden redovisas tillsammans med andra områden av intresse för friluftsliv och turism på rekommendationskarta II. Några av de anlagda spåren/lederna kommer i konflikt med exploateringsintressen.

* Elljusspåret i Norra Kronoparken måste få en justerad sträckning i samband med områdets utbyggnad. Den nya sträckningen har studerats i områdesplanen

* Det spår som finns i södra delen av Edsgatanområdet kan i sin huvuddel ligga kvar. Smärre justeringar fastläggs i den fördjupade översiktsplanen

* Vandringsleden mellan Skutberget och Kil passerar rakt över flygplatsområdet i Mellerudstorp. En omfattande omläggning av leden behövs för att den inte ska störas av flygverksamheten.

Önskemål om nya anläggningar för fritidsändamål har framförts, bl a nya golfbanor, motorsportanläggning och skidbacke. Lämplig lokalisering av sådana anläggningar har inte studerats varför de inte redovisas i denna översiktsplan.

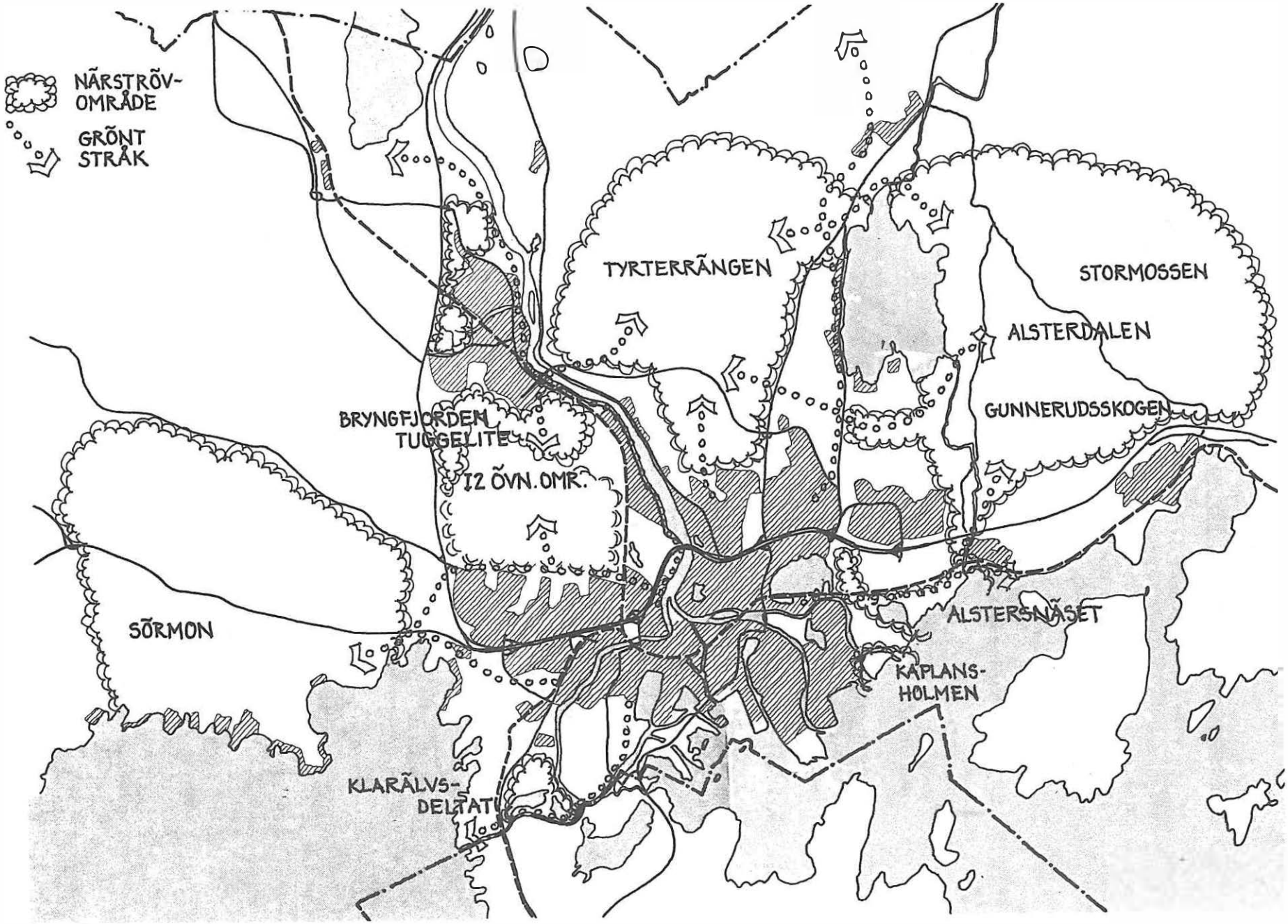
Flera "golfbaneprojekt" har presenterats för kommunen. En särskild studie behöver göras för att från allmän synpunkt bedöma var lämpliga lägen finns - och hur många som bör realiseras.

En ny ridsportanläggning planeras i Alsterdalen norr om det område som reserverats för arbetsplatsområde i översiktsplanen. Den har dock inte särskilt markerats i planen.

Fritidsanläggningen vid Skutberget utvecklas. Bl a har där byggts en drivingrange för golf samt nya bollplaner. Planer finns också på en restaurang- och hotellanläggning inom området. I gällande områdesplan för Skutberget har elljusspåren fått en ändrad sträckning i den norra delen för att inte ligga så nära E18.

Närströvområden

Runt Karlstads tätort och även i anslutning till övriga tätorter har i översiktsplanen markerats områden som är av särskilt värde för det tätortsnära rörliga friluftslivet. Områdena innehåller både skogs- och jordbruksmark och bebyggelse. Avsikten med att redovisa områden som närströvområden är att hänsyn till friluftslivets intressen ska tas inom ramen för den pågående markanvändningen - genom tillämpning av de hänsynsregler som finns i skogsvårdslagen och skötsellagen för jordbruket. För vissa delar av närströvområdena kan det bli aktuellt med naturvårdsförordnanden för att förhindra en utveckling som inte är förenlig med det rörliga friluftslivets intressen. Detta kommer att studeras vidare inom ramen för arbetet med naturvårdsprogram för kommunen.

NÄRSTRÖV-
OMRÅDE
GRÖNT
STRÅK
TYRTERRÄNGEN
STORMOSSEN
ALSTERDALEN
GUNNERUDSSKOGEN
BRYNGFJORDEN
TUGGELITE
I2 ÖVN. OMR.
SÖRMON
ALSTERSNÄSET
KAPLANS-
HOLMEN
KLARÄLVS-
DELTAT

Följande närströvområden föreslås kring Karlstads tätort:

Sörmon väster om Karlstad innefattar hela området mellan Vänerstranden i söder och Trossnäsvägen i norr. I väster begränsas området av en linje från Randviken till Segerstadsmotet samt vidare väster om Varpnästjärnet upp till Trossnäsvägen. Inom området finns många spår och leder på båda sidor av E18, fina grusvägar för promenader och områden för bär- och svampplockning. Sörmons ridklubb med ridanläggning och ridstigar ligger inom området. Längs stranden finns badplatser vid Skutberget, Bomstad och Randviken. Där finns också omfattande fritidsbebyggelse. Inom området ligger Sörmons naturreservat. Området är lättillgängligt med både bil och cykel. Till Skutberget går också en lokalbusslinje.

Området bör reserveras för rörligt friluftsliv. Ny bebyggelse eller anläggningar som inte är förenliga med detta ändamål bör inte tillåtas. Utbredning av fritidsbebyggelsen eller omvandling av den till permanentbostäder är inte förenligt med friluftsändamålet. Tillgängligheten till stränderna bör säkras och om möjligt förbättras. Områdesbestämmelser bör upprättas för att ge rättsligt bindande reglering av bebyggelseutveckling mm inom området.

Bryngfjorden och I2:s övningsområde utgör tillsammans ett stort sammanhängande grönområde som utnyttjas flitigt för friluftsliv. Flera spår och leder utgår från Bryngfjordsbacken och från Tuggelite. Inom området finns många grusvägar för ridning, joggning och promenader. Området består huvudsakligen av skogsmark. Vid Bryngfjorden och Trangärdstorp samt i områdets västra del finns jordbruksmark som brukas. En mindre del öppen mark hävdas inte utan är stadd i spontan igenväxning. Området gränsar till tätortsbebyggelse på tre sidor och många människor har därigenom strövområdet "inpå knutarna". I2:s övningsområde är inte alltid tillgängligt för allmänheten.

Tyrterrängen-Almarskogen innehåller i sin södra del en mängd spår och leder utgående från Tyrstugan samt ridspår från Färjestads ridklubb. Höja golfbana och området däromkring utnyttjas vintertid för skidåkning. Där finns också brukshundsklubbens klubbstuga och skid/pulkaspår. Hela området utnyttjas flitigt för orientering, bär- och svampplockning samt vistelse i skog och mark.

Området består huvudsakligen av skogsmark. I områdets nordöstra del, mot sjön Alstern, finns jordbruksmark.

Alsterdalen-Gunnerudsskogen-Stormossen är ett vidsträckt område som utnyttjas mycket för skogsvistelse, bär- och svampplockning och skidåkning. Alsterdalen har en varierande, småskalig landskapsbild med omväxlande brukad jordbruksmark, ängsmark, skog och bebyggelse. Många bevarandeanspråk riktas mot Alsterdalen på grund av dess värde för naturvård, kulturminnesvård, landskapsbild och friluftsliv. Den har redan idag visst skydd genom förordnande om landskapsskydd enligt naturvårdslagen. öster om Alsterdalen består området av stora skogs- och myrmarker.

För samtliga föreslagna närströvområden bör det rörliga friluftslivets intressen prioriteras. Det innebär bl a att skogsbruket bör bedrivas med stort hänsynstagande till detta. För områden som är i kommunens ägo bör skötselplaner upprättas. För övriga områden kan det för vissa delar bli aktuellt att bilda naturvårdsområden eller naturreservat, eller att t ex stötta djurhållningen för att bibehålla ängs- och hagmarker.

Gröna stråk

Närhet och lättillgänglighet är viktiga kvaliteter för bostadsnära grönområden. För att ge människor som bor i staden tillgång till naturen är det viktigt att det enkelt går att ta sig dit från bostaden. Därför föreslås ett antal gröna stråk som leder från stadens olika delar ut till närströvområden utanför stadsbebyggelsen. De gröna stråken byggs upp av befintliga och planerade gång- och cykelleder, parker, grönområden etc. Ett detaljerat studium av gröna stråk behöver göras för att dels ge underlag för var nya länkar behöver komma till, dels säkra att planeringen av nya områden, trafikleder etc inte skär av de gröna stråken eller omöjliggör vissa sträckningar. De gröna stråk som redovisas i förslaget till översiktsplan är av mer principiell karaktär och inte studerade i detalj. De kan betraktas som ett slags "huvudstråk" som behöver kompletteras med fler grenar för att nå så många områden som möjligt.

Närströvområdena kring staden bör också bindas samman med gröna stråk på olika ställen för att göra det möjligt att i naturen förflytta sig runt staden.

De huvudstråk som föreslås är:

* österut från Sjöstad via Välsviken och upp mot Alsterdalen- Gunnerudsskogen eller vidare österut mot Skattkärr

* norrut längs den gamla NKLJ-banvallen och norrut längs Alstersälven mellan Alster och Gapern

* ett öst-västligt stråk mellan Alsterdalen och Tyrterrängen-Almarskogen

* norrut längs Klarälven mot Södra och Norra Hyn

* västerut utmed I2:s övningsområde och vidare till Sörmon/Skutberget

* västerut - söder om E18 - till Skutberget-Sörmon

* ett öst-västligt stråk längs Vänerstranden och genom den västra delen av deltaområdet till Dingelsundet

naturvård och kulturmiljövård

Allmänt

I underlagsmaterialet till översiktsplanen har områden som är värdefulla för naturvård, kulturmiljövård, landskapsbild, friluftsliv och naturturism redovisats. Översiktsplanen i sig själv ger dessa områden ett klent skydd. Den uttrycker en kommunal vilja, men den är inte juridiskt bindande, vare sig för kommunen, för andra myndigheter eller för enskilda.

I den mån de anspråk (hot) som kan komma att riktas mot ett område kräver planläggning eller tillståndsgivning av något slag kan dock den uppfattning som uttryckts i kommunens översiktsplan vara vägledande för vilka beslut som fattas. Beslut att inte lämna tillstånd till t ex dikning av våtmarker, torvtäkt, grustäkt eller avverkning i kantzoner kan fattas med stöd av särskild lagstiftning utan att markägaren har rätt till ersättning. Kommunen bör begära hos respektive beslutsmyndighet att få sådana ärenden för yttrande, antingen generellt (t ex dikningsansökningar) eller för särskilt utpekade områden. Därvid kan man försäkra sig om att de intentioner som uttryckts i översiktsplanen och dess underlagsmaterial beaktas i beslutet. Exploatering för bebyggelse eller anläggningar kan också vägras av kommunen med hänvisning till vad som redovisats i översiktsplanen. Beslut om åtgärder som innebär inskränkning i pågående markanvändning - t ex för att förhindra kalavverkning av skogsområden - leder däremot snabbt till ersättningsanspråk från markägaren.

För att skydda områden som på grund av "sin betydelse för kännedom om landets natur, sin skönhet eller eljest märkliga beskaffenhet eller om området är av väsentlig betydelse för allmänhetens friluftsliv" behöver särskilt skyddas och vårdas kan naturreservat bildas med stöd av naturvårdslagen (NVL). På detta sätt kan även större områden med intresse för kulturmiljövården tryggas. Länsstyrelsen är normalt beslutsmyndighet i dessa ärenden, men även kommunen kan efter delegation bilda naturreservat. I reservatsföreskrifterna fastställs bl a skötselplan för området. Om pågående markanvändning avsevärt försvåras är berörda markägare berättigade till ersättning eller kan begära inlösen av fastigheten.

Ett område som behöver skyddas kan också, med stöd av NVL, förklaras som naturvårdsområde. Skyddsföreskrifterna för ett naturvårdsområde får dock inte vara så långtgående att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Ingen rätt till ersättning uppkommer vid bildande av naturvårdsområde. Naturvårdsområde kan bildas av länsstyrelsen eller efter delegation av kommunen.

Förutom säkerställande av områden enligt NVL eller yttranden med stöd av översiktsplanen i samband med andra myndigheters tillståndsgivning, kan kommunen även på andra sätt skydda värdefulla områden. Det kan exempelvis ske genom markförvärv, intrångsersättning, markbyte, arrende, skötselbidrag eller genom olika typer av

avtal. Eller genom att med information öka kunskapen om natur- och kulturvärden så att även andra intressenter frivilligt medverkar till deras skydd.

Hur man inom kommunen bör arbeta vidare med olika typer av säkerställande kommer att närmare analyseras i ett särskilt naturvårdsprogram som ska upprättas med utgångspunkt från bl a översiktsplanen.

Värdefulla naturområden

Redovisningen i översiktsplanen av värdefulla naturområden - ett urval av hotade och skyddsvärda områden - har gjorts utifrån tillgänglig kunskap om naturförhållandena. Det främsta underlaget är den översiktliga naturinventering som gjorts av länsstyrelsen. Nya områden kan tillkomma i takt med ökad kunskap.

En del av områdena som redovisats i kommunen har idag skydd genom olika slags förordnanden. Brattforsheden i sin hela utsträckning är naturvårdsområde (inom Filipstads kommun är även vissa delar naturreservat). En stor del av Sörmon samt Högemon är naturreservat liksom de båda skärgårdsområdena Segerstads skärgård och Arnöskärgården med Kärrholmen samt Lämpeshålan inom Ölmans ravinsystem. För stora delar av det centrala Sörmon har en NISP (naturvårdsinriktad skogsbruksplan) upprättats. Inom skärgårdsområdena finns fågelskyddsområden med landstigningsförbud vissa tider av året. Kaplansholmen i Klarälvsdeltat är föreslaget som naturreservat. Ärendet ligger hos länsstyrelsen. Kommunen som är markägare har uttalat sig positivt till reservatsbildning. Klarälvens nedre lopp (som är av riksintresse som vandringsväg för lax) är skyddat genom laxfiskeförbud vissa tider av året. Vissa partier kring östra Örten och Borssjön, i Väse norr om Panken samt Alsterdalen är avsatta som naturvårdsområden (landskapsskydd) enligt 19§ NVL. Ett fåtal objekt (träd) är naturminnen enligt 13§ NVL.

Många värdefulla naturområden består av våtmarker (mossar och myrar etc) eller isälvsavlagringar (grus och sand). Hotet mot dessa består främst av dikningsföretag eller täkter. Sådana företag kräver tillstånd från länsstyrelsen. För att ha en bättre beredskap för att yttra sig i sådana tillståndsärenden bör kommunen inom ramen för det fortsatta översiktsplanearbetet upprätta särskilda planer för grusförsörjning respektive torvutvinning inom kommunen. Dessutom bör ett särskilt studium av vattenfrågorna göras, där bl a skyddet av våtmarker bör behandlas.

Vissa av de områden som idag saknar skydd är av sådant värde för kommunen att någon form av skyddsåtgärder bör vidtas. De områden som presenteras nedan har både ett mycket högt naturvärde och värde som turistmål. De är också särskilt lämpliga som exkursionsmål för den nyligen införskaffade ekologibussens verksamhet. Områdena är idag utsatta för hot av olika slag och de kan inte skyddas utan att pågående markanvändning försvåras i sådan omfattning att ersättning till markägaren blir nödvändig.

Klarälvsdeltat-Klarälven

De delar som kommunen inte äger, framförallt kring Knappstadsviken-Dingelsundsådran, men även västra delen av Suttern, Videholmen, Almarsholmen samt strandskogar vid Almar, Skåre och Bohagen.

Områdena är av riksintresse för naturvård eller av högsta naturvärde (Klass I). Deltadelarna har vidare mycket högt värde som närströvområde och som turistisk potential vid en större natur-kultursatsning i Mariebergsskogen. Områdena rymmer vidare flera hotade och sällsynta växt- och djurarter.

Hoten kommer framförallt från olika typer av skogsbruksåtgärder samt muddring, igenfyllnad och exploatering för bebyggelse och vägar. Områdenas värde som skogsmark är i allmänhet lågt varför kostnaderna för säkerställande är relativt ringa.

Hyperitbergen (Råglandaberget, Nordbyberget, Barsjöhöjden)

Hyperitbergen präglar i stor utsträckning norra kommundelen. De höga, branta och kalkrika bergen har rik flora och fauna. Att bevara ett sådant berg intakt med orörd skogsvegetation är av mycket stor betydelse från naturvårdssynpunkt. Tillgången på gammelskog på goda boniteter är mycket dåliga inom kommunen.

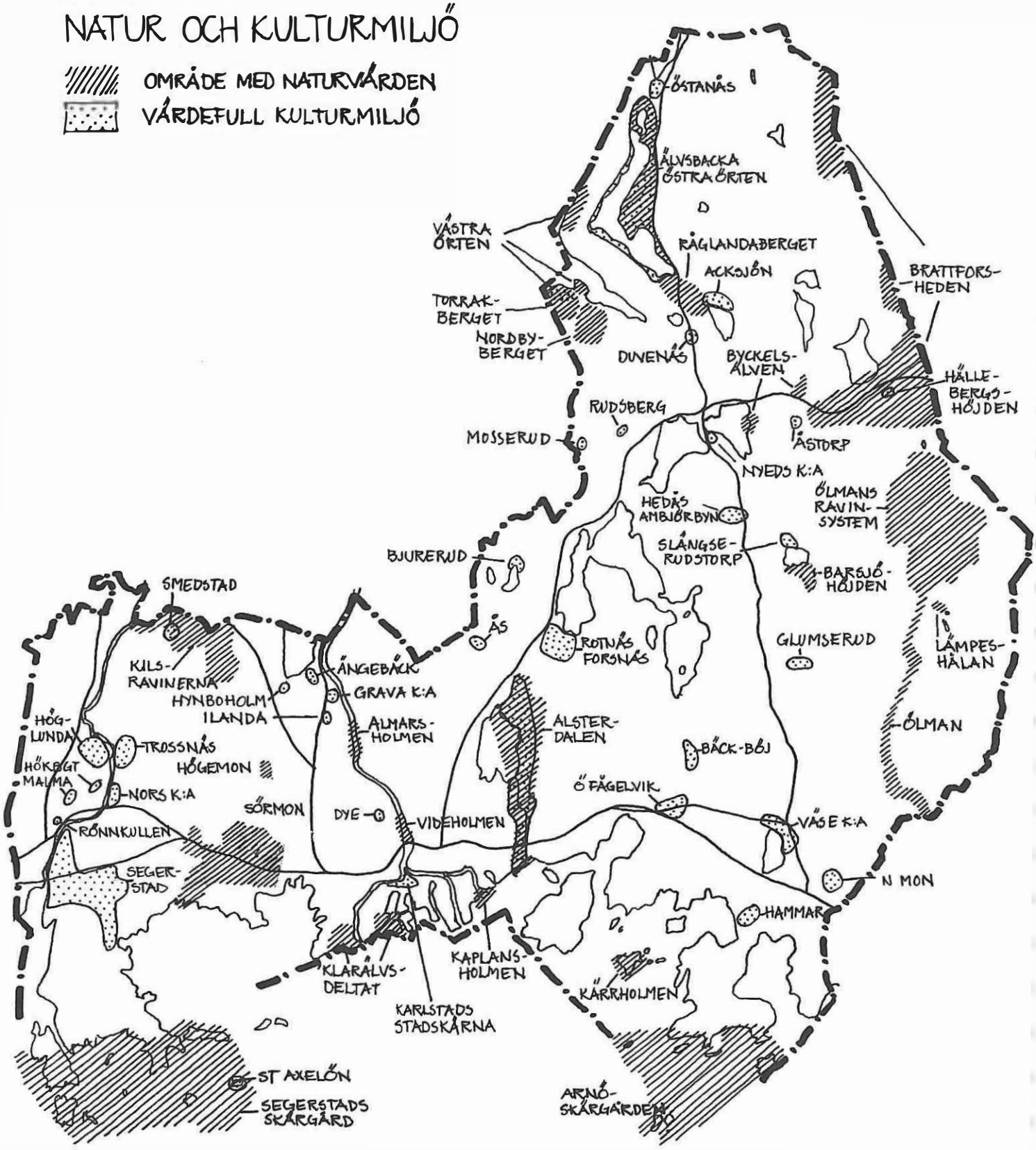
Råglandaberget och Nordbyberget ligger båda inom område av riksintresse för naturvård. Här är det främst vissa brantpartier som är särskilt intressanta och som ännu hyser äldre skog, ofta med stort lövträdsinslag. Ädla lövträd är vanligt förekommande. Barsjöhöjden har mycket högt naturvärde (Klass II) och är till skillnad från de båda andra hyperitbergen relativt opåverkat av nyare skogsavverkningar. Barsjöhöjden domineras av äldre granskog. Hoten består framförallt i skogsbruksåtgärder. Önskvärt vore om hela Barsjöhöjden och vissa partier av Råglandaberget och Nordbyberget erhöll någon form av skydd. Med undantag för vissa brantpartier som är att räkna som impediment är områdena högproduktiv skogsmark.

Ölman och Ölmans ravinsystem

Ölman ringlar sig i söder fram genom bördiga jordbruksområden. Längs hela älven finns tilltalande älvavsnitt. Hela älvsträckan mellan kommungränsen och bron vid Ölmhult har mycket höga naturvärden (klass II) med en rik flora och fauna. Älven hyser öring och är av intresse för utvecklande av naturanknuten turism. För att kunna bevara förutsättningarna för naturvärdena och för naturanknuten turism måste skogsbruksåtgärder vidtas med stor varsamhet.

Längre uppströms har Ölman bidragit till utvecklandet av ett ravinsystem som är av riksintresse för vetenskaplig naturvård. I vissa ravinarmar finns relativt naturlig skog med rikt växt- och djurliv. Skogen är dock aldrig särskilt gammal eftersom större delen av ravinsystemet tidigare varit betesmark. Fortsatt beteshävd av de delar som ännu hävdas bör stödjas. I området ligger Nygårdskällan, som är en naturlig artesisk källa med en kapacitet på 4000 l/minut.

NATUR OCH KULTURMILJÖ

Nygårdskällan var tidigare ett välbesökt turistmål. Området är idag dåligt besökt men har en stor besökspotential. Området kring källan och anmarschen dit via en stig i en någorlunda ursprunglig ravinmiljö behöver skyddas mot rationellt skogsbruk, körning med tunga maskiner mm. Dessutom krävs avtal e dyl med markägare för anläggning av parkeringsplats, stigsystem mm.

Kilsravinerna

Mycket djupa och imponerande raviner med intressant växt- och djurliv. Området är av mycket högt naturvärde (Klass II) och ligger delvis i Kils kommun. Det är också mycket välbesökt närströvområde till Kils tätort. Vissa partier är någorlunda orörda av skogsbruk. Skogsbruksåtgärder kan hota naturvärdena. Förslag till skydd för vissa delar finns sedan tidigare. Någon eller några partier med någorlunda orörd vegetation bör skyddas i samråd med Kils kommun.

Övriga områden

Andra områden av intresse är ***Torrakberget*** söder om Västra örten som är den enda kända naturskogen i kommunen. Området är delvis hällmarkstallskog, dvs impediment, medan andra delar är mer produktiva. Området är turistiskt intressant både genom gammelskogen och genom den vackra utsikten över örtensjöarna. Torrakberget ligger inom riksobjekt för naturvård. Kommunen har beslutat om ekonomiskt stöd för att skydda en del av skogen mot avverkning.

Borssjödeltat vid Byckelsälvens utlopp i Borssjön är av stort intresse ur flera aspekter. Här finns bland annat lövskogsområden med rik flora och fauna som bör skyddas.

För ***Byckelsälven*** vid Lindfors och ***Kaplansholmen*** pågår bildandet av naturreservat. Ärendena ligger för närvarande hos länsstyrelsen för handläggning.

Värdefulla kulturmiljöer

Inom Karlstads kommun har 36 områden pekats ut som kulturhistoriskt särskilt intressanta. Värdefulla fornlämningsmiljöer i olika former som t ex rösen, gravfält, boplatser, fångstgropar, fornborgar, stensättningar etc finns vid Västra örten, Rudsberg, Hällebergshöjden, Slängserudstorp, Väse kyrka med omgivningar, Norra mon, Dye, Ilanda, Hynboholm, Smedstad, Trossnäs, Hökberget, Malma, Rönnkullen, Segerstad och Stora Axelön.

Väl bevarade jordbruksbyar med enhetlig karaktär finns vid Älvsbacka-östra örten, Acksjön, Duvenäs, Mosserud, Åstorp, Hedås-Ambjörby, Slängserudstorp, Glumserud, Bjurerud, Ås, Ängebäck, Smedstad och Segerstad.

Kyrkomiljöer som anses särskilt intressanta finns vid Älvsbacka, Nyed, Alster, Väse, östra Fågelvik, Grava, Nor och Segerstad.

Andra miljöer som utpekats som värdefulla är bruksmiljön vid Östanås, herrgårdsmiljöerna i Alsterdalen samt vid Hammar och Höglunda, f d exercisfältet vid Trossnäs, gårdsmiljöer i öppet jordbrukslandskap vid Rotnäs-Forsnäs och vid Östra Fågelvik-Bäck-Böj samt stadskvarter och stadsplanemönster i Karlstads centrumn.

Kulturminnesvården utgör bara en del av kulturmiljövården. Kulturminnesobjekt i form av fasta fornlämningar har i vårt land varit lagskyddade sedan 1666. Sedan 1 januari 1989 skyddas fornlämningarna i lagen om kulturminnen m m vilken bygger på äldre speciallagar som i första hand skyddar enskilda objekt - fornlämningar och värdefulla byggnader - och deras direkta närmiljö.

Enskilda objekt kan skyddas som byggnadsminne. För övriga kulturobjekt - bebyggelse och kulturlandskap kan visst skydd åstadkommas genom upprättande av detaljplan eller områdesbestämmelser - eller som nämnts tidigare genom reservatsbildning, förvärv, avtal etc.

Till skydd för kulturmiljön har i översiktsplanen under rubriken "Byggande på landsbygden" angetts de områden för vilka områdesbestämmelser bör upprättas.

Kulturmiljövården integreras allt mer i samhällsplaneringen och i den moderna miljövården och miljöpolitiken.

Vad som är kulturhistoriskt värdefullt och därmed skyddsvärt bör grunda sig på en samlad bedömning av bebyggelse och omgivande kulturlandskap. De inventeringar som ligger till grund för urvalet av värdefulla miljöer beskriver främst den byggda miljön, medan motsvarande inventering av kulturlandskapet saknas i dagsläget. En sådan inventering kan påverka både urval och avgränsning av värdefulla miljöer. Kompletteringar i urvalet av områden för vilka områdesbestämmelser bör utarbetas kan därför behöva göras.

Planeringskontoret avser att under 1990 genomföra en ängs- och hagmarksinventering och därmed även inventering av värdefulla odlingslandskap i övrigt. En uppföljning av gjorda bebyggelseinventeringar i syfte att sammanväga värdet av bebyggelsemiljön med värdet av omgivande landskap och hur detta kan komma att påverkas bör därefter kunna göras.

För kulturmiljövården finns kommunfullmäktiges beslut från 1984 vilket mest inriktar sig på skydd av bebyggelse. En uppföljning, bearbetning och komplettering av inventeringsarbetet bör kunna påverka säkerställandet av hela miljöer.

totalförsvar och räddningstjänst

"Med totalförsvar avses alla de åtgärder som är nödvändiga för att förbereda landet inför yttre hot och för att ställa om samhället till krigsförhållanden. I krig omfattar totalförsvaret hela samhällets verksamhet." (SFS 1987:991).

Totalförsvaret består av två delar, en civil del och en militär del.

Civilt försvar

Beredskapsaspekterna skall vägas in i planeringen på sådant sätt att låg sårbarhet och låg känslighet för störningar uppnås. En god omställningsförmåga och nödvändig uthållighet ska finnas och speciella krav exempelvis från försvarsmakten ska kunna tillgodoses vid kristider och i krig.

En god civil beredskap skapas genom att man tar beredskapshänsyn i planeringen och inte bygger in en onödig sårbarhet i det fredstida samhället samt genom att man minskar sårbarheten genom kompletterande beredskapsåtgärder.

Vid planering av nya exploateringsområden som kommer att anslutas till befintliga försörjningssystem bör säkerhetsaspekter beaktas exempelvis i form av tekniska lösningar som reservsystem eller rundmatning eller genom att se till att det finns alternativa försörjningsmöjligheter.

Genom att beredskapshänsyn beaktas i den normala, fredstida samhällsutvecklingen kan beredskapen tillgodoses på samhällsekonomiskt bästa sätt. Omvänt gäller att om sådan hänsyn inte tas, kan behovet av åtgärder senare bli mycket stort.

Tätorten Karlstad är skyddsrums- och larmort. Skyddsrumsortens geografiska avgränsning redovisas i kommunens plan för befolkningsskydd och framgår också av rekommendationskarta I i översiktsplanen.

Militärt försvar

Två större områden för det militära försvarets behov finns inom kommunen. De är dels I2:s övningsområde i direkt anslutning till regementet i Karlstad, dels Horssjöns skjutfält i Älvsbacka. För dessa områden gäller vissa restriktioner för allmänhetens tillträde. Vid viss övningsverksamhet är områdena avspärrade.

Totalförsvarets militära del hävdar förutom för själva övningsområdet och skjutfältet att riksintresse föreligger även för bullerpåverkade omgivande områden. Dessa områden redovisas på översiktsplanens rekommendationskarta I. Med tanke på de militära övningarnas omfattning och uppläggning bör nylokalisering av bebyggelse söder om Horssjöns skjutfält ej tillåtas inom detta område.

Ett område längs den östra kommungränsen är bullerstört på grund av lågflygningar med militära flygplan. Med hänsyn till områdets storlek och flygningarnas frekvens bedöms restriktioner mot ny lokalisering inte vara erforderliga. Pälsdjursfarm eller större anläggning med fjäderfä bör dock inte förläggas inom området.

Utöver den redovisning som skett i översiktsplanen finns intresseområden för totalförsvar som av sekretesskäl inte kan redovisas i kartmaterialet. Försvarsintresset är i sådana områden främst inriktat mot att följa olika markanvändningsförändringar. I de fall försvarets intressen berörs i plan- eller lovärenden sker en särskild prövning av byggnadsnämnden. Om byggnadsnämnden fattar beslut som inte är i överensstämmelse med försvarets intressen kan beslutet komma att överprövas av länsstyrelsen.

Kännedom om berörda områdens belägenhet och omfattning finns hos kommunen och länsstyrelsen.

Räddningstjänst

Räddningstjänstens möjligheter till korta insatstider påverkar utformning och lokalisering av bebyggelse och verksamheter.

För tätortsbebyggelse, koncentrerad centrumbebyggelse, större vårdanläggningar, industriområden, brandfarliga upplag, hamn och bostadsbebyggelse bör insatstiden vara högst 10 minuter.

För bostadsområden med hus under 11 meter, större byar och gårdar samt mindre industrier bör insatstiden vara högst 20 minuter.

För enstaka byggnader och gårdar, mindre byar och koncentrerad fritidsbebyggelse bör högsta insatstid uppgå till 30 minuter.

Räddningstjänsten i kommunen är förlagd centralt i Karlstad, med lokala brandstationer i Vålberg, Väse och Molkom. De lokala stationerna har dock begränsad tillgång till utrustning och dessutom längre anspänningstider, vilket påverkar val av verksamhetslokalisering och bebyggelsetyper i och i anslutning till de mindre tätorterna i kommunen.

För delar av redan beslutade utbyggnadsområden (Kronoparken, Välsviken och Edsgatan) samt för Skattkärr överstiger räddningstjänstens insatstid 10 minuter, vilket innebär begränsningar i både byggnaders utformning och innehåll. Kommunen bör utreda möjligheten att anlägga en "räddningstjänstfilial" i ostligt läge - förslagsvis Kronoparken eller välsviken.

Karlstads kommun har som räddningstjänstlagen föreskriver en räddningstjänstplan som specificerar insatstider, skyddsvärda områden och verksamheter (§ 43-anläggningar) som vid olyckshändelse kan orsaka skada på människor och miljö.

Lokalisering av sådana § 43-anläggningar är en viktig markanvändningsfråga. Deras påverkan på omgivningen genom hantering och transport har stor betydelse. Det finns också samband med tillståndsprövning och tillsyn enligt annan lagstiftning främst miljöskyddslagen och lagen om brandfarliga och explosiva varor.

För att på ett tillfredsställande sätt kunna avgöra hur lokalisering av bostäder och verksamheter påverkas av befintliga § 43-anläggningar, bör räddningstjänstplanen kompletteras med analyser av konsekvenser vid olyckor samt en kartsammanställning var dessa anläggningar finns inom kommunen.

Hantering av miljöfarligt gods har diskuterats i samband med förslaget att flytta rangeringen vid centralstationen i Karlstad. Denna hantering bör tillsammans med vägval för transporter av miljöfarligt gods utredas vidare tillsammans med kringliggande kommuner.

Skredrisk

Eftersom viss skredrisk i de älvfåror som genomkorsar kommunen föreligger och detta har viss koppling till räddningstjänsten och dess insatstider tas frågan upp under denna rubrik.

För att kunna bedöma skredrisken i Klarälven och Norsälven har stabilitetsförhållandena kring älvarna inventerats. Längs Norsälven har grundligare undersökningar gjorts, och detta har medfört förändringar av vägdragning och bebyggelse i Vålbergs samhälle.

Vid bedömning av skredrisk tas hänsyn till topografi, sluttningar, vegetation, jordlager, vattenstånd och vattenföring, vattentryck, vägar och bebyggelse.

Behovet av områdesbestämmelser för bebyggelse och vägar i nära anslutning till Klarälven och Norsälven bör analyseras i fortsatta utredningar.

områden av riksintresse

Inledning

Bestämmelserna i lagen om hushållning med naturresurser mm (NRL), 2-3 kap, anger allmänna intressen som ska beaktas vid planering och beslut enligt plan- och bygglagen (PBL). Vissa av bestämmelserna i NRL gäller områden av riksintresse.

De statliga förvaltningsmyndigheterna har var och en inom sitt verksamhetsområde uppsikt över hushållningen med naturresurser. De har ansvar för en samlad sektorbedömning av vilka områden som är av riksintresse, och dessa har under översiktsplanearbetets gång meddelats kommunerna.

Karlstads kommun berörs av riksanspråk avseende naturvård, kulturminnesvård, friluftsliv och turism samt kommunikationer (vägar och järnvägar), totalförsvar och yrkesfiske. Av kommunens översiktsplan ska framgå hur kommunen avser att tillgodose dessa riksintressen (PBL 4 kap 1 §).

I det följande redovisas samtliga riksintressen som berör Karlstads kommun. Beteckning inom parentes hänvisar till redovisningen på kartan. Respektive område ges en kortfattad beskrivning, dels av vilka värden som ligger till grund för riksintresset och dels av vilka de huvudsakliga hoten mot riksintresset är. I anslutning till varje område redovisas kommunens avsikt med området.

Områden av riksintresse för naturvården (NRL 2 kap 6 §)

Brattforsheden (N 1)

Området består av ett omfattande randdeltaområde vid Storvänerns högsta kustlinje. Det har stort geologiskt intresse med en mångfald välbevarade landformer. Vegetationen är i stora delar ensartad, men vissa partier har intressant vegetation med ovanligare arter. En del av myrarna inom området har mycket högt skyddsvärde. Inom delar av området finns också intressanta och skyddsvärda djurarter. Brattforsheden har förutom dessa värden mycket stort värde för friluftsliv.

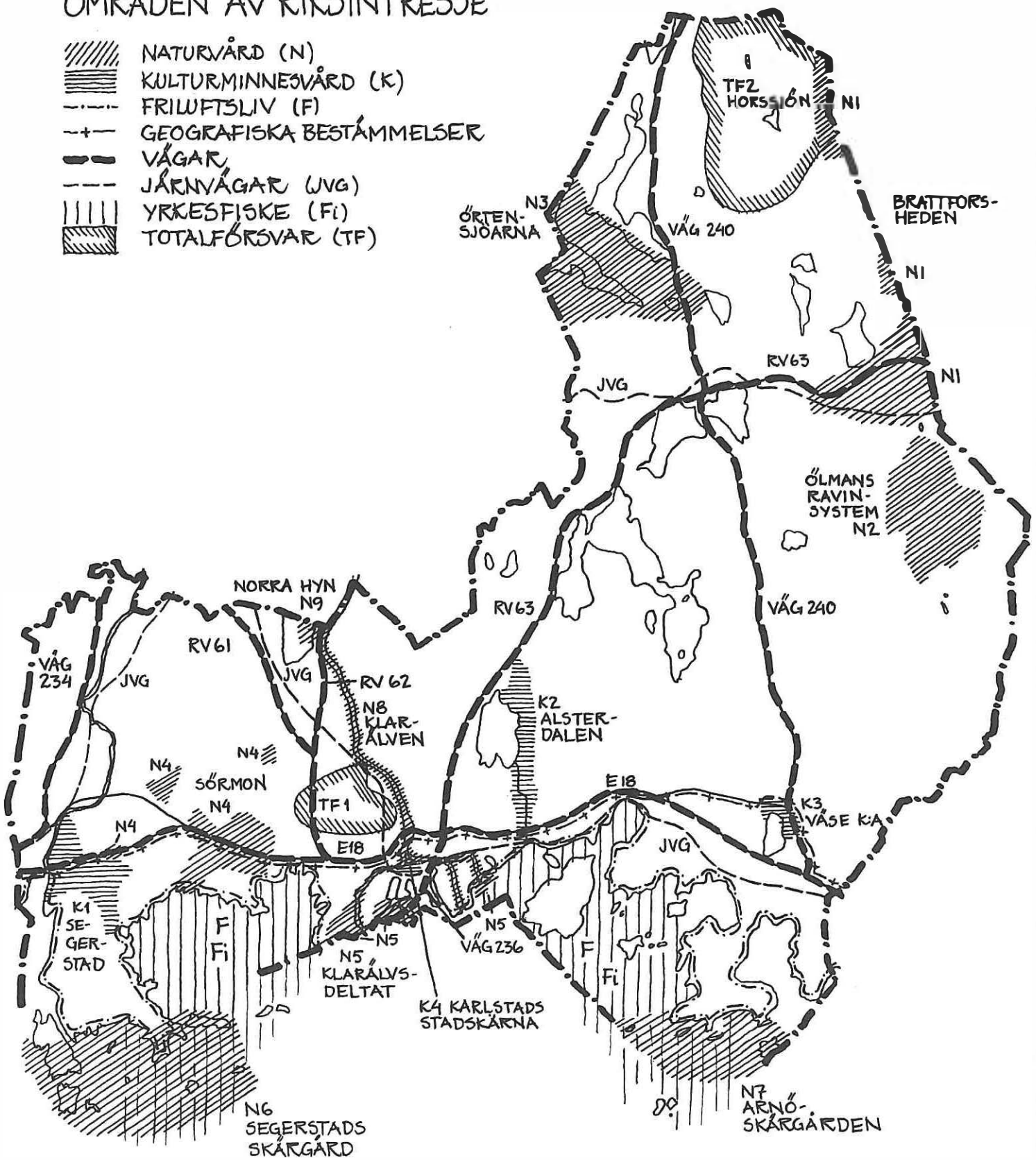
Förutsättning för naturvärdenas bevarande är att de geologiska formerna samt naturskog och myrmark lämnas orörda. Områdets värde kan påverkas negativt av tunga maskiner, vägbyggnad, avverkning, täktverksamhet, markavvattning mm.

Hela området är naturvårdsområde enligt NVL 19 §.

* Kommunens inställning är att områdets värden för naturvård och friluftsliv ska skyddas och bedömer att befintligt förordnande ger ett tillfredsställande skydd.

Ölmans ravinsystem (N 2)

Området består av ett stort, typiskt utbildat och oskadat ravinsystem och är ca 2000 ha stort. Det är det bästa exemplet på ravinsystem inom regionen och anses som mycket märkligt.

OMRÅDEN AV RIKSINTRESSE
NATURVÅRD (N)
KULTURMINNESVÅRD (K)
FRILUFTSLIV (F)
GEOGRAFISKA BESTÄMMELSER
VÄGAR
JÄRNVÄGAR (JVG)
YRKESFISKE (Fi)
TOTALFÖRSVAR (TF)
TF2
HORSSJÖN
N1
BRATTFORS-
HEDEN
N3
ÖRTEN-
SJÖARNA
VÄG 240
RV63
JVG
ÖLMANS
RAVIN-
SYSTEM
N2
NORRA HYN
N9
RV61
VÄG
234
RV 62
N8
KLAR-
ÄLVEN
K2
ALSTER-
DALEN
N4
SÖRMON
TF1
E18
K3
VÄSE K:A
K1
SE-
GER-
STAD
F
Fi
N5
KLARÄLVS-
DELTAT
VÄG 236
K4 KARLSTADS
STADSKÄRNA
N6
SEGERSTADS
SKÄRGÅRD
N7
ARNÖ-
SKÄRGÅRDEN

Området har i huvudsak geologiska värden. Dessa kan skadas av sår i ravinsidorna i samband med avverkning och transporter samt av ingrepp i ravinerna i form av schaktning, utfyllnad, täkter, tippningar mm.

Området har även biologiska värden. I vissa raviner finns mer orörd skogsvegetation med rikare flora och fauna. Även hotade arter förekommer. För att erhålla en bättre bild av vilka ravinpartier som är särskilt skyddsvärda kommer en detaljinventering att göras i samband med upprättande av naturvårdsprogram för kommunen.

Pågående markanvändning är jord- och skogsbruk. Några ravinarmar utnyttjas som betesmark.

* Till viss del kan de ravinmiljöer som är särskilt skyddsvärda skyddas inom ramen för hänsynsreglerna i skogsvårdslagen (SVL). Eventuellt bör länsstyrelsen bilda naturvårdsområde enligt NVL för hela eller delar av området för att bättre kontrollera markanvändningen. För begränsade, särskilt värdefulla områden kan mer långtgående inskränkningar som medför ersättning till markägaren bli aktuella. Det är dock enligt kommunens mening i första hand en fråga för länsstyrelsen och skogsvårdsstyrelsen att säkerställa dessa miljöer.

  Kommunen kommer för sin del att beakta områdets naturvärden vid behandling av olika ärenden och inte medverka till åtgärder som väsentligt kan skada de geologiska bildningarna, landskapsbilden eller de biologiska värdena.

I de flesta raviner finns små bäckar som så småningom mynnar i Ölman. Det finns även gott om källor i ravinsystemet varav Nygårdskällan är störst och unik i sitt slag. Det är av stor vikt att hydrologin inte påverkas genom olika åtgärder som t ex schaktning, dikning eller utfyllnad i ravinsidorna eller bristande hänsyn i samband med skogsbruksåtgärder. I Ölman finns också vissa limniska värden (dvs värden knutna till växt- och djurliv i sötvatten) som kan skadas av grumling, vattenföroreningar mm.

* Kommunen har visst ansvar inom ramen för miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhet för att begränsa skada på vattenmiljön i Ölman medan det i första hand är statens/länsstyrelsens ansvar att skydda hydrologin och då särskilt i området kring Nygårdskällan.

Vissa ravinmiljöer hålls ännu öppna genom betesdrift. Andra är i olika igenväxningsstadier. Det ligger ett mycket stort intresse i ett fortsatt och utökat öppethållande av dessa områden. De har både ett värde som naturlig betesmark med intressant flora, fauna, kulturmiljö och landskapsbild samt som områden där ravinmorfologin (dvs ravinmiljöns former) tydligt åskådliggörs.

Kommunen bedömer samtidigt ravinområdena som en av de delar av kommunen där jordbrukets framtid är osäker.

* Kommunen anser att det bör göras en större satsning på fortsatt och utökad hävd av ovannämnda områden i samarbete mellan staten, kommunen och berörda brukare inom ramen för NOLA (NOLA = naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet, ett projekt för att stödja hävd av ängs- och hagmarker).

Örtensjöarna (N 3)

Områdets främsta värde ligger i berggrundsmorfologin. Den kraftigt kuperade terrängen är orsakad av en speciell bergart, hyperit. Inom området är hyperittopografin mycket accenturerad och framträder särskilt tydligt i anslutning till sjön Västra Örten. Området är ca 5000 ha stort och ligger delvis (knappt hälften) inom Forshaga kommun.

Berggrundsmorfologin i sig torde inte vara hotad. Större arbetsföretag som vägar, kraftledningar, bergtäkter och viss bebyggelse kan dock orsaka mindre påverkan på morfologin men framförallt påverka upplevelsen av området.

* Det är i första hand länsstyrelsens uppgift att bevaka dessa typer av företag.

  De speciella naturförhållandena gör området attraktivt för naturanknuten turism och rörligt friluftsliv. Kommunen kan komma att medverka till en utveckling av sådan verksamhet genom att göra området mer tillgängligt.

Inom området finns flera delområden med höga biologiska kvaliteter varav några är särskilt beskrivna i länsstyrelsens rapport "Områden av riksintresse för naturvård, friluftsliv, kulturminnesvård" (1988:11). Vissa av delområdena har biologiska värden betingade av hyperitberggrunden. Denna är kalkhaltig och ger i sluttningar, ofta i samverkan med rörligt grundvatten, upphov till en rik flora och fauna. Andra delområden har naturvärden som inte har samband med hyperiten. En mer detaljerad biologisk undersökning av området bör göras inom ramen för naturvårdsprogrammet för att precisera de delområden som har speciellt höga naturvärden och som är särskilt känsliga.

* Ingen del av området är idag skyddat. Enligt kommunens uppfattning finns ingen anledning till förordnande för hela området. Kraven på anpassning till landskapsbild, allmän hänsyn till naturvärdena mm torde klaras inom ramen för gällande lagstiftning. För särskilt känsliga områden enligt ovan krävs dock starkare skydd, lämpligen genom att staten bildar naturreservat. Enligt kommunen är det av stort värde att något av de mer opåverkade hyperitbergen - förslagsvis Råglandaberget eller Nordbyberget - skyddas mot skogsbruksåtgärder mm. Andra mindre områden bör skogsvårdsstyrelsen bevaka inom ramen för hänsynsreglerna i skogsvårdslagen. I den mån det ankommer på kommunen kommer åtgärder, som kan innebära skada på de särskilt känsliga delområdena inte att tillåtas. I de fall det är fråga om naturområden av mer lokalt intresse som i sig inte betingar riksintresse kan kommunen i vissa fall bidra till säkerställande. Så har exempelvis gjorts beträffande Torrakberget, ett nära 300-årigt naturskogsområde.

Inom området finns även flera mindre odlingspartier med förekomst av ängs- och hagmark och rik flora. De är av stor betydelse för upplevelsen av landskapet.

* Kommunen anser det vara av stor vikt att odlingslandskapet hävdas. Detta bör ske i samarbete mellan stat, kommun och berörda brukare inom ramen för NOLA.

Sörmon (N 4)

Riksobjektet Sörmon omfattar ett stort sammanhängande centralt parti (det som i dagligt tal avses med Sörmon), och tre mindre områden - Törnemon, Varpnäsåsen och Högemon. Den sammanlagda arealen är 1250 ha. Områdets värde är i första hand geologiskt och betingas av isälvsavlagringar med ett flertal formelement. Det är därtill av mycket stort värde som friluftsområde i Karlstads tätorts närområde, med ett väl utbyggt system av spår och stigar. I vissa mindre delar finns även biologiska värden.

Områdets värde kan skadas av täktverksamhet och andra verksamheter som kan skada ytformerna, samt av exploatering (t ex bebyggelse och vägar) som inkräktar på friluftslivets intressen.

Hela det centrala prtiet ligger inom ett större område som i översiktsplanen angetts som närströvområde. Inom närströvområden ska det rörliga friluftslivets intressen prioriteras, varför hänsyn till detta ska tas i pågående markanvändning. Behovet av skötselplaner och andra skyddsåtgärder inom närströvområdena ska analyseras i en särskild studie i anslutning till arbetet med naturvårdsprogrammet.

* Ungefär hälften av det centrala partiet av riksobjektet samt Högemon har idag tillfredsställande skydd som naturreservat. Kustpartiet (vid Randviken) kommer att ingå i de områdesbestämmelser kommunen avser upprätta för strandområdet mellan Skutberget och Segerstadhalvön. Syftet är att ge kommunen bättre kontroll över bebyggelseutvecklingen så att tillgängligheten till stränderna inte ytterligare begränsas. För resterande områden bör staten bilda naturvårdsområde enligt NVL 19 §.

Klarälvsdeltat (N 5)

Klarälvsdeltat är Sveriges största aktiva delta nedanför fjällkedjan. De aktiva deltabildningsprocesserna och de formelement som därvid bildas är det främsta naturvärdet. Deltat har dessutom stora biologiska värden genom den vegetationsmosaik av framförallt olika våtmarkstyper som sätter sin prägel på det. De olika successionsstadierna på ny mark bildad av deltaprocesserna är av särskilt intresse. Djurlivet och framförallt fågellivet är rikt och präglat av våtmarkerna. Flera ovanliga och hotade arter förekommer. Halva området ligger i Karlstads kommun och den andra hälften i Hammarö kommun. Inom Karlstads kommun omfattar riksobjeket Knappstad (hela området söder om Björkås), strandpartiet utmed nuvarande flygplatsen, våtmarkerna söder om Mariebergsskogen, öarna Suttern, Tuvan och Bergholmen samt Kaplansholmen i öster med omgivande älvgrenar och älvrum.

Karlstads stad är till stor del byggd på deltat. Även under senare årtionen har staden växt på deltats bekostnad och stora utfyllnader har gjorts, bl a på örsholmen. De oexploaterade deltadelarna inom riksobjektet ligger i flera fall i direkt anslutning till stadsbebyggelsen. De utgör en fantastisk och unik tätortsnära resurs för friluftsliv, turism och naturstudier som, om området görs mer tillgängligt, kan bli en attraktion av stora mått både för karlstadsborna själva och för turister. Området kan också ses både som ett hinder för stadens expansion och som en resurs för densamma (i den mån marken är möjlig att bebygga).

I samband med en framtida exploatering av den nuvarande flygplatsen är det nödvändigt att tillgängligheten ökas. Södra Ringleden - en länk mellan Hammaröleden och Ullebergsleden - har i många år funnits med i Karlstads trafikplanering. Denna länk blir både tillfart till gamla flygplatsen och en viktig länk mellan Hammarö och E 18 västerut. I tidigare planer har vägen förlagts i våtmarksområdet söder om Mariebergsskogen. För att så lite som möjligt inkräkta på riksintresseområdet redovisas nu vägen i översiktsplanen i ett sydvästligare läge, i anslutning till nuvarande Jakobsbergsbron.

* Delar av deltaområdet - främst Tuvan-Bergholmen - är av intresse för framtida exploatering. Kommunen avser att i anslutning till översiktsplanearbetet göra en fördjupad studie av området mellan västra älvgrenen och hamnområdet för att belysa markanvändning och samband. Syftet är bl a att studera förutsättningarna för en exploatering av delar av området.

  De delar av riksobjektet där inga konflikter avseende markanvändningen föreligger bör enligt kommunens mening ges skydd genom naturreservat. Det gäller Knappstadområdet, delar av området söder om Mariebergsskogen och Kaplansholmen. För Kaplansholmen pågår reservatsbildning. Länsstyrelsen bör ha ansvaret för reservatsbildningsarbetet, som dock bör ske i nära samarbete med kommunen. Skyddsarbetet bör ske i samarbete med Hammarö kommun. Områdenas naturvärden bör bibehållas och utvecklas samtidigt som tillgängligheten förbättras.

Segerstads skärgård (N 6) och Arnöskärgården (N 7)

De båda skärgårdsområdena utgör delar av Vänerns unika skärgårdsnatur med allt från skogklädda öar till kala skär. Inom Arnöskärgården finns öar med mycket frodig vegetation på grund av hyperitförekomster, i övrigt består vegetationen främst av artfattiga barrskogar och lavvegetation.

Åtgärder som kan inverka menligt på naturvärdet är exploatering, skogsbruk samt slitage och störningar av fågellivet från besökare, liksom vattenföroreningar och oljeutsläpp. Områdena är avsatta som naturreservat, och inom vissa partier råder landstigningsförbud under fåglarnas häckningssäsong.

* Ytterligare skyddsåtgärder behövs enligt kommunens mening inte för att säkerställa riksintresset.

Klarälvens nedre lopp (N 8)

Området omfattar Klarälven med strandzon från utloppet i Vänern till Deje. Cirka halva loppet går genom Karlstads kommun. Riksintresset hänför sig främst till älvens värde som vandringsväg för de unika bestånden av Klarälvslax och Klarälvsöring. Älven har dock även stort kommunalt intresse som karaktärsskapare både för Karlstads stadsmiljö och för landskapet längs älven i övrigt. En omfattande satsning på sportfiske i Klarälvens delta pågår. Kommunen deltar också i Laxfond Vänern som bl a syftar till bevarande av lax- och öringstammarna och till en utveckling av sportfisket.

* Kommunen avser att verka för en begränsning av fiske på uppstigande lax och öring och i övrigt verka för att förhållandena för fiskbestånden förblir gynnsamma och förbättras. Miljö- och hälsoskyddsnämndens miljötillsyn syftar bl a till att minska de miljöfarliga utsläppen till älven.

  I kommunens programunderlag för mandatperioden som antagits av fullmäktige 17 augusti 1989 sägs att: "Karlstad skall ha karaktären av en grön stad vid vattnet. Vattnet är ett av ortens finaste kännetecken. Klälvens och Vänerns stränder skall betraktas som "gröna stråk" i kommande planering. Vid skötseln av vattenområden skall naturvårdens intressen tillvaratas samtidigt som strandpartier blir tillgängliga och vattenkontakt skapas."

Norra Hyn (N 9)

Riksobjektet utgörs av en fossil deltabildning längs Klarälven med en rik fågelsjö och ravinområden. En mycket liten del ligger inom Karlstads kommun. Denna del utgörs av ett flackt skogbevuxet deltaplan mellan sjön Södra Hyn och Klarälven. Förutsättningarna för att bibehålla naturvärdena är att undvika ingrepp i de geologiska avlagringarna i form av täktverksamhet, bebyggelse, vägar, ledningar mm.

* Kommunen har inga planer för området som motverkar naturvårdsintresset. Kommunen kommer att beakta naturvårdsintresset i samband med tillståndsgivning av olika slag.

Områden av riksintresse för kulturminnesvården (NRL 2 kap 6 §)

Segerstad (K 1)

Området sträcker sig från Norsälven - Vänerstranden i väster och drygt 3 km österut förbi Segerstad by och med en utlöpare innefattande Segerstads kyrka och Hanevik i sydost. Det omfattar ett stycke välbevarad slättbygd med lämningar från brons- och järnålder, Segerstads gamla kyrkby av medeltida ursprung samt välbevarade gårdsbruk från 1700- och 1800-talen. Området i sin helhet åskådliggör den historiska utvecklingen med den successiva övergången från jakt- och fångstsamhälle till bondesamhälle.

Åtgärder som kan skada områdets värde är främst exploaterings- och anläggningsföretag som skär sönder området, kalavverkning av större arealer skogsmark respektive igenplantering av öppen mark och okänsliga förändringar eller tillskott av bebyggelse.

* De fasta fornlämningarna är skyddade enligt lag. Åverkan på dem kan ändå ske (och har så skett) p g a okunskap och/eller ovarsamhet. Det ankommer på länsmyndigheterna att bevaka förändringar av jordbruks- och skogsmark så att områdets värde inte hotas. Kommunen avser att upprätta områdesbestämmelser för Segerstad by samt för området kring Segerstads kyrka för att kunna förhindra olämpliga förändringar i bebyggelsemiljön.

Alsterdalen (K 2)

Området av riksintresse omfattar kulturlandskapet på båda sidor om Alstersälven mellan Vänern i söder och sjön Alstern i norr, samt

vidare norrut området öster om Alstern och Alstersälven t o m Alstrums gård. Hela området är jordbruksbygd, i söder småbrutet med varierande odlingsmark, betesmark och skogspartier och längre norrut öppnare och mer sammanhängande jordbruksmark. Vid Alsters, Gunneruds och Alstrums gårdar har tidigare funnits kvarn- och järnbruksrörelser. Många gårdar och platser i området har stark anknytning till Gustaf Frödings diktning.

Områdets värde förutsätter att det växlande kulturlandskapet i stort sett bibehålles. Omfattande kalavverkningar eller igenplanteringar är inte förenliga med riksintresset.

Den slingrande landsvägen och bebyggelsegrupperna bidrar också till det kulturhistoriska värdet.

För hela området finns förordnande om landskapsskydd enligt NVL 19 §. Avsikten är dels att värna om den vackra landskapsbilden, dels att främja det rörliga friluftslivets intressen. Större delen av området ingår i ett östligt tätortsnära strövområde i anslutning till Karlstads tätort. Inom detta ska friluftslivets intressen prioriteras.

Flera intresseanspråk riktas mot Alsterdalen söder om sjön Alstern. En ridanläggning planeras öster om Alstersälven, strax norr om E 18. En utredning om framtida begravningsplats i Karlstad lyfter fram Alsterdalen som huvudalternativ. Tankar kring anläggande av golfbana har presenterats. Anspråkens förenlighet med varandra samt med kulturmiljövårdens och friluftslivets intressen studeras f n i en dispositionsskiss för området.

* Det ankommer i första hand på länsmyndigheterna att bevaka förändringar av jordbruks- och skogsmark i samband med tillståndsgivning av olika slag. Det primära intresset bör vara att behålla det öppna kulturlandskapet.

  Kommunen avser inte medverka till sådan ändring av markanvändningen som påtagligt kan skada kulturmiljövårdens intressen.

  För bebyggelsemiljöerna vid Gunnerud och kring Alsters kyrka - Alstrums gård kommer kommunen att upprätta områdesbestämmelser med syfte att ge kommunen större inflytande över bebyggelseutvecklingen.

Väse kyrka med omgivande områden (K 3)

Området består av ett ca 3 km långt och 500 m brett parti norr om sjön Panken utmed gamla E 18. Inom området ligger förutom Väse kyrka också prästgård, kronofogdeboställe, f d gästgiveri och tingshus, kyrkstallar samt ett antal jordbruksgårdar i traditionellt utförande. Markområdet utmed sjön består av sanka, betade strandängar. Kyrkbyn utgör ett ålderdomligt sockencentrum med rötter så långt tillbaka som i järnåldern.

* Det ankommer på länsmyndigheterna att bevaka att den öppna jordbruks- och betesmarken skyddas. För delar av riksobjektet finns förordnande om landskapsskydd enligt NVL 19 §.

  Kommunen avser upprätta områdesbestämmelser för området och införa bygglovplikt för byggnadsåtgärder som kan äventyra det kulturhistoriska värdet.

Karlstads stadskärna (K 4)

En stor del av Karlstads stadskärna har angetts vara av riksintresse för kulturmiljövården. Området omfattar miljöerna kring Kungsgatan och Tingvallagatan, miljöerna utmed Älvgatan och Museigatan, Sandgrundsudden och Pråmkanalen norr om järnvägsbron. Inom området finns bebyggelsemiljöer av olika slag - stora institutionella byggnader från tiden omedelbart efter branden 1865, gammal träbebyggelse från 1700-talet och villabebyggelse från 1900-talets första decennier mm. Bebyggelsen och stadsplanemönstret representerar ett viktigt skede i Karlstads bebyggelsehistoriska utveckling med branden 1865 som den stora omvälvningspunkten. Flera av de ingående enskilda byggnaderna är byggnadsminnen/byggnadsminnesmärken eller föreslagna som sådana.

Riksobjektet överensstämmer i huvudsak med det område som angetts som "kulturhistoriskt värdefull miljö" i kommunens bebyggelsehistoriska inventering från 1984. Kommunfullmäktige beslutade den 15 november 1984 att godkänna urvalet av byggnader och miljöer i denna, och att dessa ska ägnas särskild hänsyn och omsorg.

* I samband med detaljplaneändringar som berör området kommer införande av skyddsbestämmelser för byggnader och miljöer inom området att övervägas samt höga krav på miljöanpassning att ställas på tillkommande bebyggelse. Vid bygglovgivning kommer stor hänsyn att tas till områdets kulturhistoriska värde så att detta inte förvanskas.

Områden av riksintresse för friluftslivet (NRL 2 kap 6 §)

Norra Vänerskärgården (F)

Norra Vänerskärgården är det enda område som är av riksintresse för friluftsliv inom kommunen. Riksobjektet omfattar hela skärgårdsområdet samt vänerstranden inom Karlstads kommun. Avsikten är att skydda värmlandsdelen av Europas största sötvattenskärgård. Skärgårdsområdena och vänerstranden har i sig höga naturvärden (se riksobjekten för naturvård: Segerstads skärgård och Arnöskärgården ovan). Dessutom finns de unika bestånden av lax och öring som är en grundsten i Laxfondsprojektet. De naturliga förutsättningarna för högkvalitativt friluftsliv är således mycket höga. De främsta aktiviteterna är sportfiske, båtsport, bad och naturstudier.

* Det finns ett starkt kommunalt intresse av att bevara grunden för att utveckla det rörliga friluftslivet och turismen inom området. Kommunen är med i Laxfondsprojektet. Kommunen verkar också för en förbättring av vattenkvaliteten i Vänern genom miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhet. Dessa båda engagemang kommer att fortsätta.

  Kommunen kommer även framgent att ha en mycket restriktiv hållning till verksamheter som kan inkräkta på det rörliga friluftslivets intressen inom området. Detta kommer bl a till uttryck i behandlingen av strandskyddsdispenser för vilka en särskild policy ska utarbetas. En stor del av skärgårdsområdet är idag naturreservat. Kommunen anser att befintliga förordnanden är tillfredsställande.

För att erhålla ett förbättrat beslutsunderlag i ärenden som rör riksobjektet kommer kommunen att utföra en strandinventering av hela vänerstranden inom kommunen. Dessutom kommer de skärgårdsområden som idag inte är skyddade som naturreservat att inventeras. Detta torde sammantaget ge underlag för ställningstaganden i enskilda ärenden och till behov av ytterligare säkerställande arbete. Kommunen kommer även att i samarbete med övriga intressenter söka förbättra tillgängligheten till skärgårdsområdena för det rörliga friluftslivets och turismens intressen, dock under stort hänsynstagande till naturvärdena.

I översiktsplanen har kommunen angett Jäverön som utredningsområde utan något ställningstagande till den framtida användningen.

* Kommunen anser att en exploatering av delar av Jäverön, om detta skulle bli aktuellt, inte står i motsatsställning till riksintresset. En exploatering innebär att Jäverön med dess stränder blir tillgängliga för en större allmänhet. Oavsett vilket användning ön kommer att få kommer strandområdena i stor utsträckning att reserveras för friluftsliv och turism.

Områden med särskilda hushållningsbestämmelser (NRL 3 kap 1-2 §§)

Vänern med öar och strandområden (H)

Vissa större sammanhängande områden i landet är i sin helhet av riksintresse med hänsyn till de samlade natur- och kulturvärdena i området. Ett sådant område är Vänern med öar och strandområden. Inom detta ska enligt NRL turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

Inom Karlstads kommun sammanfaller detta område i stora delar med norra Vänerskärgården, som är av riksintresse för friluftsliv. Gränsen för området med hushållningsbestämmelser följer E 18:s sträckning. Från Skattkärr till östra kommungränsen följer den gamla E 18, norr om Panken. Det innebär att även jordbruksområdena i östra Fågelvik och Väse samt Arnön och Segerstadhalvön är av riksintresse.

Det är framförallt större industriella anläggningar och täktverksamhet mm som utgör hot mot bevarandevärdena liksom exploatering med fritidsbebyggelse som utestänger allmänheten från att utnyttja områdena för bad och strövande etc.

* De geografiska hushållningsbestämmelserna ska inte utgöra hinder för utveckling av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet. Några ytterligare hänsyn utöver vad som angetts för norra Vänerskärgården och andra inom området befintliga riksintresseområden bedöms inte nödvändiga.

Övriga områden/objekt av riksintresse

Vägar

Följande vägar inom Karlstads kommun är av riksintresse:
väg E 18 Kristinehamn - Karlstad - Grums
väg 234 Vålberg - Fageräs
väg 61 Karlstad - Kil
väg 62 Karlstad - Forshaga
väg 63 Karlstad - Filipstad
väg 240 Väse - Molkom - Älvsbacka - Hagfors
väg 236 Hammaröleden

* Karlstads kommun har inga planer som kan förväntas påverka dessa vägars nuvarande sträckning eller standard.

Järnvägar

Samtliga järnvägar inom Karlstads kommun - med undantag för järnvägen mellan Karlstad och Skoghall - är av riksintresse.

Inga stora förändringar av järnvägssträckningen diskuteras. I samband med eventuell framtida utbyggnad av Svealandsbanan krävs en standardhöjning, och vissa justeringar av stambanans sträckning kan bli nödvändiga.

* Kommunen kommer i sin planering att ta hänsyn till detta för att inte försvåra ett genomförande av Svealandsbanan.

Tankar om mer radikala omläggningar av järnvägen finns, t ex av sträckningen Karlstad - Grums.

* Om sådana skulle bli aktuella är kommunen beredd att medverka. Någon hänsyn till sådana har dock inte tagits i översiktsplanen.

Totalförsvar (TF)

Två områden av riksintresse för totalförsvaret redovisas i översiktsplanen - I2:s övningsområde (TF 1) och Horssjöns skjutfält (TF 2). Riksintresseområdena har avgränsats med hänsyn till verksamhetens bullerpåverkan på omgivningen.

I2:s övningsområde ligger omgivet av bebyggelse och ger bullerstörningar i både bostadsområden och friluftsområden.

* Någon ytterligare exploatering för bostäder inom det bullerpåverkade området redovisas inte i översiktsplanen.

Horssjöns skjutfält påverkar inga bebyggelseområden inom kommunen, och inga exploateringsplaner finns i området.

* Hänsyn till bullerpåverkan kommer att tas vid prövning av eventuella bygglovansökningar i området.

Yrkesfiske (Fi)

Hela Vänerns vattenområde inom kommunen har angetts vara av riksintresse för yrkesfisket. Det främsta hotet mot yrkesfisket torde vara detsamma som mot sportfisket - en försämring av Vänerns vattenkvalitet. Även sportfisket i Vänern är av riksintresse som en väsentlig del i friluftslivet. Det råder en viss konflikt mellan de båda grupperna där båda beskyller varandra för utfiskning av fiskevattnen.

* Karlstads kommun har satsat stora resurser på sportfisket - bl a som en grund för en turistisk utveckling - genom engagemang i Laxfond Vänern, iordningställande av fiskeplatser mm. I den mån de båda riksintressena inte är förenliga med varandra är det kommunens bedömning att sportfiskets och fisketurismens intressen bör prioriteras.

rekommendationer

Allmänt

Översiktsplanens kartredovisning består av fyra kartor som omfattar hela kommunen.

Markanvändningskartan redovisar pågående och föreslagen framtida markanvändning - jord- och skogsbruk, bebyggelse av olika slag (och med olika tidshorisont), närströvområden, vägar och anläggningar. Några förslag till hur användningen ska säkerställas eller hur olämpliga åtgärder inom områdena ska förhindras redovisas inte på markanvändningskartan.

Beskrivande text till markanvändningskartan återfinnes i avsnitten "tätortsutveckling" sid 21, "kommunikationer - teknisk försörjning" sid 45, samt "fritid och friluftsliv" sid 51.

Kartan ***områden och objekt av riksintresse*** redovisar omfattning och belägenhet av samtliga riksintressen som berör kommunen. Beskrivning till kartan finns i avsnittet "områden av riksintresse" sid 65. I detta avsnitt redovisas också kommunens avsikter inom riksintresseområdena och kommunens syn på vilka åtgärder som behövs för att intressena ska tillgodoses.

De två övriga kartorna har rubricerats ***rekommendationskarta I och II.***

Rekommendationskarta I

På denna karta redovisas gällande förordnanden inom kommunen, befintliga detalj-, general- och områdesplaner, områden för vilka planer eller områdesbestämmelser ska upprättas samt vissa andra områden/objekt där rekommendationer för tillståndsgivning föreslås.

Förordnanden enligt naturvårdslagen (NVL)

Inom områden som förklarats som ***naturreservat*** (NVL 7 §) föreskrivs sådana inskränkningar i markägarens rätt att använda marken som erfordras för att trygga ändamålet med reservatet. Som exempel kan nämnas förbud mot täktverksamhet, skogsavverkning eller jakt. Ägaren kan också tvingas tåla intrång - t ex att vandringsleder eller raststugor anordnas. Inom Karlstad är Segerstads skärgård, Arnöskärgården, Kärrholmen, Sörmon, Högemon och Lämpeshålan naturreservat.

Uppförande av ny byggnad - eller ändring av befintlig - inom naturreservat kan förbjudas eller kräver tillstånd av länsstyrelsen.

Kommunen kommer för sin del inte att tillstyrka att tillstånd ges till åtgärder som motverkar naturreservatets syfte.

De områden i kommunen där bildande av naturreservat pågår - Kaplansholmen i Klarälvsdeltat och Byckelsälven vid Lindfors - bör behandlas som naturreservat.

Enstaka föremål med angränsande markområde kan fridlysas som ***naturminne*** (NVL 13 §). För dessa gäller i allt väsentligt samma bestämmelser som för naturreservat. Avsikten är att naturminnet ska skyddas från åverkan eller skada.

Naturvårdsområde och ***landskapsskydd*** är förordnanden enligt NVL 19 §. Ändamålet är att skydda och vårda naturmiljön inom området. Skyddsföreskrifterna får inte vara så ingående att pågående markanvändning avsevärt försvåras eftersom markägaren inte har rätt att få ersättning om hans mark förklaras som naturvårdsområde.

Inom naturvårdsområde krävs det normalt länsstyrelsens tillstånd för uppförande eller ändring av byggnad, vägbyggnad, ledningsdragning, avverkning och skogsplantering mm.

Kommunen bör inte tillstyrka dispens från bestämmelserna för åtgärder som inte är förenliga med förordnandets ändamål.

Områden inom kommunen med förordnanden som naturvårdsområde eller landskapsskydd är Alsterdalen, Långerudden på Arnön, tre mindre områden kring Panken (vid Väse kyrka), Brattforsheden samt strandpartierna kring Östra och Västra Örten och Borssjön.

För samtliga sjöar och större vattendrag gäller ***strandskyddsförordnande*** enligt NVL 15 §. Det generella strandskyddet omfattar strandområdet upp till 100 meter från strandlinjen. För många stränder i kommunen har strandskyddet utvidgats till 150, 200 eller 300 meter. Områden med strandskydd av olika omfattning redovisas på rekommendationskarta I.

Syftet med strandskyddet är att trygga tillgången till platser för bad och friluftsliv.

Inom strandskyddsområde är det bl a förbjudet att uppföra helt ny byggnad eller att ändra befintlig byggnad till annat ändamål. Ekonomibyggnader för jordbruket får dock uppföras (om inte hinder enligt andra bestämmelser föreligger). Länsstyrelsen och i vissa fall kommunen kan ge dispens från strandskyddsbestämmelserna om särskilda skäl finns.

Kommunen har för avsikt att göra en inventering av strandområdena kring Vänern och de större sjöarna för att få underlag för hantering av byggnadsärenden inom strandskyddsområden. För områden som är av värde för bad och friluftsliv bör byggnadsnämnden inte ge eller tillstyrka dispens från strandskyddsbestämmelserna.

Förordnanden om byggnadsminne

Riksantikvarien kan med stöd av lagen om kulturminnen förklara en byggnad som byggnadsminne. I samband med byggnadsminnesförklaring meddelas också skyddsföreskrifter för byggnaden - t ex förbud mot rivning, exteriör eller interiör förändring eller uppförande av nya byggnader på fastigheten.

Inom Karlstads kommun är bl a följande byggnader förklarade som byggnadsminne:

Höglunda herrgård
Älvsbacka missionshus
Västra Ve 1:5
Väse prästgård
Hammars säteri
Alsters herrgård
Värmlands museum
samt byggnaderna Almen 15 (Flackska gården) och 19 (Landshövdingegården och Doktorsgården) och Gäddan 9 (Grevgården) i Tingvallastaden

Av staten ägda byggnader kan förordnas som byggnadsminnesmärken. Så har exempelvis skett med Sandbäckens gård, Biskopsgården och Gamla gymnasiet.

Förordnanden enligt vattenlagen

Vissa av kommunens vattentäkter och områden däromkring är skyddade med förordnande enligt vattenlagen. Inom dessa områden bör samråd ske med länsstyrelsen innan tillstånd till byggnadsåtgärder ges.

Förordnanden enligt väglagen

Utmed allmänna vägar gäller generellt att byggnad inte får uppföras utan länsstyrelsens tillstånd mindre än 12 meter från vägområdet. För vissa av kommunens vägar har länsstyrelsen förordnat om utökad tillståndsplikt till 30 respektive 50 meter från vägområdet. Berörda vägavsnitt redovisas på rekommendationskarta I. Tillståndsplikten gäller inte inom detaljplanelagt område.

Planlagda områden

För områden med ***detaljplan*** ska planens bestämmelser tillämpas enligt PBL:s regler. Om ett byggnadsobjekt inte är förenligt med gällande plan men kommunen bedömer att det bör genomföras ska detaljplanen ändras. Om planens genomförandetid inte gått ut kan i sådana fall ersättningsanspråk riktas mot kommunen.

För område med antagen ***områdesplan*** ska områdesplanen utgöra grund för detaljplanläggning och/eller bygglovgivning. Avvikelser från områdesplanen kan göras efter särskild utredning. Om ändamålet med områdesplanen väsentligen frångås bör en fördjupad översiktsplan enligt PBL upprättas som grund för områdesbestämmelser eller bygglov.

För område där ***fördjupad översiktsplan*** ska upprättas och för ***utredningsområden*** bör stor restriktivitet tillämpas vid bygglovgivning och andra tillståndsärenden. Åtgärder som kan försvåra planläggningen bör inte tillåtas. För områden där den fördjupade över-

siktsplanen ska ge underlag för ställningstagande till intressekonflikter - t ex Tuvan/Bergholmen och Gerholmen - bör inte åtgärder som är menliga för något av intressena tillåtas.

Kommunen bör också verka för att åtgärder som i sig inte är tillståndspliktiga, men som är försvårande för framtida önskat nyttjande av området, så långt möjligt begränsas.

För vissa kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer föreslås att ***områdesbestämmelser*** upprättas. Detta bör påbörjas i direkt anslutning till översiktsplanearbetet för att avsett skydd av områdena ska erhållas.

För område som på markanvändningskartan betecknats som ***strategiskt område för framtida tätortsutbyggnad*** bör viss restriktivitet i tillståndsgivningen tillämpas. Åtgärder som avsevärt kan försvåra framtida planläggning bör inte tillåtas.

Runt Karlstads tätort har markerats en ***tätortsnära zon*** med en radie om ca 15 km. Nyetablering av bebyggelse inom denna zon bör inte tillåtas om inte särskilda skäl föreligger.

Rekommendationskarta II

På rekommendationskarta II har redovisats områden som är värdefulla för naturvård, kulturminnesvård, landskapsbild, friluftsliv och turism samt ekologiskt känsliga områden. Flera av områdena är skyddade med förordnanden eller omfattas av rekommendationer av olika slag. Många av dem saknar dock helt skydd. Hur områdena bör hanteras kommer bl a att studeras i samband med upprättande av naturvårdsprogram för kommunen.

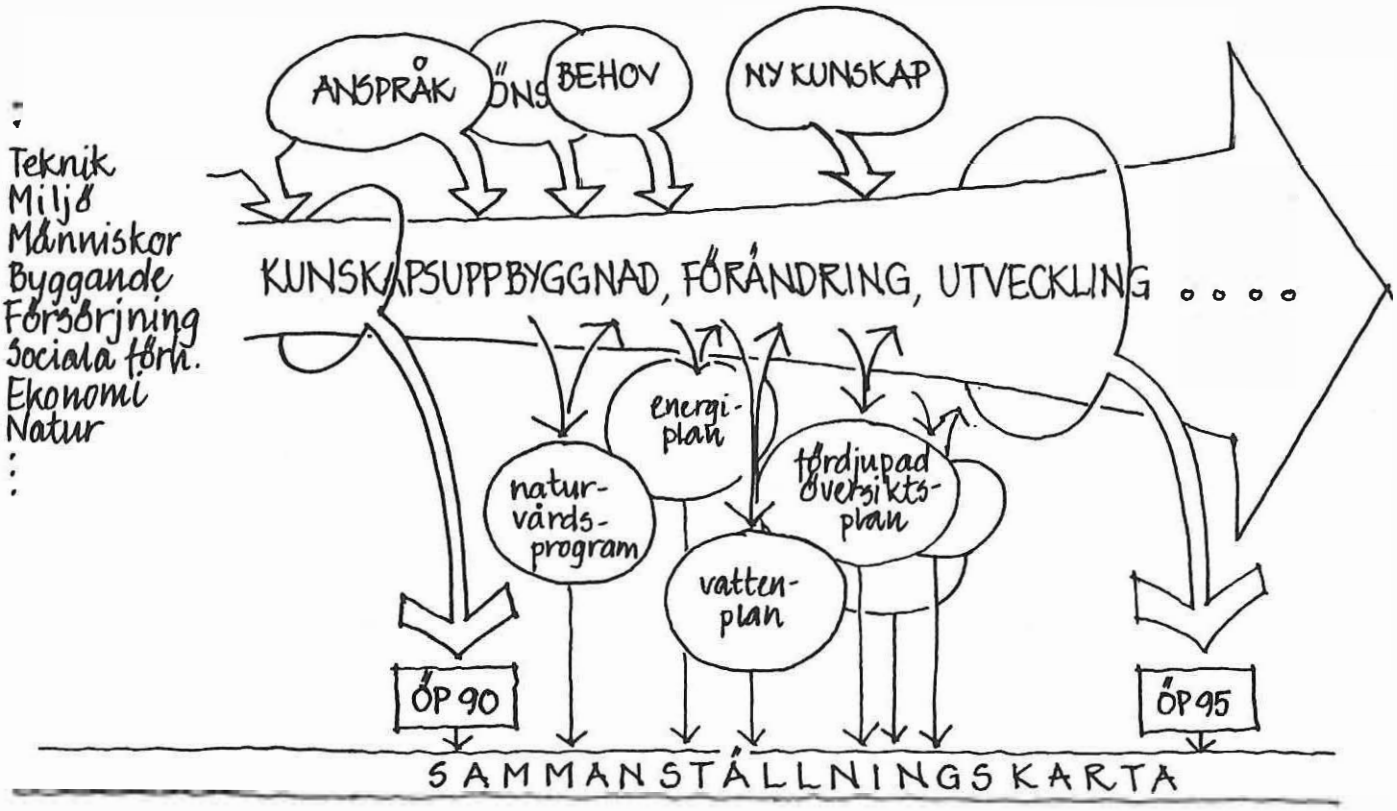
Redovisningen av naturområden är hämtad från länsstyrelsens översiktliga naturinventering. De kulturhistoriskt värdefulla områdena har hämtats från länsstyrelsens underlag till kulturmiljöprogram för Värmland. Redovisningen av områden med värdefull landskapsbild har hämtats från länsstyrelsens karta "Öppna landskap - klassning av jordbruksmarken ur landskapsbevarande synpunkt". Bedömningen av ekologiskt känsliga områden har gjorts inom kommunen (av planeringskontoret och miljö- och hälsoskyddskontoret).

De hot som kan uppträda mot flertalet av dessa områden är förändringar av markanvändningen som inte kan påverkas av kommunen - exempelvis dikning av mossar och igenplantering av jordbruksmark. Kommunen bör begära att få bli remissinstans för andra myndigheters tillståndsgivning i ärenden som kan hota dessa områdens värden. Rekommendationskarta II bör användas som kunskapsunderlag för bl a kommunens hantering av bygglovärenden, täktärenden och andra tillståndsärenden.

fortsatt arbete

Den kommunala planeringen är en fortlöpande process. Ställningstaganden till olika frågor fogas till varandra, nya anspråk gör sig hörda, nya fakta kommer fram, kunskapsläget förändras och värderingar förskjuts. Synen på bebyggelseutveckling och markanvändning förändras i takt med behov och efterfrågan. Denna successiva planering måste då och då sammanfattas och - vad gäller markanvändningen - via PBL:s formaliserade planläggning föras till kommunfullmäktige för beslut om ändring i översiktsplanen.

Översiktsplanen ska vara aktuell. Med det informationsvärde och den tyngd som bör tillmätas översiktsplanen som underlag för beslut om mark och vatten ligger detta i kommunens eget intresse. Det är kommunen som själv avgör när översiktsplanen ska revideras.

Denna översiktsplan är kommunens första översiktsplan enligt PBL. Tillgänglig tid, tillgängliga resurser och begränsat kunskapsunderlag har medfört att många frågor inte har behandlats i planarbetet. Arbetet har mäst inriktas på sådana frågor och förhållanden som känts särskilt angelägna att belysa och ta ställning till. Andra frågor har lämnats därhän med kommentaren att de kommer att behandlas i fortsatt arbete med fördjupningar av översiktsplanen eller i särskilda utredningar/program. Ytterligare andra frågor har inte berörts över huvud taget.

Som en direkt fortsättning på och komplettering till arbetet med den kommunomfattande översiktsplanen planeras följande fördjupade översiktsplaner:

* ***Edsgatan.*** Planen ska ange struktur inom området, storlek och belägenhet av bebyggelsekvarter och grönområden, samband mellan olika delar, utbyggnadsetapper och miljökrav. Den fördjupade översiktsplanen tjänar som program för efterföljande detaljplanläggning. Planen ska föreläggas kommunfullmäktige för antagande under 1991.

* ***Vålberg.*** Planen ska behandla utvecklingsmöjligheter inom tätorten, förutsättningar för ytterligare bostadsbyggande och etablering av arbetsplatser, kommunikationer inom orten och miljöupprustningsåtgärder.
  Förslagsarbetet har påbörjats och samråd beräknas ske under våren 1991.

* ***Mellerudstorp.*** Planarbetet ska "bana väg" för upprättande av områdesbestämmelser inom det område som påverkas av flygverksamheten och detaljplan för själva flygplatsområdet. Arbetet ska bedrivas så det ligger i fas med koncessionsbehandlingen av flygplatsprojektet.

* ***Skattkärr.*** Planen ska studera förutsättningar för och omfattning av fortsatt byggande inom Skattkärr. I planen ska också framtida användning av Bråtebäcken och Busterud behandlas och deras samband med omkringliggande områden. Arbetet kommer att påbörjas med en inventeringsfas under sommaren 1990 följt av skissarbete under hösten. Samråd beräknas ske under 1991.

* ***Älvsbacka.*** En omarbetning av tidigare områdesplan pågår för närvarande med huvudsyfte att anordna en anläggning för golfturism.

* ***Yttre hamnen och Gerholmen.*** Planen ska belysa förutsättningarna för ändrad användning av delar av hamnområdet, konflikter mellan olika verksamheter/anspråk och hur de bör hanteras. I planen ska även områdena kring Kanikenässågen (där delar av verksamheten är under avveckling) och Karlstads Varv behandlas.

* Delar av ***Klarälvsdeltat*** - med syfte att ge underlag för ställningstagande till den framtida användningen av deltaområdets olika delar och belysa förutsättningarna för exploatering av Tuvan/Bergholmen.

* ***Alsterdalen.*** Flera anspråk riktas mot partiet mellan Vänern och Alstern - rastplats för trafikanter på E 18, ridanläggning, golfbana, begravningsplats. Planen ska studera anspråkens förenlighet med andra intressen inom området och ge underlag för beslut om den framtida markanvändningen.

* För ***Välsviken*** pågår arbete med ett planprogram för detaljplanläggning med tillhörande planutformningsalternativ.

Andra utredningar föranledda av och/eller med kopplingar till översiktsplanen är följande:

* ***Energiplan.*** Tekniska nämnden har i uppdrag att under 1990 framlägga förslag till reviderad energiplan omfattande hela kommunen. Frågor rörande energihushållning och miljö ska särskilt beaktas. Arbetet har påbörjats med deltagande från bl a flera av kommunens förvaltningar.

* Underlag för en ***kommunikationspolitisk målsättning*** ska tas fram under innevarande mandatperiod.

* I förslag till miljövårdsprogram för Karlstad föreslås att en ***trafikplan*** upprättas, bl a för att minska biltrafiken i innerstaden och förbättra förutsättningarna för kollektivtrafiken.

* Ett ***naturvårdsprogram*** med förslag till hur bevarande av värdefulla naturområden samt värdefulla växt- och djurarter ska kunna ske ska utarbetas.

* Planeringskontoret ska under sommaren 1990 genomföra en ***ängs- och hagmarksinventering*** och i samband därmed även inventering av värdefulla odlingslandskap i övrigt. Inventeringen ska utgöra grund för ställningstaganden till olika åtgärder inom odlingslandskapet.

* En uppföljning av ***inventeringen av kulturhistorisk bebyggelse*** behöver göras med hänsyn till bl a värderingsförskjutningar som skett sedan den genomfördes.

* Utformning och genomförande av ***"gröna stråk"*** bör studeras som en uppföljning av kommunens parkpolitiska program.

* En ***inventering av stränderna*** kring Vänern och vissa andra sjöar bör göras för att ge underlag för bl a bedömning av strandskyddsdispenser.

* En ***vattenplan*** bör utarbetas. Den ska behandla bl a dricksvattenförsörjning, skyddsområden för vattentäkter, dag- och spillvatten, recipienter, naturvärden, friluftslivets intressen i vattenfrågor, vattenkvalitet etc.

* En ***masshushållningsplan*** behöver utarbetas för att trygga tillgången till fyllnadsmassor m m för framtiden.

* I förslaget till ***miljövårdsprogram*** föreslås olika åtgärder för att förbättra miljön i Karlstad Programmet är för närvarande under remissbehandling. Arbetet bör avslutas för att ge en grund för det fortsatta miljövårdsarbetet.

* ***Områdesbestämmelser*** för vissa kulturhistoriskt värdefulla områden ska utarbetas.

* Lämpligt ***informationsmaterial*** om byggande på landsbygden, om varför bygglovplikten är olika för olika områden, om de kulturhistoriska värdena i utpekade miljöer etc bör utformas som ett led i byggnadsnämndens informerande och stödjande verksamhet.

I detta förslag till översiktsplan har behandlats lokalisering av bostadsområden, arbetsplatsområden och vissa anläggningar. Andra verksamheter som söker lämplig lokalisering har inte behandlats. I det fortsatta arbetet behöver studeras bl a lämpliga lägen för

* ny begravningsplats för Karlstads tätort
* nya golfbanor (flera intressenter har anmält sig till kommunen)
* nytt kolonistugeområde i närheten av Karlstads tätort

~ o ~

Lantmäteriet
mäteriverket

KARLSTAD

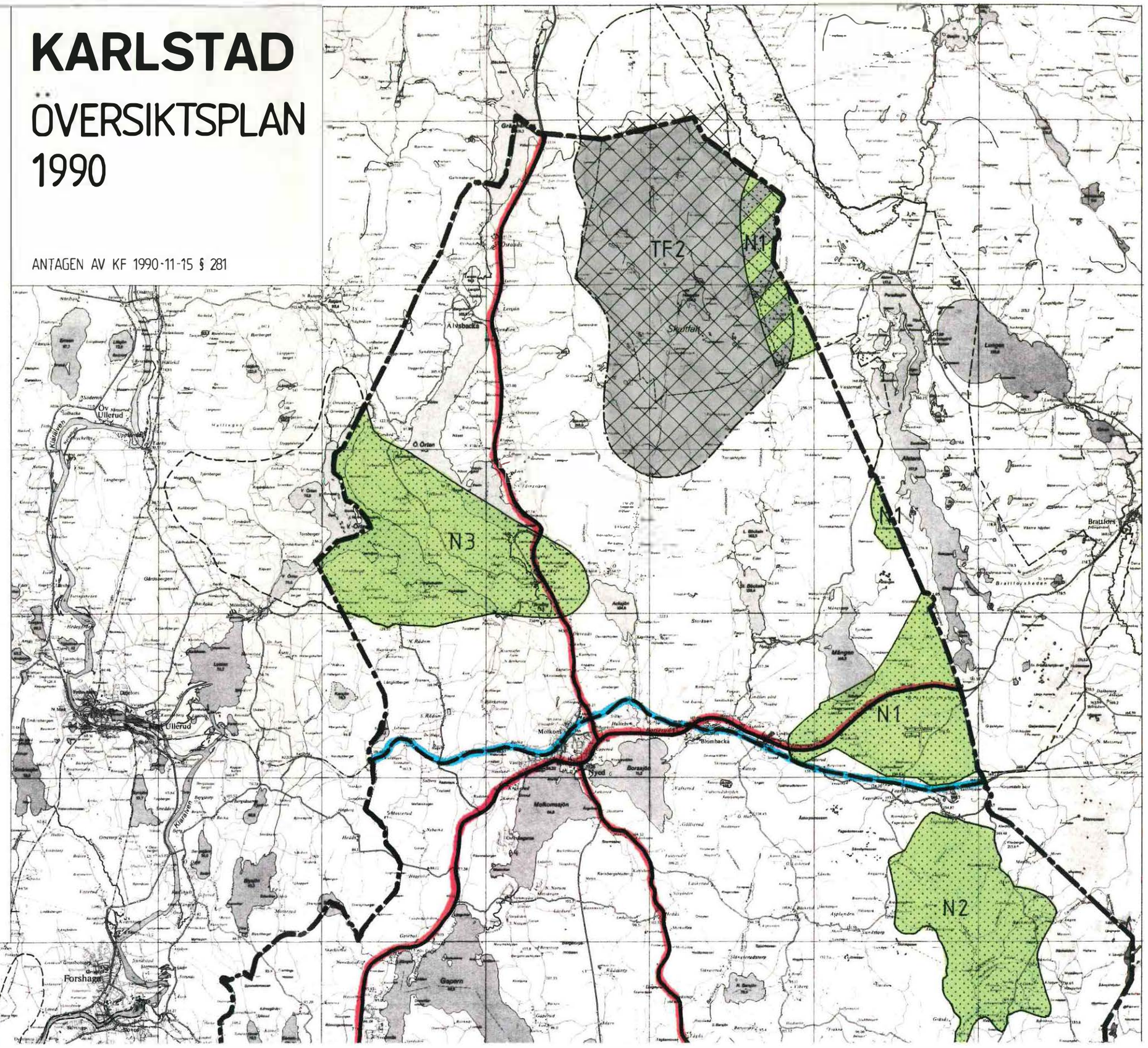
ÖVERSIKTSPLAN 1990

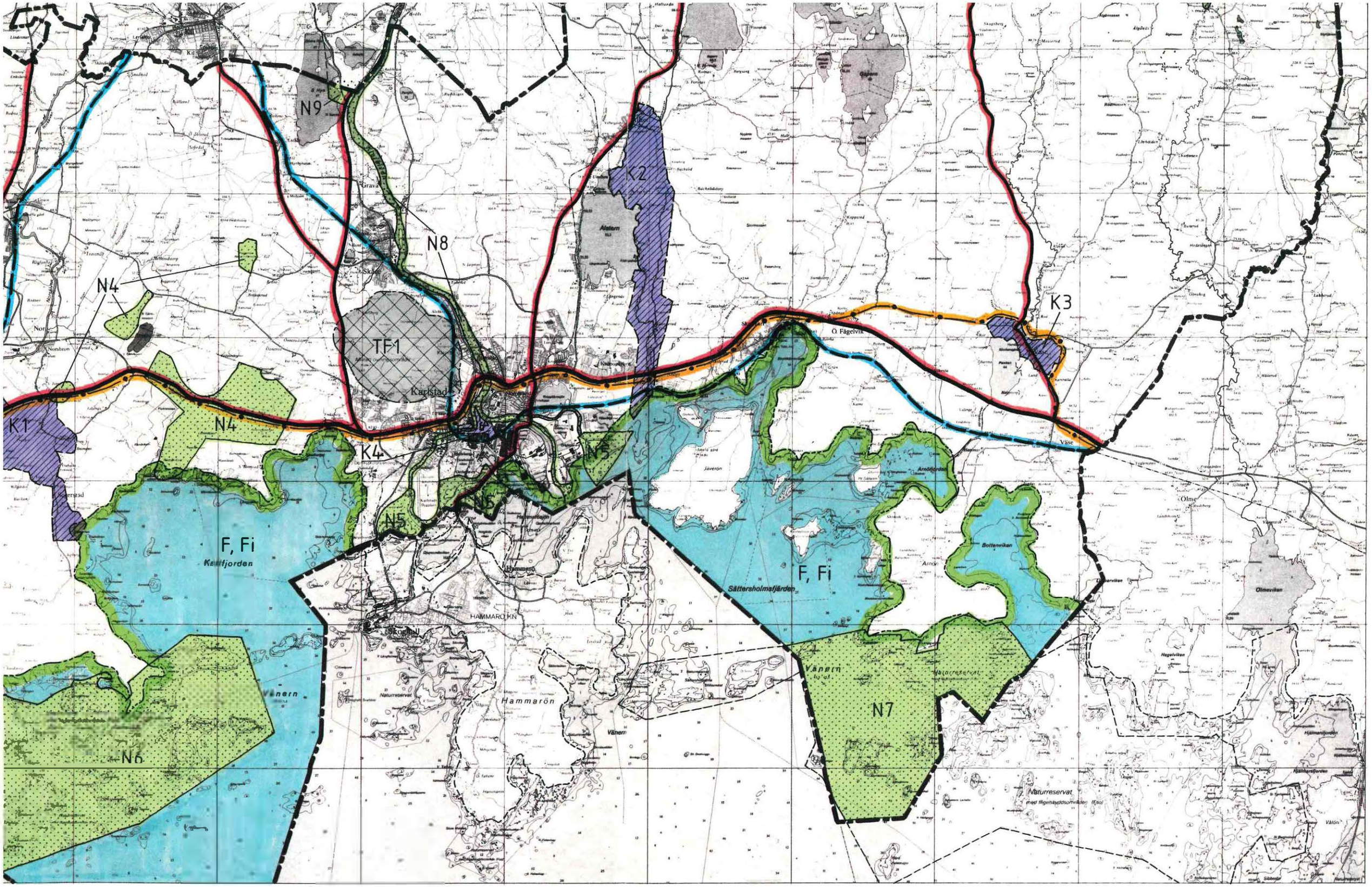
ANTAGEN AV KF 1990-11-15 § 281

ÅDEN OCH OBJEKT RIKSINTRESSE

- OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRDEN (NRL 2:6)
- OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR KULTURMINNESVÅRDEN (NRL 2:6)
- OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARET (NRL 2:9)
- OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR FRILUFTSLIVET (NRL 2:6)
- VATTENOMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR YRKESFISKET (NRL 2:5)
- VÄGAR AV RIKSINTRESSE (NRL 2:8)
- JÄRNVÄGAR AV RIKSINTRESSE (NRL 2:8)
- GRÄNS FÖR OMRÅDE MED SÄRSKILDA HUSHÅLLNINGS-BESTÄMMELSER (NRL 3:2)

1 2 3 4 5 km

KB/BN 901115

Godkänd av Sekretessynpunkt för spridning
Lantmäteriverket 1983 01 17

Lantmäteriet
näteriverket

KARLSTAD

ÖVERSIKTSPLAN 1990

ANTAGEN AV KF 1990-11-15 § 281

OMMENDATIONSKARTA I

RDNANDEN

- NATURRESERVAT (NVL 7 §)
- NATURVÅRDSOMRÅDE (NVL 19 §)
- LANDSKAPSSKYDD (NVL 19 §)
- 000 LANDSKAPSSKYDD 000 M FRÅN STRANDEN (NVL 19 §)
- 000 STRANDSKYDD 000 M FRÅN STRANDEN (NVL 19 §)
- NATURMINNE
- BYGGNADSMINNE
- TILLSTÅNDSPLIKT (VL) 50 M
- TILLSTÅNDSPLIKT (VL) 30 M
- SKYDDSOMRÅDE FÖR VATTENTAKT

ER

- OMRÅDE MED DETALJPLAN
- OMRÅDE MED FASTSTÄLLD GENERALPLAN
- OMRÅDE MED ANTAGEN OMRÅDESPLAN
- OMRÅDE DÄR FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN SKA GÖRAS
- OMRÅDE DÄR OMRÅDESBESTÄMMELSER SKA UPPRÄTTAS
- STRATEGISKT OMRÅDE FÖR TÄTORTSUTBYGGNAD/UTREDN.OMR

T

- GRÄNS FÖR SKYDDSRUMSORT
- KRAFTLEDNING
- RESERVAT FRAMTIDA GASLEDNING
- GRUNDVATTENTAKT
- // TÄTORTSNÄRA ZON
- SKJUTFÄLT - INFLUENSOMRÅDE

1 2 3 4 5 km

L 150 S 150 ÖSTANÄS S 200 ÄLVSBACKA K:A L 200 L 300 Ö Örten S 300 ACKSJÖN DUVENÄS Skjutfält Lungen Brattfors Mångsjön Mombacka V GUNNEBO K:A Molkomssjön HEDÅS Gapern BJURERUD Forshaga Stora Kil Nor Ullerud Ö Ullerud

SMEDSTAD

ANGEBACK

S150

GRAVA K:A

NORS K:A

SEGERSTADS BY

SEGERSTADS K:A

ÅS

ALSTERS K:A och ALSTRUM

S200

GUNNERUD

GENERELLT STRANDSKYDD
100 M GÄLLER HELA KOMMUNEN
DÄR INTE ANNAT ANGES

Ö. FÄGELVIKS K:A

VASE K:A

område

UTÖKAT STRANDSKYDD
300 M GÄLLER HELA
VÄNERKUSTEN

UTÖKAT STRANDSKYDD
300 M GÄLLER HELA
VÄNERKUSTEN

Överflygnings-

Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning

KB/BN 901115

Lantmäteriet
mäterverket

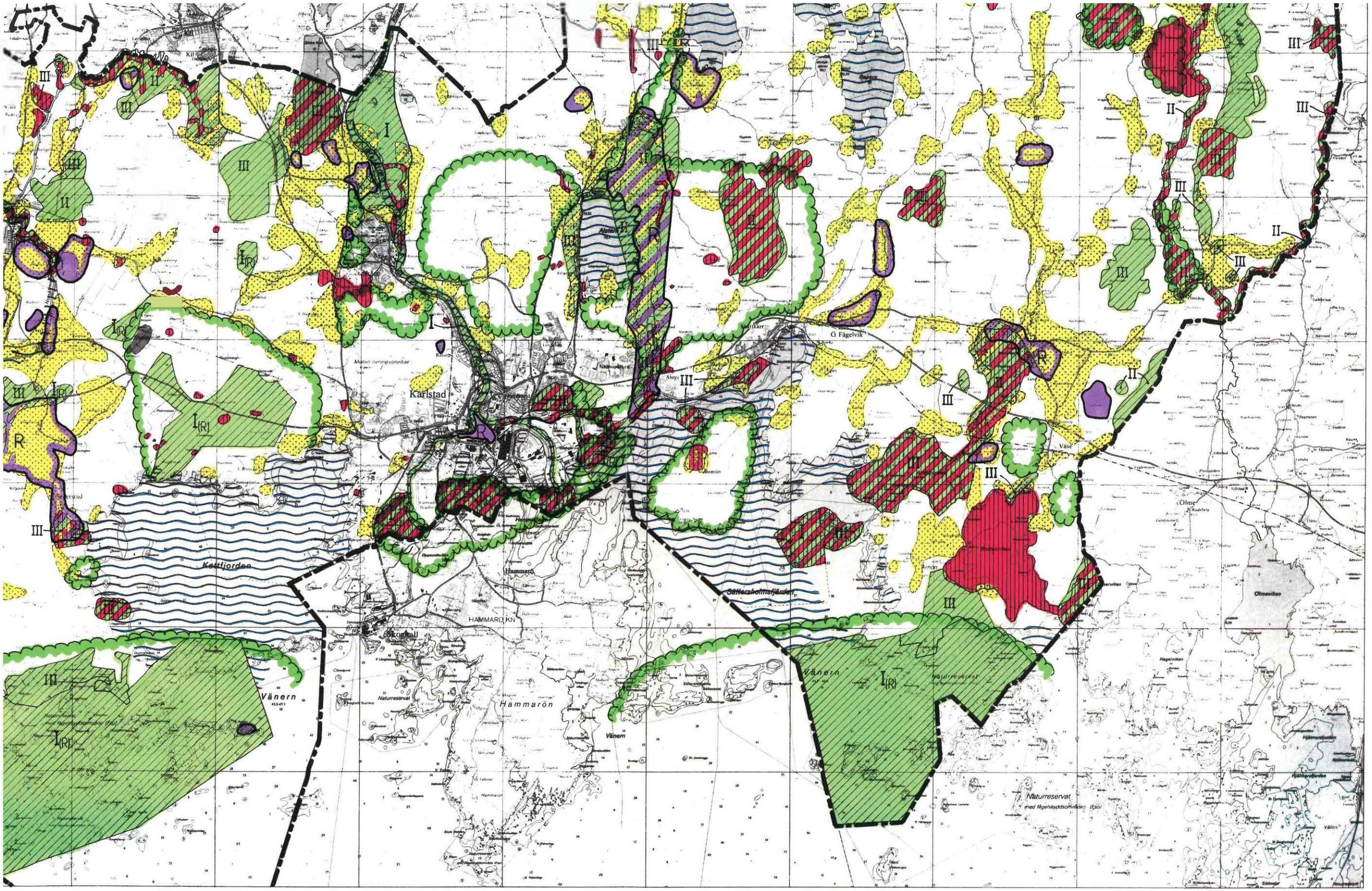
KARLSTAD
ÖVERSIKTSPLAN 1990

ANTAGEN AV KF 1990-11-15 § 281

OMMENDATIONSKARTA II

- OMRÅDE MED MED VÄRDEFULL NATUR
- $I_{(R)}$ HÖGSTA SKYDDSVÄRDE (R)= RIKSINTRESSE
- II REGIONALT INTRESSE
- III LOKALT INTRESSE
- KULTURHISTORISKT VÄRDEFULLT OMRÅDE (R=RIKSINTRESSE)
- LANDSKAPSBILD:
  JORDBRUKSMARK/ÖPPEN MARK AV VÄRDE FÖR LANDSKAPSBILDEN
- NÄRSTRÖVOMRÅDE ELLER ANNAT OMRÅDE AV VÄRDE FÖR RÖRLIGT FRILUFTSLIV OCH NATURTURISM
- EKOLOGISKT KÄNSLIGT OMRÅDE
- VATTENOMRÅDE AV SÄRSKILT VÄRDE FÖR FISKET (REPRODUKTIONSOMRÅDEN, VANDRINGSVÄGAR, OMRÅDEN AV INTRESSE FÖR SPORTFISKE)

1 2 3 4 5 km

KB/BN 901115

Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning
Lantmäteriverket 1983-01-17

Lantmäteriet
nätenverket

KARLSTAD

ÖVERSIKTSPLAN 1990

ANTAGEN AV KF 1990-11-15 § 281

KANVÄNDNINGSKARTA

JORD- och SKOGSBRUK

iGELSE

FRITIDSBEBYGGELSE

DER, SERVICE m m

BEFINTLIGT

PLANERAT

STRATEGISKT OMRÅDE FÖR FRAMTIDA UTBYGGNAD

TRI, ARBETSPLATSER

BEFINTLIGT

PLANERAT

STRATEGISKT OMRÅDE FÖR FRAMTIDA UTBYGGNAD

INTRESSEOMRÅDE FÖR LOKALISERING AV ARBETSPLATSER

BEBYGGELSE och ANLÄGGNINGAR

EXPLOATERINGSOMRÅDE UTAN FASTSTÄLLT ANDAMÅL

STRATEGISKT OMRÅDE FÖR FRAMTIDA EXPLOATERING

BEFINTLIG TEKNISK ANLÄGGNING

PLANERAD FLYGPLATS

UTREDNINGSOMRÅDE

T

NARSTRÖVOMRÅDE

RESERVAT FÖR NY VÄG

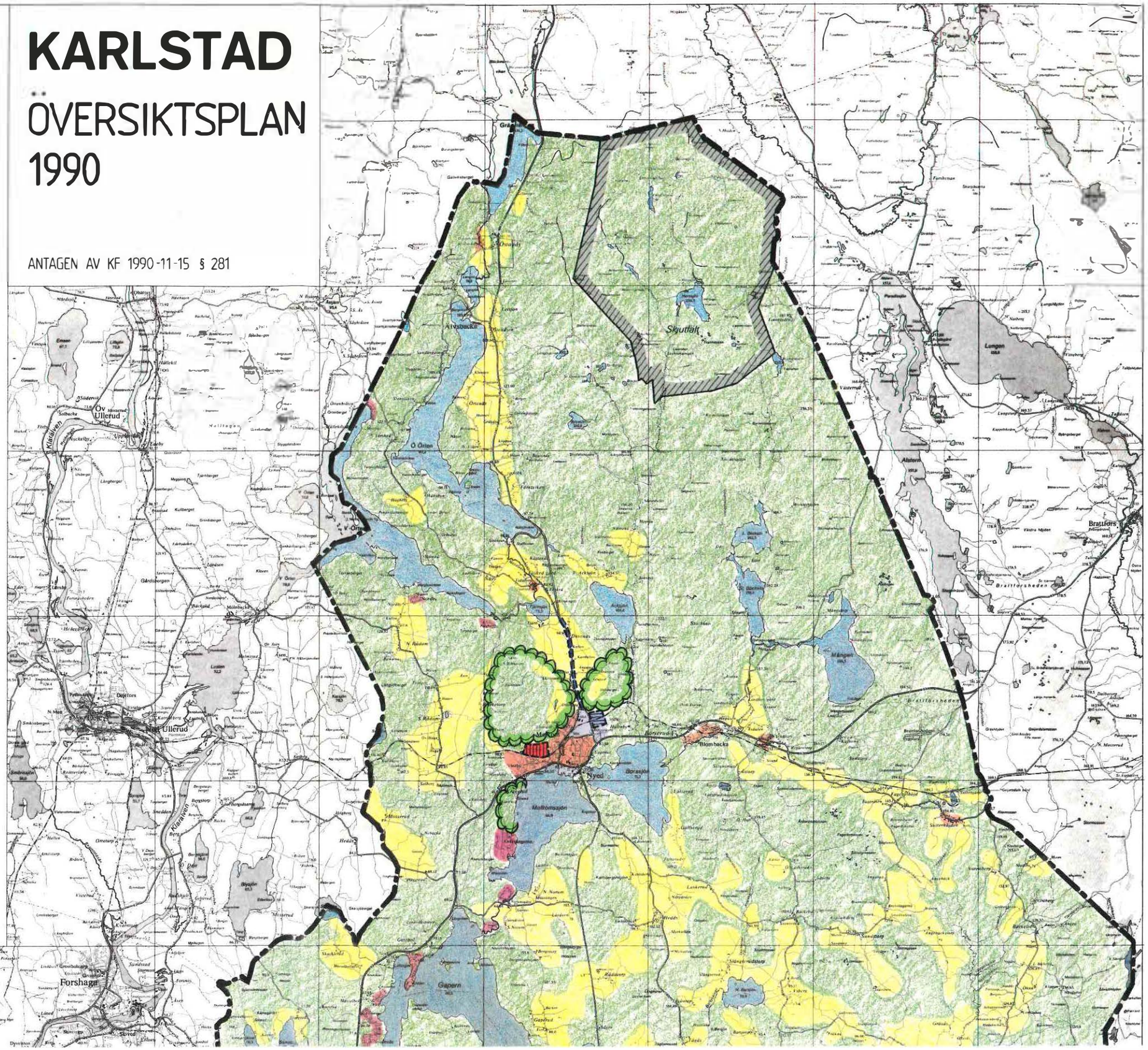
RESERVAT FÖR FRAMTIDA GASLEDNING

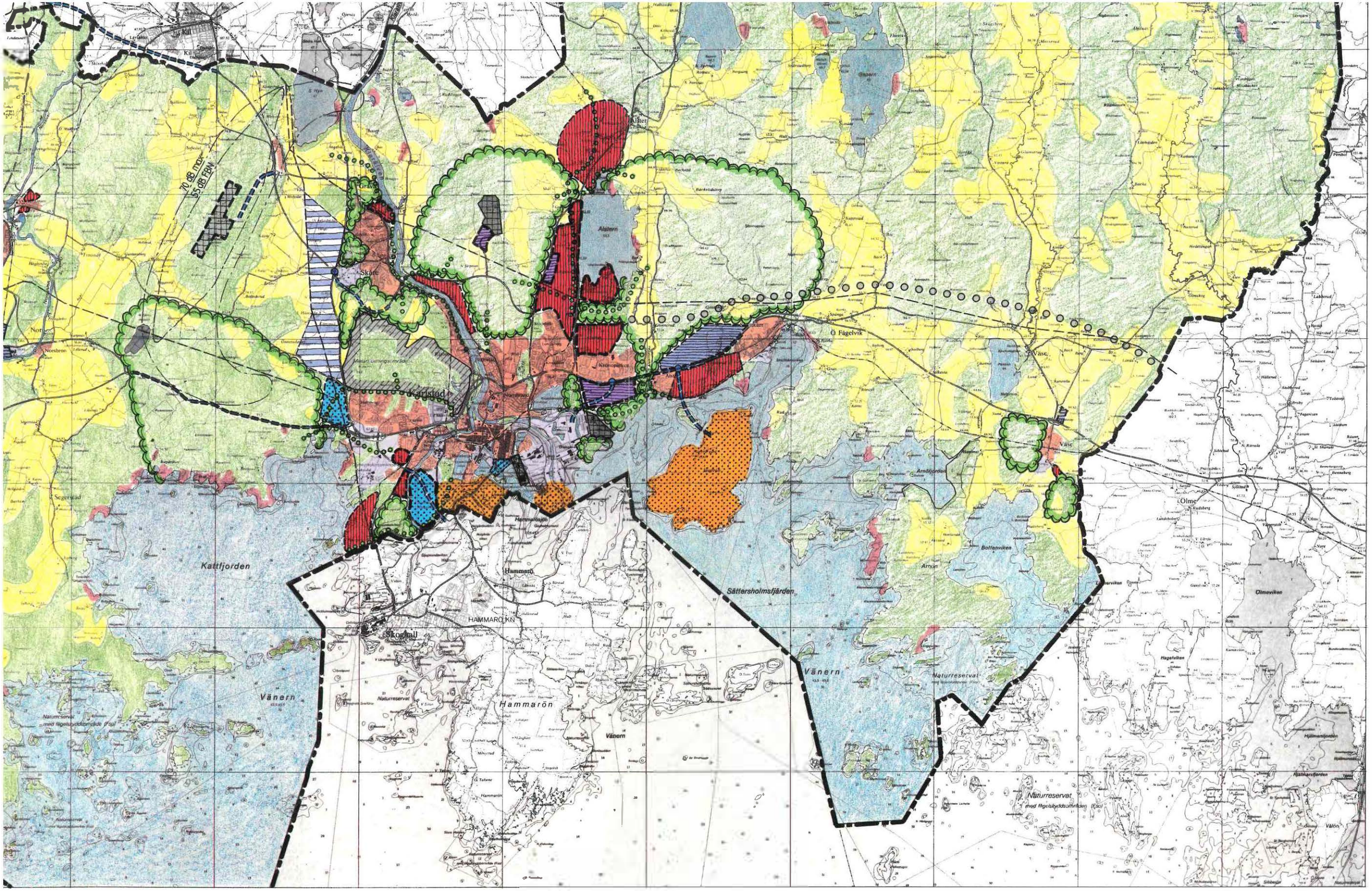
KRAFTLEDNING 130 KV

MILITÄRT ÖVNINGSOMRÅDE, SKJUTFÄLT

GRÖNT STRÅK

1 2 3 4 5km

KB/BN 901115

Godkänd av Sekretessnämnden för spridning
Lantmäteriverket 1983-11-17